

Avalik arvamus riigikaitsest 2022

Tellija: Kaitseministeerium

Töö teostaja: Eesti Uuringukeskus OÜ

Mai 2022

SISUKORD

KOKKUVÕTE.....	4
UURINGU TAUST JA EESMÄRK.....	9
METOODIKA	10
SIHTRÜHM JA VALIM.....	10
KÜSITLUSE LÄBIVIIMINE.....	11
ANDMETÖÖTLUS.....	11
METOODIKA ERINEVUS VARASEMATEST AASTATEST	11
TULEMUSED	13
1. HINNANGUD EESTI ELULE NING UHKUS EESTI ÜLE	13
2. INSTITUTSIOONIDE USALDUSVÄÄRSUS.....	16
3. JULGEOLEK NING OHUD	21
3.1 Julgeolek maailmas	21
3.2 Julgeolek Eestis	22
3.3 Ohud julgeolekule maailmas	24
3.4 Ohud Eestile	28
3.5 Julgeolekuohtude meediakajastus	32
3.6 Julgeolekutagatised	33
4. EESTI INIMESTE KAITSETAHE	36
4.1 Suhtumine vastupanu osutamise vajalikkusesse	36
4.2 Valmisolek osaleda kaitsetegevuses	38
4.3 Soov sõjalise kallale tungi korral Eestist lahkuda.....	41
4.4 Oskus käituda võimaliku kallale tungi korral.....	44
4.5 Infovajadus	45
5. EESTI KAITSEVÕIME.....	47
5.1 Hinnang Eesti kaitsevõimele	47
5.2 Seisukohad kaitsekulutuste mahu osas	48
5.3 Hinnangud Eesti riigipiiri kaitstusele.....	49
6. EESTI RIIGIKAITSE KORRALDUS	51
6.1 Suhtumine ajateenistusse.....	51
6.1.1 Ajateenistuse vajalikkus noormeeste jaoks.....	51
6.1.2 Suhtumine ajateenistuse läbimisse väiksemate tervisehäirete korral.....	53
6.1.3 Ajateenistusest kõrvale hoidmine	55
6.1.4 Naiste ajateenistuse läbimine	56
6.2 Suhtumine elukutselistesse kaitseväelastesse	57
6.3 Suhtumine naiste teenimisse kaitseväes.....	59
7. RIIGIKAITSELISED ORGANISATSIOONID	61
7.1 Suhtumine vabatahtlikesse kaitseliitlastesse	61
7.2 Kaitseliidu ülesanded	62
7.3 Hinnang Naiskodukaitse vajalikkusele.....	64
7.4 Kokkupuuted riigikaitseliste struktuuridega.....	66
7.5 Suhtumine liitumisse Kaitseliidu ja Naiskodukaitsega.....	67

8.	NATO	69
8.1	<i>Suhtumine NATO-sse kuulumisse</i>	<i>69</i>
8.2	<i>NATO abi Eestile võimaliku ohu korral</i>	<i>71</i>
8.3	<i>Hinnangud NATO poolt ette võetud sammudele Eesti julgeoleku tagamiseks</i>	<i>73</i>
8.4	<i>Hinnangud NATO lahingugrupi mõjule Eesti turvalisusele</i>	<i>76</i>
8.5	<i>Hinnangud NATO lahingugrupi sõduritele</i>	<i>78</i>
9.	RAHVUSVAHELISED SÕJALISED OPERATSIOONID	80
9.1	<i>Suhtumine Eesti osalemisse rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides</i>	<i>80</i>
9.2	<i>Rahvusvahelistes operatsioonides osalemise argumendid</i>	<i>81</i>
9.3	<i>Suhtumine osalemisse NATO, EL ja ÜRO missioonidel</i>	<i>83</i>
10.	VETERANI MÕISTE	85
11.	RIIGIKAITSEÕPETUS KOOLIDES	86
12.	MEEDIATARBIMINE	89
12.1	<i>Infokanalite jälgimine</i>	<i>89</i>
12.2	<i>Infokanalite olulisus riigikaitse alase teabe saamisel</i>	<i>94</i>

KOKKUVÕTE

OÜ Eesti Uuringukeskus viis 2022. aasta kevadel Kaitseministeeriumi tellimusel läbi 15-74-aastaste Eesti elanike seas küsitluse, mille peamiseks eesmärgiks oli uurida elanike suhtumist ja hoiakuid riigikaitse teemalistes küsimustes. Valimi suuruseks oli 1200 vastajat ning uuringumeetodina kombineeriti veebipaneeli (70%) ja telefoniintervjuusid (30%).

Hinnangud Eesti elule ning ohkus Eesti üle

- ✓ 2022. aastal on poole Eesti elanikkonna hinnangul muutunud Eestis elu halvemaks ning vaid veidi enam kui kümnendiku hinnangul paremaks.
- ✓ Eestis elamise üle on 2022. aastal väga või pigem uhke 80% elanikkonnast, samas kui 12% ei tunne selle üle kas pigem või üldse mitte uhkust.
- ✓ Võrreldes eestlastega hindavad muudest rahvustest elanikud Eesti elus toimunud muutusi kriitilisemalt – olukorra halvenemist tunnetab 43% eesti ja 63% muust rahvusest inimestest. Samuti tunnevad mitte-eestlased eestlastega võrreldes harvemini Eestis elamise üle uhkust (väga või pigem uhked 85% eestlastest ja 70% mitte-eestlastest).

Institutsioonide usaldusväärsus

- ✓ Uuritavatest institutsioonidest usaldavad Eesti elanikud 2022. aastal enim päästeteenistust (täielikult või pigem usaldab 96%), Politsei- ja Piirivalveametit (86%), Eesti Kaitseväge (78%), presidenti (77%) ja Kaitseliitu (75%). Kõige vähem usaldatakse aga Riigikogu (pigem või üldse ei usalda 45%) peaministrit (41%) ning valitsust (37%).
- ✓ Eestlaste usaldus institutsioonide vastu on kõrgem kui mitte-eestlastel. Nii eestlased kui ka mitte-eestlased usaldavad kõige enam päästeteenistust ning Politsei- ja Piirivalveametit. Kõige vähem usaldavad eestlased Riigikogu ning mitte-eestlased peaministrit ja NATO-t.

Julgeolek ja ohud

- ✓ 2022. aastal arvab ligi 70% Eesti elanikest, et eeloleval aastakümnel suureneb maailmas sõjaliste konfliktide oht, 8% hinnangul püsib olukord muutumatuna ning 12% arvates muutub maailm turvalisemaks.
- ✓ Eesti olukorda tulevikus tajutakse turvalisemana kui olukorda maailmas tervikuna. 2022. aastal arvab 27% elanikest, et Eesti elukeskkond muutub kümne aasta jooksul turvalisemaks, 25% hinnangul muutub elu ebaturvalisemaks ning 30% elanikkonnast hindab, et olukord jääb samaks.

- ✓ Julgeolekuriskidena maailma rahule ja turvalisusele nimetati 2022. aastal enim relvastatud konflikti Ida-Ukrainas (75%), väärinfo ja valeuudiste laialdast levikut (71%) ning Venemaa katseid taastada oma võimu naaberriikides (69%).
- ✓ Eesti turvalisusele peetakse 2022. aastal kõige tõenäolisemaks ohuks valeuudiste levikut (82%). Lisaks ka küberrünnakuid riiklike süsteemide, asutuste, ettevõtete või elanike vastu (75%) ning vihakõne (69%) ja epideemiade (64%) levikut.
- ✓ Võrreldes 2021. aastaga peetakse 2022. aastal Eestile tõenäolisemateks ohtudeks ka välisriigi sekkumist Eesti poliitika või majanduse mõjutamiseks oma huvides (58%, kasv 7%), rahvuslikel või usulistel motiividel toimuvaid kokkupõrkeid elanikkonna rühmade vahel (49%, kasv 19%), ulatuslikku sõjalist rünnakut mõne välisriigi poolt (39%, kasv 28%) ning piiratud sõjalist rünnakut mõne strateegilise objekti vastu (34%, kasv 20%).
- ✓ Aastal 2022 arvab 55% elanikest, et sõjalistest ohtudest kirjutatakse ja räägitakse meedias parasjagu. 28% leiab, et sõjalistest ohtudest kirjutatakse ja räägitakse liiga palju ning 9% elanike hinnangul on vastava sisulisi kajastusi liiga vähe.
- ✓ Eesti riigi peamiseks julgeolekutagatiseks peavad eestimaalased 2022. aastal jätkuvalt kõige sagedamini kuulumist NATO-sse, liitlaste relvajõudude üksuste alalist viibimist Eestis ning kuulumist Euroopa Liitu.

Kaitsetahe

- ✓ 2022. aastal pidas relvastatud vastupanu osutamist rünnaku puhul kindlasti või pigem vajalikuks 81% Eesti elanikkonnast, mis on 9% võrra enam, kui eelmisel aastal. Ise oleks oma võimete ja oskuste kohaselt valmis kaitsetegevuses kindlasti või pigem osalema 2/3 elanikkonnast, mis on samuti pea kümnendiku võrra enam kui eelmisel aastal.
- ✓ Kui Eestile tungitaks kallale, püüaks 31% eestimaalastest siit sõjaohu korral kindlasti või pigem lahkuda, 55% seda pigem või kindlasti ei teeks ning 15% puudub selles osas seisukoht. Viimase aastaga on soov sõjaolukorras Eestist lahkuda kasvanud mitte-eestlaste seas (35%-lt 40%-le), samas kui eestlaste hinnangutes pole olulist muutust toimunud.
- ✓ Jätkuvalt vaid ligi kolmandik eestimaalastest peab end täiesti või pigem piisavalt informeerituks, kuidas võimaliku välisriigi kallaletungi korral käituda. 60% eestimaalastel on endi hinnangul selles osas puudulikud teadmised. Samas on viimase kahe aasta jooksul oluliselt vähenenud nende osakaal, kes ei tea üldse, mida võõrriigi kallaletungi korral teha (36%-lt 19%-ni).
- ✓ Viimasel kahel aastal vajatakse senisest enam infot käitumise kohta olukorras, kus satutakse tsiviilisikuna lahingutegevuse piirkonda ning teadmisi evakuaatsiooni korralduse kohta. Vähenenud on aga infovajadus esmatasandi olme- ja majapidamisega seotud küsimuste lahendamise ning avalikkuse teavitamisviiside kohta.

Kaitsevõime

- ✓ Usk sellesse, et Eesti suudab ennast kuni liitlaste abi saabumiseni kindlasti või pigem kaitsta, tõusis 2022. aastal peale Venemaa agressiooni Ukrainas viimase viie aasta kõrgeimale tasemele – 60%-ni. Samas on oluliselt vähenenud ka nende elanike osakaal, kes ei pea seda üldse võimalikuks (7%-ni).
- ✓ Eesti riigipiiri peab 2022. aastal väga või pigem hästi kaitstuks jätkuvalt 56% elanikkonnast, kuid samas selles osas kriitiliste hinnangute osakaal tõusis kolmandikuni.
- ✓ Kaitsekulutuste tõstmise pooldajate osakaal tõusis 2022. aastal võrreldes 2021. aastaga 20% võrra, ulatudes 51%-ni.

Hinnangud ajateenistusele

- ✓ Eesti elanike toetus noormeeste ajateenistusele on jäänud 2022. aastal eelnevaga samale tasemele – veidi üle 80% peab seda vajalikuks ning enam kui kümnendik ebavajalikuks. Eestlastest peab noormeeste ajateenistuse läbimist vajalikuks 90% ning mitte-eestlastest 67%.
- ✓ Kolmveerand elanikkonnast toetab väiksemate tervisehäiretega noormeeste ajateenistuse läbimist, küll aga peab 62% elanikest pigem õigeks, et see läbitakse sel juhul sobiva koormusega.
- ✓ Eesti elanikest 60% suhtub jätkuvalt taunivalt ajateenistuse kohustusest kõrvalehoidjatesse.
- ✓ Veidi üle 80% Eesti elanikest leiab, et naistel peaks olema võimalus läbida ajateenistust vabatahtlikult, 5% pooldab naiste kohustuslikku ajateenistust ning 11% hinnangul pole naiste ajateenistus vajalik. Võrreldes eelneva aastaga pole hinnangud muutunud.
- ✓ Elanikest 88% suhtub soosivalt kutselistesse kaitseväelastesse, negatiivselt suhtub neisse 4%.

Kokkupuude riigikaitseliste struktuuridega

- ✓ 2022. aastal on ajateenistusega kaitseväes pere või sõprade kaudu kokku puutunud 56%, õppekogunemiste, kordusõppuste ja vabatahtlike reservohvitseride kursustega kaitseväes 37%, Kaitseliidu tegevusega 36%, riigikaitseõpetusega 29%, tegevteenistuses osalemisega kaitseväes 26% ning Naiskodukaitse, Noorte Kotkaste ja Kodutütardega 29%.
- ✓ Isiklikult ollakse kõige sagedamini kokku puutunud riigikaitseõpetusega koolis (13%) ning ajateenistusega kaitseväes (12%).

Hinnangud Kaitseliidule ja Naiskodukaitsele

- ✓ Vabatahtlikesse kaitseliitlastesse suhtub 2022. aastal soosivalt üle 80% ja negatiivselt 7% Eesti elanikest.
- ✓ Kaitseliidu kõige olulisemateks ülesanneteks peetakse 2022. aastal valmistumist elanikkonna organiseeritud kaitseks ohuolukordade puhul, osalemist päästetegevuses õnnetuste ja katastroofide korral ning pidevat valmisolekut riigi sõjaliseks kaitseks.
- ✓ Naiskodukaitse ja Kaitseliiduga kaaluks liitumist 32% elanikest, samas kui 51% seda pigem ei teeks.

Hinnangud NATO-le

- ✓ 80% elanikest pooldab Eesti kuulumist NATO-sse, sealjuures 63% on kindlalt poolt, 12% aga vastu. Rahvuse lõikes pooldavad enim NATO-sse kuulumist eestlased (94%) ja oluliselt vähem mitte-eestlased (50%), kuid viimaste hulgas on toetus võrreldes 2021. aastaga tõusnud 7%. Ka eestlaste hulgas on toetus NATO-le aastaga kasvanud.
- ✓ Neljandiku Eesti elanike hinnangul aitab NATO-sse kuulumine ära hoida sõjalisi konflikte, pea pooled usuvad, et konflikti puhkedes osutaks NATO Eestile otsest sõjalist abi ning 7% arvab, et Eestil ei ole NATO-lt sõjalise konflikti olukorras mingisugust abi loota.
- ✓ NATO liitlasvägede kohalolekut Eestis on viimasel kahel aastal pooldanud kolmveerand elanikest.
- ✓ Ligi 70% elanike hinnangul muudavad Eestisse paigutatud NATO lahingugrupi sõdurid Eestis elamise turvalisemaks, samuti on antud hoiak alates 2018. aastast ligi 10% võrra kasvanud.
- ✓ Eestis paiknevaid NATO lahingugrupi sõdureid peetakse professionaalseteks, võimekateks, heade kavatsustega ning sõbralikeks. Negatiivseid omadusi seostatakse nendega harva ning seda peamiselt mitte-eestlaste poolt.

Suhtumine rahvusvahelistesse sõjalistesse operatsioonidesse

- ✓ 2022. aastal peab Eesti kaitsejõudude üksuste rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides osalemist kindlasti või pigem vajalikuks 58% elanikkonnast, mis on eelnevast aastast 5% võrra madalam tulemus. Eestlaste seas on toetus jätkuvalt kõrgem kui mitte-eestlaste seas (73% vs 28%).
- ✓ Ligi 60% eestimaalaste hinnangul peaks Eesti rahvusvahelistes missioonides osalema, kuna see annab meie sõduritele reaalse lahingukogemuse, tagab Eestile võimalike ohtude korral NATO abi ning aitab kaasa rahu tagamisele maailmas tervikuna.
- ✓ Eesti kaitseväge osalemist rahvusvahelistes operatsioonides toetatakse 2022. aastal enim liitlasriikide vahelise koostöö raames (77%). Rahvusvahelistes operatsioonides

osalemist ÜRO rahutagamisjõudude koosseisus toetab 73%, NATO üksuste koosseisus 71% ning Euroopa Liidu üksuste koosseisus 68% elanikest.

Suhtumine riigikaitseõpetusse

- ✓ Üle 80% Eesti elanikest toetab riigikaitseõpetuse õppimise võimalust kõikides keskkharidust andvates õppeasutustes, veidi üle kümnendiku elanikest on sellele pigem vastu ja 3% täiesti vastu.
- ✓ Enam kui kolmandiku eestimaalaste arvates võiks keskkharidust andvates õppeasutustes olla riigikaitseõpetus kohustuslik õppeaine, rohkem kui pool elanikkonnast nägi seda vabatahtliku õppeainena.

Veteranide kuvand

- ✓ 36% Eesti elanikke seostab veterani mõistet Eesti Kaitseväge missioonidel osalenutega ning 39% eestimaalastele seostub see Teises maailmasõjas osalenutega. 13% protsenti seostab veterani mõistet pikaajaseks kaitseväes teeninud isikuga.

Meediatarbimine

- ✓ Eesti uudisteportaalidest on kõige enam jälgijaid Eesti Päevalehel/Delfil (78%), Postimehel (75%) ja Eesti Rahvusringhäälingu uudistel (72%). Venemaa uudisteportaalet ja ajalehtede võrguväljaandeid jälgitakse kõige vähem (21%).
- ✓ Sotsiaalmeediakanalitest jälgitakse kõige enam Youtube-i (90%), Facebook-i (82%) ning kasutatakse laialdaselt ka otsesuhtlusrakendusi (81%).
- ✓ Tele- ja raadiokanalitest jälgivad Eesti elanikud kõige enam ETV ja ETV2 eestikeelseid saateid (74%), TV3 ja Kanal 2 (59-60%) ning eestikeelseid raadioprogramme (62%). Ülejäänud kanalid jäävad vaadatavuselt ja kuulatavuselt alla 50%.
- ✓ Kõikide meediakanalite lõikes on näha selget trendi, kus eestlased jälgivad peamiselt ainult eestikeelseid kanaleid, mitte-eestlased lisaks ka muukeelseid, eelkõige venekeelseid. Venemaa telekanalite vaadatavus on aga järsult langenud.
- ✓ Kõige olulisemateks riigikaitse alase teabe allikateks peetakse televisiooni ja uudisteportaalet ning raadiot. Võrreldes 2021. aastaga peetakse neid kanaleid 2022. aastal sagedamini väga olulisteks. Ebaolulisteks kanaliteks peetakse jätkuvalt enim reklaamtrükiseid ning tänavareklaame.
- ✓ Riigikaitse teemalise informatsiooni jagamisel peavad eestlased kõiki kanaleid võrreldes mitte-eestlastega olulisemaks. Märgatavalt sagedamini peavad mitte-eestlased riigikaitse teemalise informatsiooni jagamisel ebaolulisteks kanaliteks televisiooni, uudisteportaalet, raadiot ning ajalehti.

UURINGU TAUST JA EESMÄRK

Ühtset ühiskonda on raskem haavata ja väliselt mõjutada ning kriisi olukorras on oluline, et Eesti ühiskond ei oleks lõhestunud ning elanikud usaldaksid ja toetaksid riigi tegevusi olukorra lahendamisel.

Viimaste aastate jooksul on kehtinud Eestis erinevatel perioodidel mitmesugused COVID-19 piirangud, mis on avaldanud negatiivset mõju paljudele ühiskonnagruppidele. Ebakindlus ja ebastabiilne elukeskkond võivad aga vähendada inimeste turvatunnet. Lisaks COVID-19 pandeemiale on haavanud inimeste turvatunnet käesoleva aasta 24. veebruaril eskaleerunud Venemaa sõjategevus Ukraina vastu.

Selleks, et kaardistada elanike suhtumist ja hoiakuid riigikaitseletes küsimustes, viis OÜ Eesti Uuringukeskus 2022. aasta kevadel Kaitseministeeriumi tellimusel läbi uuringu 15-74-aastaste Eesti elanike seas. Samalaadseid uuringuid on läbi viidud alates 2001. aastast.

Uuringus käsitleti põhjalikumalt järgmisi teemasid:

- 1) hoiakud Eesti riigi suhtes;
- 2) institutsioonide (sealhulgas kaitsestruktuuride) usaldusväarsus elanike seas;
- 3) hinnangud võimalike ohtude ning julgeolekuriskide suhtes Eestile ning maailmas;
- 4) elanike kaitsetahe ning prognoositav käitumine võimalike Eestit ähvardavate ohtude korral;
- 5) hinnangud Eesti kaitsevõimele ja riigi tegevusele antud valdkonnas;
- 6) suhtumine ajateenistusse ja teistesse kaitsestruktuuridesse;
- 7) suhtumine NATO-sse ja sellega seonduvatesse arengutesse;
- 8) hoiakud seoses rahvusvaheliste sõjaliste operatsioonidega;
- 9) meedia tarbimine.

METOODIKA

Sihtrühm ja valim

Uuringu üldkogumi moodustasid 15-74-aastased Eesti Vabariigi alalised elanikud (986 306 inimest, Statistikaamet 2021. a.) ning valimi suuruseks oli 1200 vastajat, kes leiti juhuvaliku teel Eesti elanike seast. Küsitluse läbiviimisel kasutati kvootvalimit soo (mees/naine), vanuserühmade (15-19/20-29/30-39/40-49/50-59/60-74), elukoha (maakond ja Tallinn), asulatüübi (linn/maa) ja rahvuse (eesti/muu) lõikes (tabel 1).

Tabel 1. Üldkogumi ning kaalumata ja kaalutud valimi kirjeldus.

KOKKU		ÜLDKOGUM		VALIM		KAALUTUD VALIM	
		N	%	N	%	N	%
		986306	100%	1200	100%	1200	100%
SUGU	MEHED	482525	49%	576	48%	587	49%
	NAISED	503781	51%	624	52%	613	51%
VANUS	15-19	64309	7%	73	6%	78	7%
	20-29	138211	14%	161	13%	168	14%
	30-39	198484	20%	246	21%	242	20%
	40-49	183010	19%	224	19%	223	19%
	50-59	171103	17%	213	18%	208	17%
	60-74	231189	23%	283	24%	281	23%
RAHVUS	EESTLASED	663121	67%	805	67%	812	68%
	MITTE-EESTLASED	323185	33%	395	33%	388	32%
PIIRKONNAD	TALLINN	332291	34%	407	34%	404	34%
	PÕHJA-EESTI	123294	12%	151	13%	150	13%
	LÄÄNE-EESTI	109692	11%	132	11%	133	11%
	KESK-EESTI	89539	9%	106	9%	110	9%
	LÕUNA-EESTI	231007	24%	281	23%	281	23%
	IDA-VIRUMAA	100483	10%	123	10%	122	10%
ASULATÜÜP	LINN	684965	69%	841	70%	832	69%
	MAA	301341	31%	359	30%	368	31%

Küsitluse käigus kujunenud valimi struktuuri võrreldi vastavate näitajatega üldkogumi suhtes ning esinduslikkuse tagamiseks teostati valimi kaalumise soo, vanuse, rahvuse, elukoha maakonna ning asulatüübi lõikes.

Valimi maksimaalne valimiviga ei ületa 95%-lisel usaldusnivool $\pm 2,83\%$, väiksemate gruppide vaatlemisel võib viga olla suurem.

Küsitluse läbiviimine

Küsitlus viidi läbi kombineeritult Norstat Eesti veebipaneeli (70%) ja telefoni teel (30%).

Veebiküsitlus toimus perioodil 04. – 15.03 ja telefoniküsitlus 15.03 – 01.04. 2022.

Kuna tegemist oli kordusuuringuga, võeti ankeedi koostamisel aluseks 2021. aastal kasutusel olnud küsimustik.

Küsitlusele sai vastata nii eesti kui vene keeles. Telefoniküsitluse keskmine intervjuu pikkus oli 38 minutit ja mediaan 37 minutit, veebiküsitluse keskmine vastamisaeg oli 33 minutit, mediaan 31 minutit.

Andmetöötlus

Küsitlustulemuste töötlemiseks kasutati andmetöötluspakette *MS Excel* ja *SPSS*. Joonistel toodud andmed on ümardatud arvutiprogrammi poolt ja seetõttu võib ridade või veergude summa moodustada kohati alla või üle 100%.

Tulemuste võrdlemisel taustatunnuste (sugu, vanusegrupp, rahvus, piirkond (NUTSIII, pealinn Tallinn Harjumaast eraldi), haridustase, isiklik netosissetulek ühes kuus) lõikes on kasutatud osakaalude võrdlemisel Hi-ruut teste ning analüüsis on toodud välja vaid need erinevused, mis osutusid statistiliselt olulisteks ning mida saab seega laiendada ka üldkogumile.

Metoodika erinevus varasematest aastatest

Kuni 2020. aastani on uuring läbi viidud silmast-silma (F2F) küsitlusena, kuid kuna 2020. aasta näitas, et silmast-silma meetodil küsitluse läbiviimine eriolukorra tingimustes on väga ebastabiilne, ei olnud mõistlik antud meetodiga uuringu läbiviimist jätkata. 2021. aasta kevadel viidi küsitlus läbi uue meetodiga: kombineeriti Norstat Eesti AS veebipaneeli¹ (70%) ja telefoniküsitlust (30%).

Kuni 2006. aastani viidi küsitlust läbi kolm korda aastas, alates 2007. aastast kaks korda aastas - kevadel ja sügisel. Alates 2021. aastast viiakse küsitlust läbi üks kord aastas kevadel. Sellest

¹ Norstat Eesti AS veebipaneelis on 20 369 aktiivset vastajat Eestist.

tulenevalt võrreldi uuringus võimalusel tulemusi varasemate kevadiste uuringutulemustega. Juhul kui kevadises uuringus ei olnud mõnda küsimust esitatud, võrreldi võimalusel tulemusi sügisese uuringu andmetega.

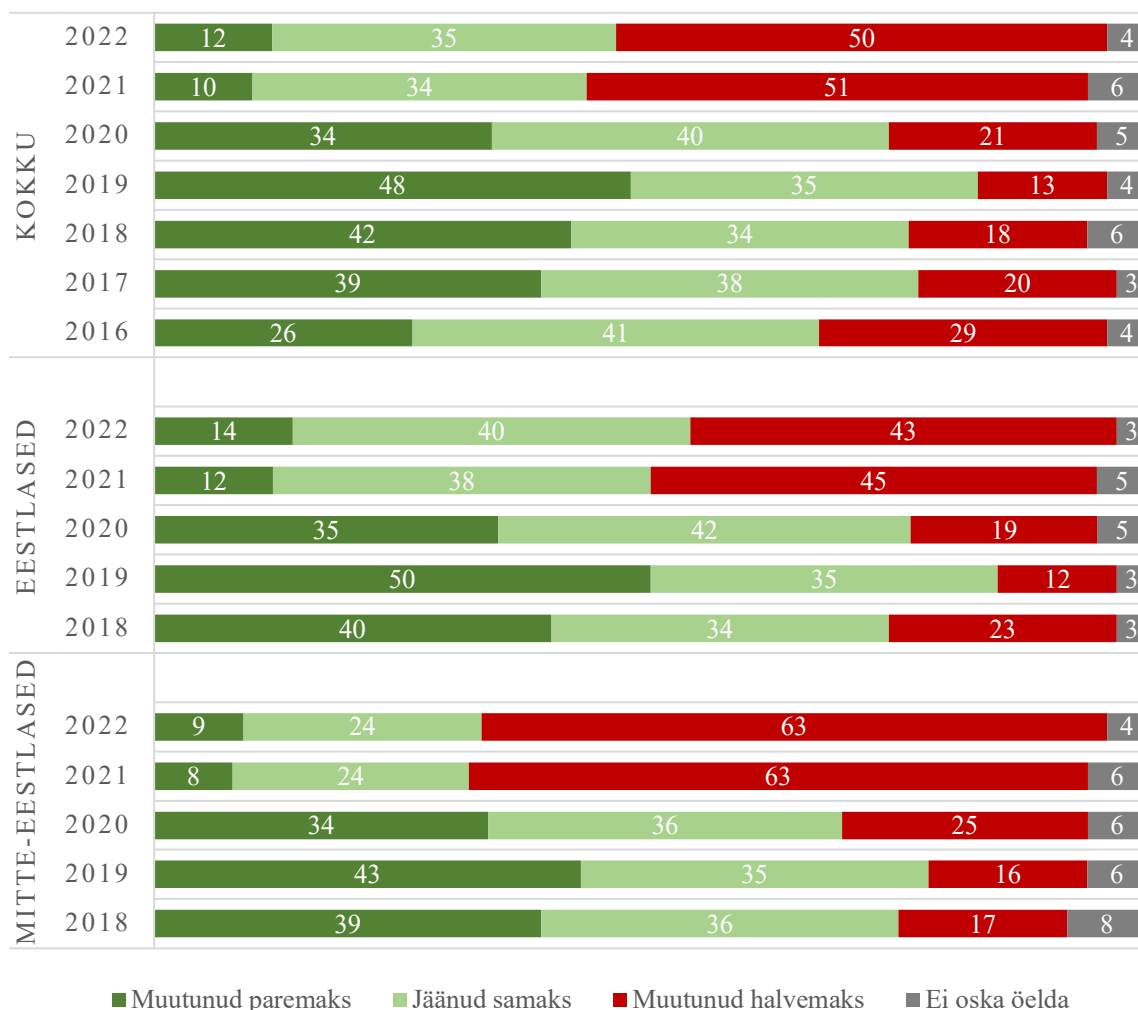
Kuni 2020. aastani olid uuringu sihtrühmaks 15-aastased ja vanemad elanikud, alates 2021. aastast piiritleti sihtrühma ülemine vanusepiir 74 aastaga.

TULEMUSED

1. Hinnangud Eesti elule ning uhkus Eesti üle

2022. aastal on poole Eesti elanikkonna hinnangul muutunud elu Eestis halvemaks ning vaid veidi enam kui kümnendiku hinnangul paremaks (joonis 1). Võrreldes varasemate aastatega muutusid hinnangud kriitilisemaks juba 2020. aastal, mil ühiskonna elukorralduses toimusid seoses COVID-19 pandeemiaga olulised muudatused. Drastilisem hinnangute muutus negatiivses suunas toimus COVID-19 pandeemia jätkudes aga 2021. aastal, mis on jäänud püsima ka aastal 2022.

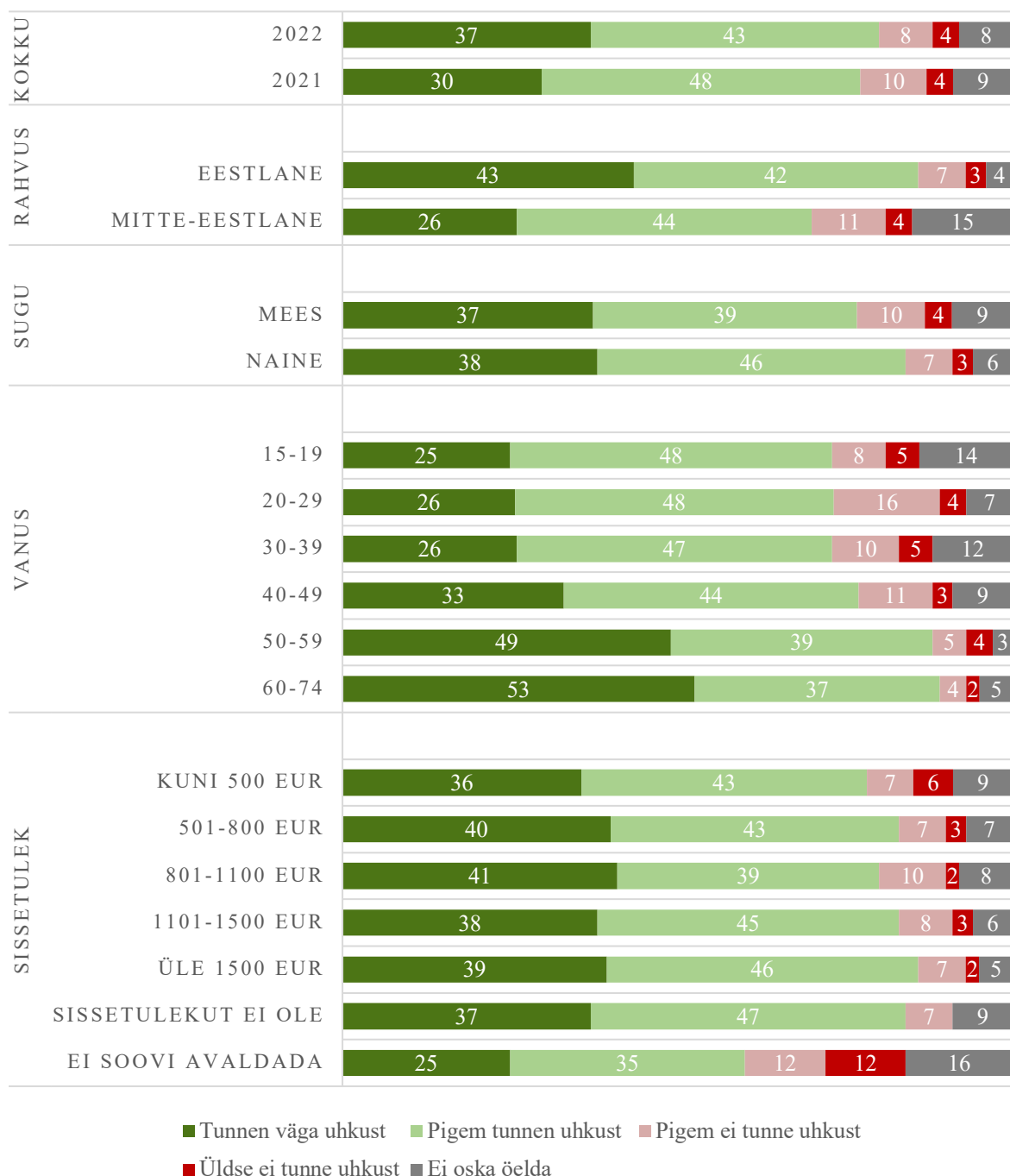
Võrreldes eestlastega hindavad muudest rahvustest elanikud Eesti elus toimunud muutusi jätkuvalt kriitilisemalt – olukorra halvenemist tunnetab 43% eesti ja 63% muust rahvustest inimestest. Võrreldes 2021. aastaga siinkohal olulisi muutusi toimunud ei ole.

Joonis 1. Hinnangud muutustele Eesti elus aastatel 2018-2022 (% , N=kõik vastajad).

Seisukohal, et Eesti elu on muutunud viimase aasta jooksul halvemaks, on 2022. aastal vanusegruppidest enim 30-39-aastased (63%), Kesk-Eesti elanikud (61%) ning isikliku netosissetuleku põhjal ühes kuus 1101-1500 eurot teenivad eestimaalased (55%). Soo ja haridustaseme puhul (statistiliselt) olulisi erinevusi ei ilmnenud.

Eestis elamise üle on väga või pigem uhke 80% elanikkonnast, samas kui 12% ei tunne selle üle kas pigem või üldse mitte uhkust (joonis 2).

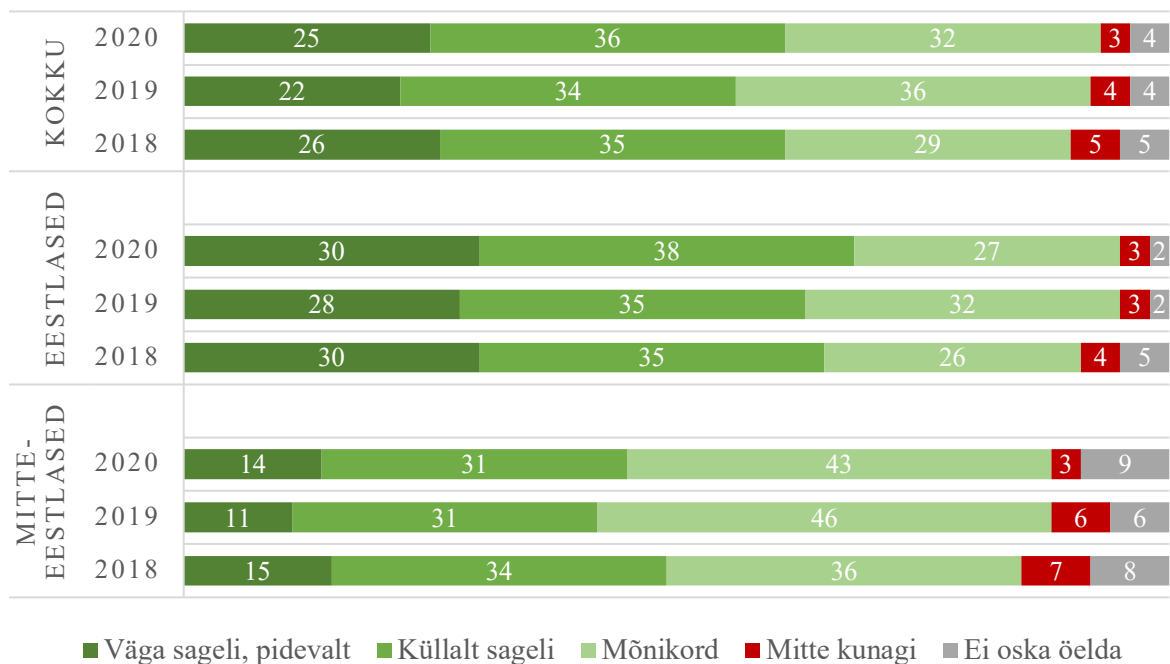
Joonis 2. Kuivõrd tuntakse uhkust Eestis elamise üle rahvuse, soo, vanuse ja isikliku kuu netosissetuleku lõikes 2022 (% , N= kõik vastajad).

Keskmisest enam on Eesti suhtes positiivselt meelestatud eestlased (väga või pigem uhked 85%) ja vanemaelised elanikud vanuses 50-74 eluaastat (88-90%).

Isikliku netosissetuleku puhul olid erinevused erinevate sissetulekugruppide vahel väiksemad, kuid siiski võib välja tuua, et kõige positiivsemaid hinnanguid andsid enam kui 1500-eurose ning negatiivsemaid kuni 500-eurose kuu sissetulekuga eestimaalased.

Võrreldes 2021. aastaga on 2022. aastal Eesti üle väga uhke olevate eestimaalaste osakaal märkimisväärselt kasvanud, sealjuures samavõrra nii eestlaste kui mitte-eestlaste seas.

Alates 2021. aastast uuritakse uhkuse tundmist Eestis elamise üle, küsides vastajatelt: „Kuivõrd Te tunnete uhkust selle üle, et elate Eesti Vabariigis?“. Varasematel aastatel mõõdeti positiivset emotsionaalset seotust Eestiga mõnevõrra erineva küsimuse püstituse („Kui sageli Te olete tundnud uhkust või heameelt selle üle, et elate Eesti Vabariigis?“) ja skaalaga, mistõttu ei ole võimalik 2021-2022. aasta tulemusi üks-ühele varasemate aastatega võrrelda. Vaadates aga kõige positiivsemaid ja negatiivsemaid hinnanguid, saab välja tuua, et võrreldes 2020. aastaga tõusis 2021. aastal väga uhkete elanike osakaal 5% ning üldse mitte uhkete osakaal 1% võrra (joonis 3).

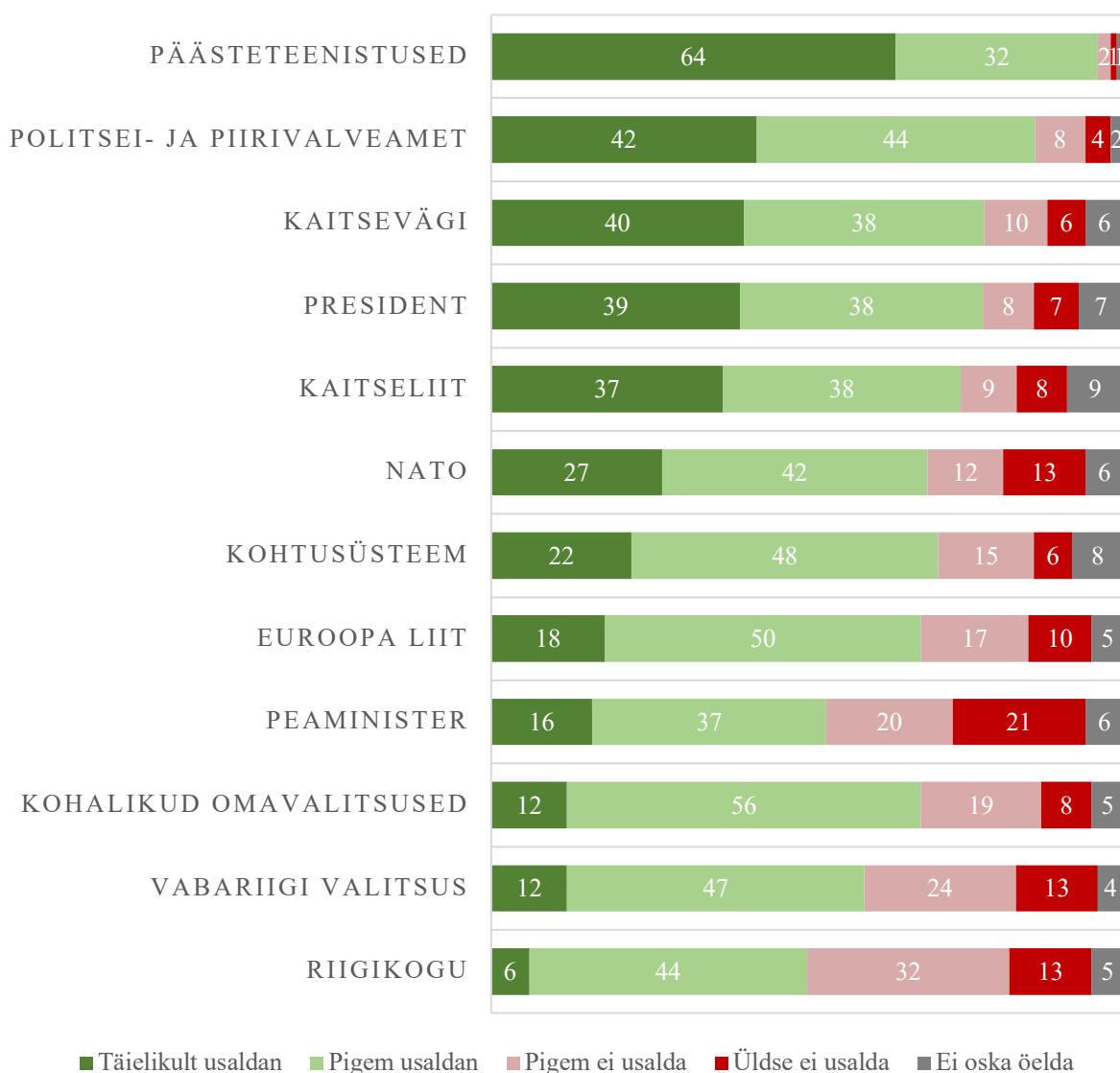

Joonis 3. Hinnang kuivõrd tuntakse uhkust Eestis elamise üle aastatel 2018-2020 (% , N=kõik vastajad).

2. Institutsioonide usaldusväärsus

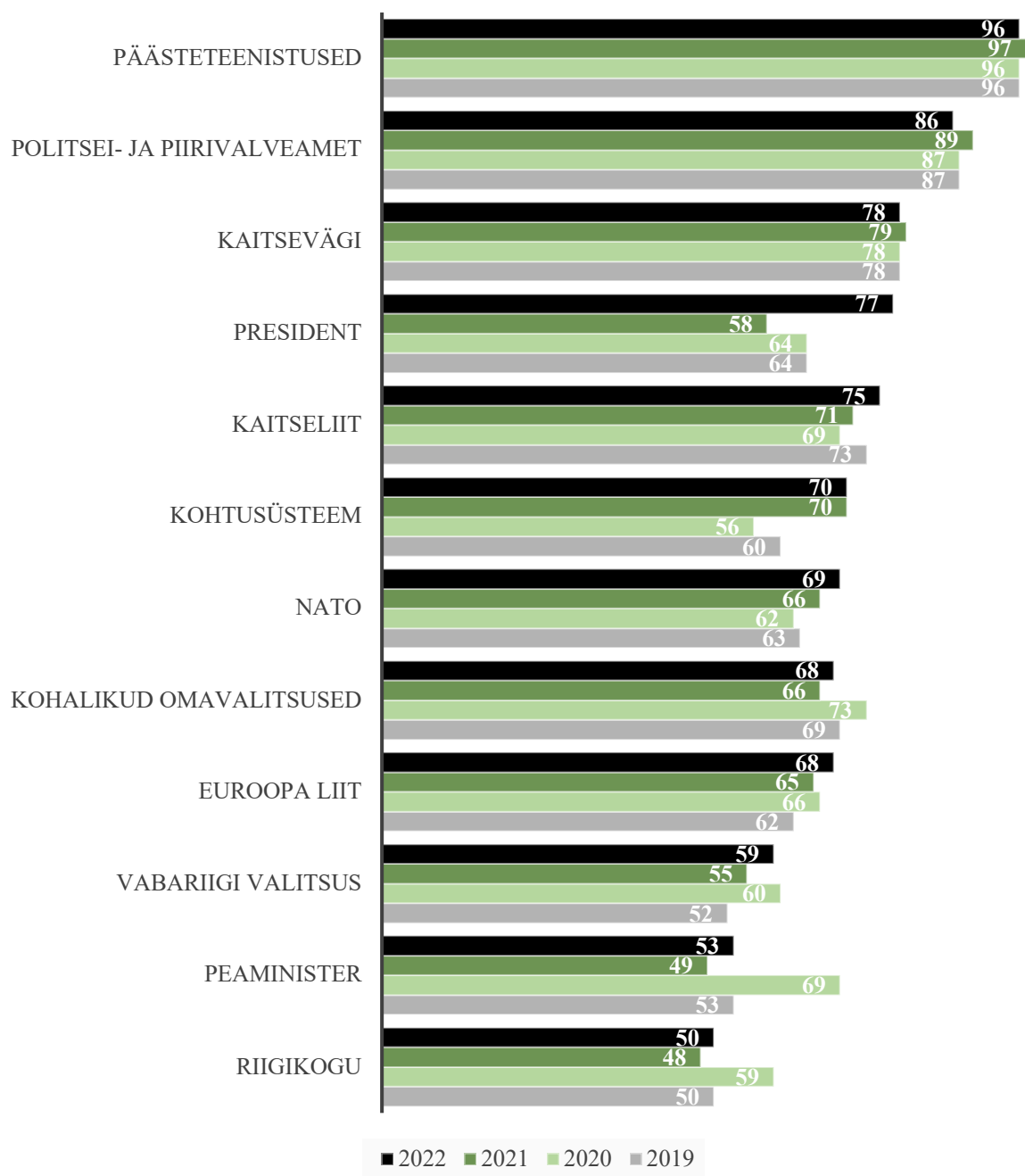
Uuringus oli vaatluse all ka elanike usaldus kaheteistkümne riikliku või rahvusvahelise institutsiooni vastu. Institutsioonide valikul on arvestatud nende rolli Eesti julgeolekupoliitika kujundaja, elluviija või toetajana. Alates oktoobrist 2018 kuuluvad hinnatavate institutsioonide loetellu ka kohalikud omavalitsused ja kohtusüsteem.

Kõige enam usaldatakse päästeteenistust (täielikult või pigem usaldab 96%) ning Politsei- ja Piirivalveametit (86%), kuid ka Eesti Kaitseväge (78%), presidenti (77%) ja Kaitseliitu (75%) (joonis 4). Uuritavatest institutsioonidest usaldavad elanikud kõige vähem Riigikogu (pigem või üldse ei usalda 45%), peaministrit (41%) ning valitsust (37%).

Joonis 4. Institutsioonide usaldusväärsus 2022 (% , N=kõik vastajad).

Võrreldes viimast nelja aastat, on Eesti elanike hinnangul kõige usaldusväärsemad institutsioonid päästeteenistused, Politsei- ja Piirivalveamet ning Eesti Kaitseväge (joonis 5).

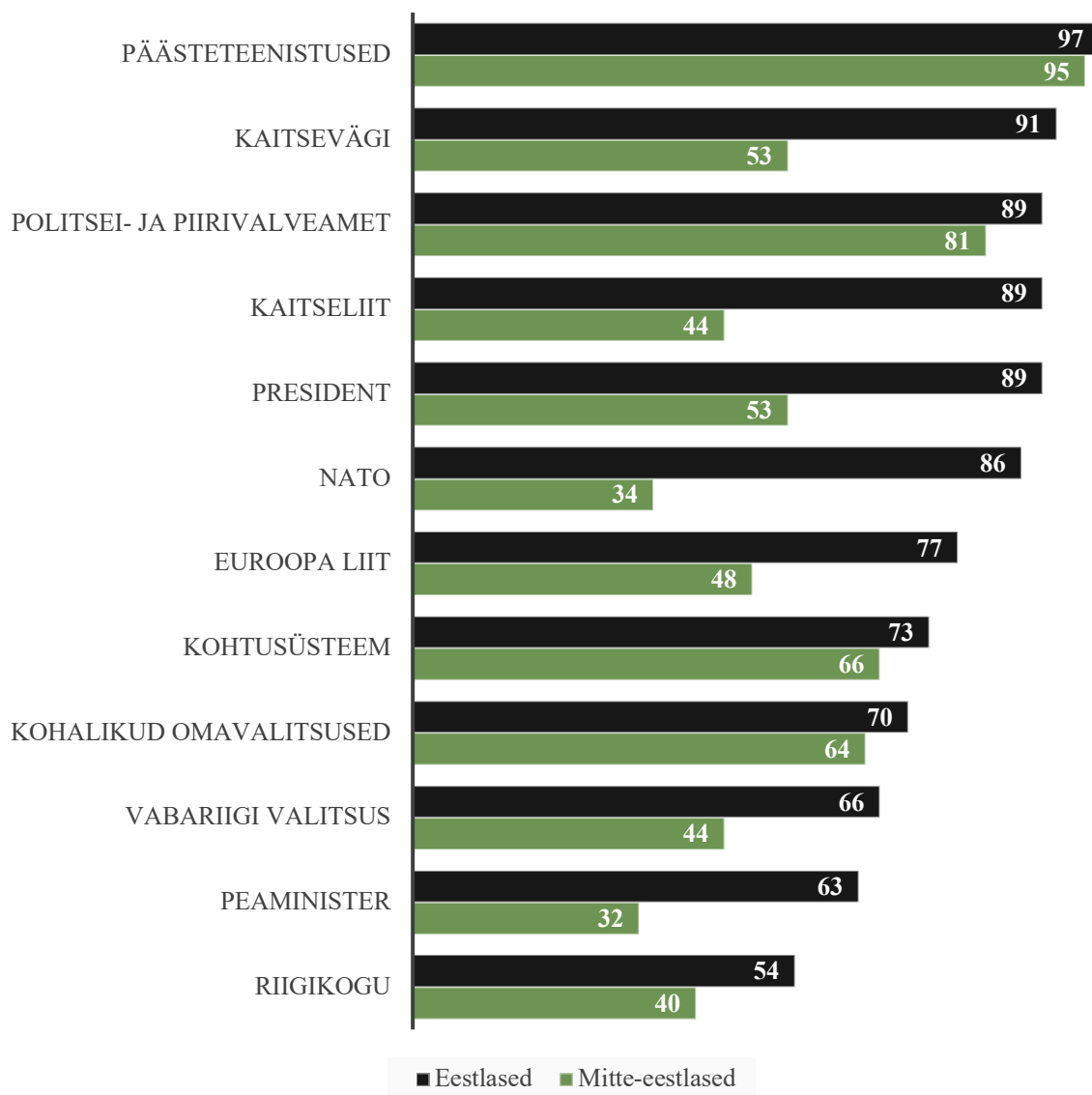

Joonis 5. Institutsioonide usaldusväärsus aastatel 2019-2022 (täielikult usaldan+pigem usaldan; %, N=kõik vastajad).

Võrreldes 2021. aastaga on 2022. aastal minimaalselt langenud hinnangud kõige kõrgema usaldusväärseusega institutsioonidele - päästeteenistustele, Politsei- ja Piirivalveametile ning Eesti Kaitsevägele. Samas on pea kõigi ülejäänud institutsioonide usaldusväärsus aastaga veidi

kasvanud – presidendil 19%, Vabariigi Valitsusel, peaministril ja Kaitseliidul 4% ning NATO-l ja Euroopa Liidul 3% võrra.

Eestlaste usaldus institutsioonide vastu on kõrgem kui mitte-eestlastel (joonis 6). Nii eestlased kui ka mitte-eestlased usaldavad kõige enam päästeteenistust ning Politsei- ja Piirivalveametit. Kõige vähem usaldavad eestlased aga Riigikogu ning mitte-eestlased peaministrit ja NATO-t.

Joonis 6. Institutsioonide usaldusväärsus rahvuse lõikes 2022 (täielikult usaldan+pigem usaldan, %, N= kõik vastajad).

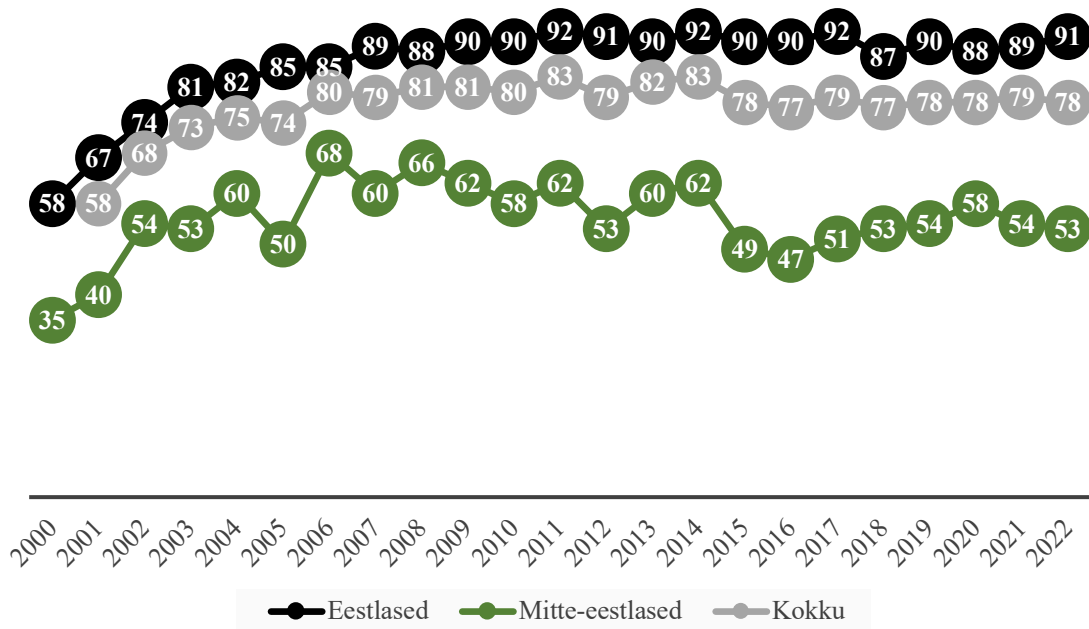
Sarnaselt 2021. aastale erineb kõige enam eestlaste ning mitte-eestlaste suhtumine organisatsioonidesse, mis on otseselt seotud Eesti sõjalise kaitsega – NATO-t usaldab 86% eestlastest ja 34% mitte-eestlastest², Kaitseliitu vastavalt 89% ja 44% ning kaitseväge vastavalt

² Samas NATO-sse kuulumist kindlasti või pigem toetab 50% mitte-eestlastest.

91% ja 53%. Võrreldes eestlastega usaldavad mitte-eestlased märkimisväärselt vähem ka presidenti (89% vs 53%), peaministrit (63% vs 32%) ja Euroopa Liitu (77% vs 48%).

Eestlased peavad varasemast usaldusväärsemaks peaministrit, Euroopa Liitu ja Vabariigi Valitsust, samas kui mitte-eestlaste seas on just nende institutsioonide usalduväärsus enim langenud. Aastaga on paranenud mitte-eestlaste usaldus NATO (+6%) ja presidendi (+14%) vastu.

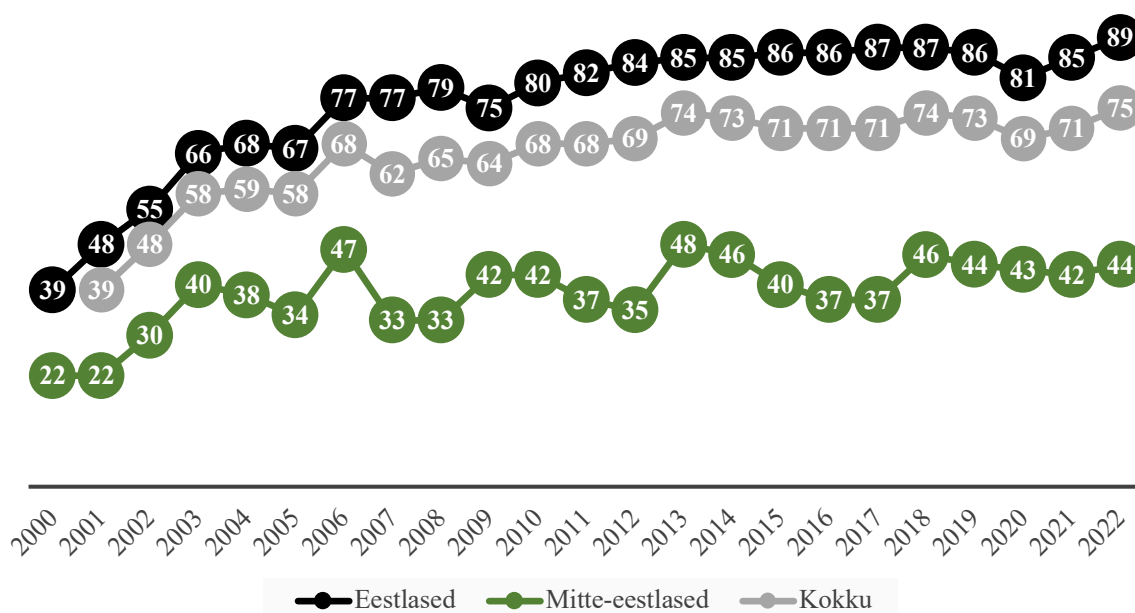
Kaitseväge, mis on juba mitmendat aastat päästeteenistuste ning Politsei- ja Piirivalveameti järel usaldusväärsuse pingereas kolmandal kohal, usaldab 2022. aastal 78% Eesti elanikest (joonis 7). Eestlastest usaldab kaitseväge 91% ja mitte-eestlastest 53%.

Joonis 7. Kaitseväge usaldusväärsus rahvuse lõikes aastatel 2000-2022 (pigem/täiesti usaldajate %, N=kõik vastajad).

Võrreldes kaitseväega hinnatakse Kaitseliidu usaldusväärsust pisut madalamalt – Kaitseliitu peab usaldusväärseks 75% elanikest, sealjuures 89% eestlastest ja 44% mitte-eestlastest (joonis 8).

Meeste seas on 2022. aastal naistega võrreldes suuremad nii Vabariigi Valitsust, peaministrit, Kaitseliitu, NATO-t, Euroopa Liitu ja kohtusüsteemi täielikult usaldajate kui üldse mitte usaldajate osakaalud. Politsei- ja Piirivalveametit usaldavad täielikult erandina sagedamini naised kui mehed.

Joonis 8. Kaitseliidu usaldusväärsus rahvuse lõikes aastatel 2000-2022 (pigem/täiesti usaldajate %, N=kõik vastajad).

Vanusegruppide võrdlusest ilmnes, et erinevaid institutsioone usaldab enam vanemaeline elanikkond. Usaldus kaitseväge, Politsei- ja Piirivalveamet, päästeteenistuste, Kaitseliidu ja kohalike omavalituste suhtes oli suurim 50-aastaste ja vanemate eestimaalaste seas. Riigikogu, Vabariigi Valitsust, presidenti, peaministrit ja NATO-t usaldasid enim 60-74-aastased Eesti elanikud. Noorim elanikkonnagrupp – 15-19-aastased – paistis silma Euroopa Liidu ja kohtusüsteemi suurima usaldamise poolest.

Kõigi institutsioonide suhtes (peale päästeteenistuste) väljendasid enim usaldamatust („üldse ei usalda“) 30-39-aastased Eesti elanikud. Euroopa Liidu puhul jagasid nendega samavõrra skeptilist suhtumist ka 40-49-aastased eestimaalased.

Haridustasemelt eristusid enim alg- või põhiharidusega inimesed, kes pidasid Riigikogu, Vabariigi Valitsust, Euroopa Liitu, kohalikke omavalitsusi ja kohtusüsteemi enim usaldusväärseks. Kõrgharidusega eestimaalased usaldasid aga keskmisest vähem Kaitseliitu.

Isikliku igakuise netosissetuleku osas eristusid aga märkimisväärselt kuus üle 1500 euro teenivad Eesti elanikud, kes usaldasid enim peaministrit, presidenti, kaitseväge, Politsei- ja Piirivalveametit, päästeteenistusi, Kaitseliitu, NATO-t ja kohtusüsteemi.

Piirkondlikult eristusid presidendi, Euroopa Liidu ja kohalike omavalitsuste vähema usaldamise poolest Ida-Virumaa elanikud. Kaitseväge, Kaitseliidu ja NATO usaldusväärsus oli teistest piirkondadest samuti oluliselt madalam eelkõige Ida-Virumaal, kuid lisaks ka Tallinnas.

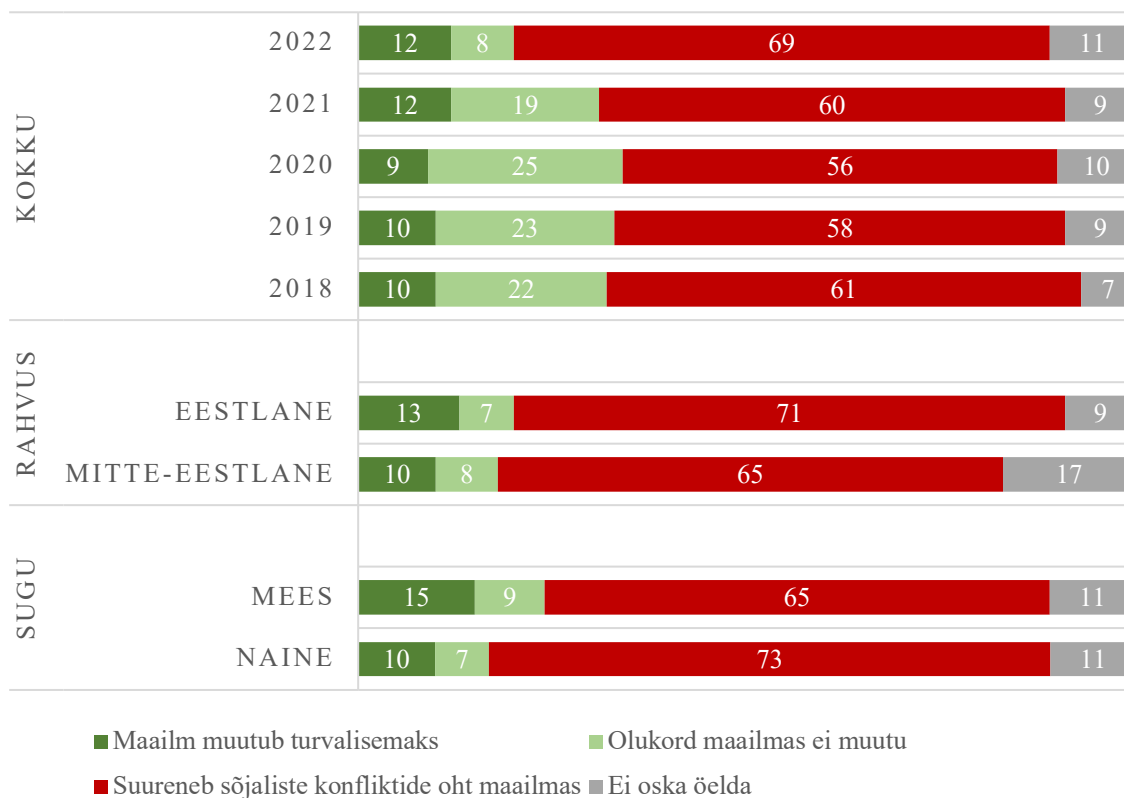
Põhja-Eesti elanikud paistsid silma suurima kaitseväge ning Lõuna-Eesti elanikud presidendi, päästeteenistuste ja Kaitseliidu usaldamise poolest.

3. Julgeolek ning ohud

Uuringus kaardistati ka seda, milliseks hindavad elanikud julgeolekualast olukorda Eestis ja maailmas ning mida peetakse potentsiaalseteks julgeolekuohtudeks ning -tagatisteks.

3.1 Julgeolek maailmas

2022. aastal arvab ligi 70% Eesti elanikest, et eeloleval aastakümnel suureneb maailmas sõjaliste konfliktide oht, samas kui 8% hinnangul püsib olukord muutumatuna ning 12% arvates muutub maailm turvalisemaks (joonis 9).

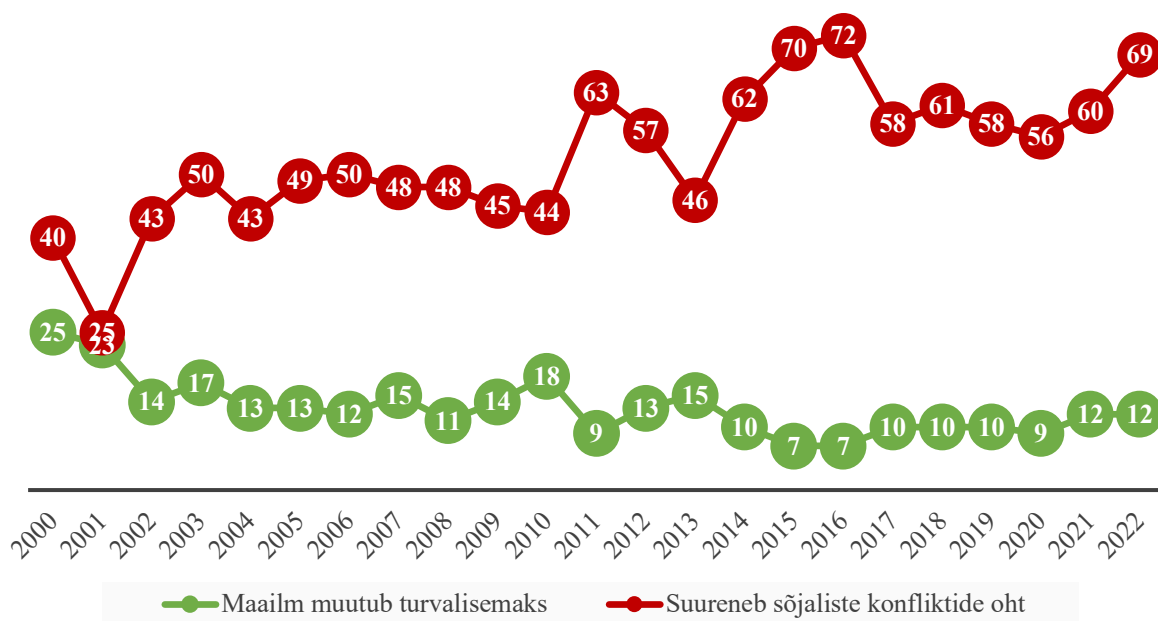
Joonis 9. Elanike prognoos olukorrale maailmas järgmiseks kümneks aastaks (%), N=kõik vastajad).

2022. aasta veebruaris Ukrainas eskaleerunud Venemaa agressiooni järgselt on 11% võrra vähenenud eestimaalaste osakaal, kes usuvad, et olukord maailmas püsib järgneval kümnendil muutumatuna ning 9% võrra enam on levinud arvamus, et sõjaliste konfliktide oht suureneb. Samas on enam kui kümnendik jätkuvalt seisukohal, et maailm muutub turvalisemaks.

Võrreldes 2021. aastaga on sotsiaal-demograafiliste gruppide vahelised erisused antud küsimuses väiksemad. Olulised erinevused tulid esile vaid soo ja rahvuse puhul.

Kui 2021. aastal paistsid kõrgema ohutaju poolest silma mehed, siis 2022. aastal on naised sagedamini seisukohal, et järgnev kümnend toob kaasa suurema sõjaliste konfliktide ohu maailmas. Samuti tajuvad sõjaliste konfliktide ohu suurenemist enam eestlased kui mitte-eestlased.

Ebaturvalisust ja sõjaliste konfliktide kasvu kartvate eestimaalaste osakaal on püsinud 60 protsendist kõrgemal juba Venemaa Ukraina agressiooni algusest 2014. aasta kevadel, ulatudes 2015. aasta kevadest kuni 2016. aasta kevadeni üle 70% (joonis 10). Alates 2017. aastast toimus selles osas märgatav langus, mil vastav tulemus jäi veidi alla või ülespoole 60% taset (mis on kogu vaatlusaluse perioodi keskmisest tasemest - 52% - siiski kõrgem näitaja). Venemaa veelgi ulatuslikuma sissetungi järel Ukraina territooriumile 2022. aastal on hinnangud sõjaliste konfliktide ohu suurenemisele jõudnud taas 70% piirile.

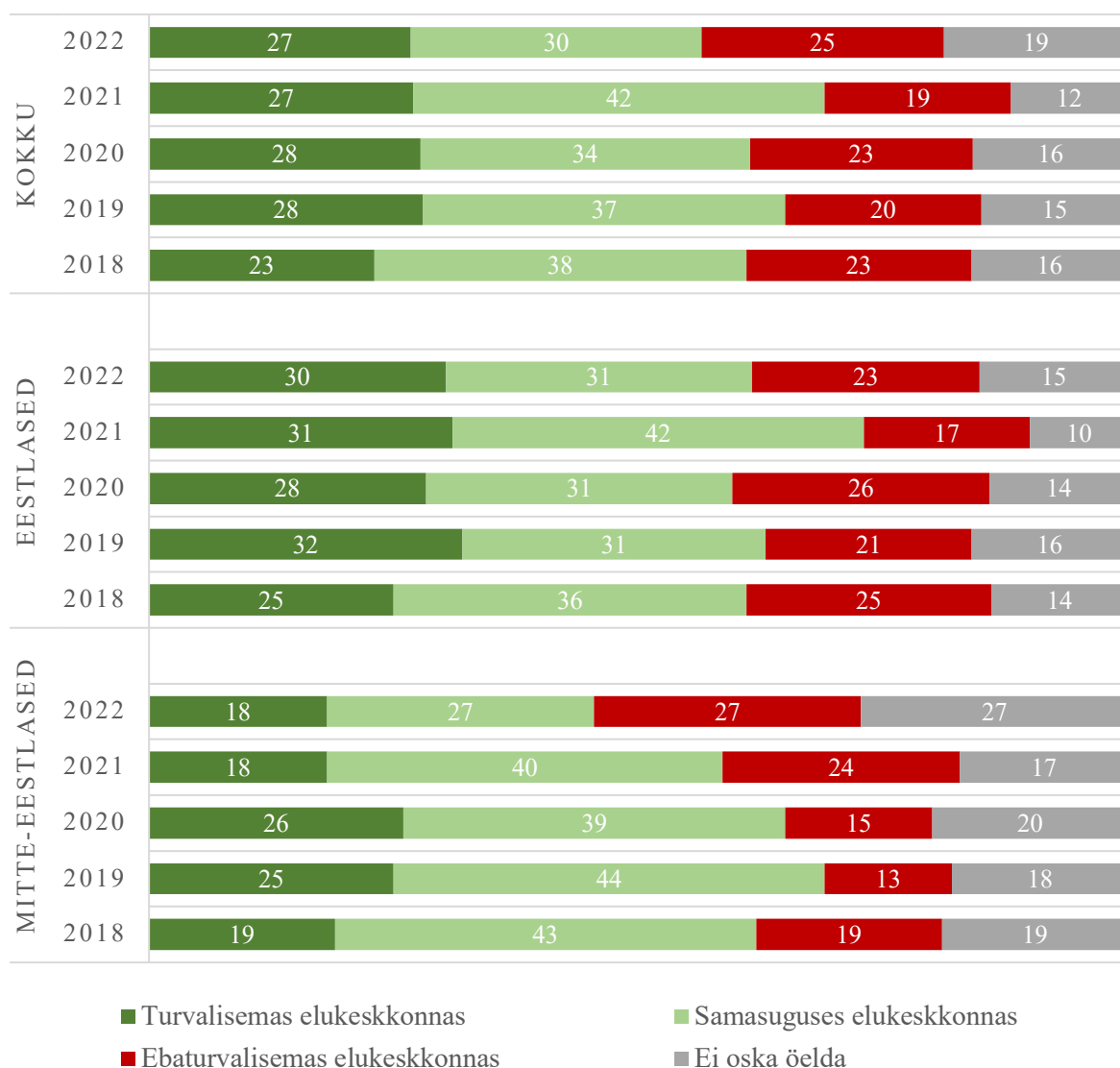
Joonis 10. Elanike prognoos olukorrale maailmas järgmiseks kümneks aastaks 2000-2022 (% , N=kõik vastajad).

3.2 Julgeolek Eestis

Sarnaselt eelnevale neljale aastale tajutakse ka 2022. aastal Eesti olukorda tulevikus turvalisemana kui olukorda maailmas tervikuna. 2022. aasta uuringu tulemuste põhjal muutub Eesti jätkuvalt 27% elanike arvates kümne aasta jooksul turvalisemaks. Samas neljandiku eestimaalaste arvates elame tulevikus ebaturvalisemas keskkonnas ning 30% prognoosib, et

olukord jääb samaks (joonis 11). Võrreldes eelneva aastaga on 2022. aastal ilmselt taas Venemaa Ukraina vastase agressiooni eskaleerumise tõttu oluliselt kahanenud nende eestimaalaste osakaal, kes usuvad, et elame edasi samasuguses elukeskkonnas ning varasemast enam on neid, kes hindavad tulevikku Eestis ebaturvalisemaks või ei oska selles osas seisukohta võtta.

Nii eestlaste kui mitte-eestlaste seas on aastaga kasvanud Eesti elu tulevikus ebaturvalisemana nägijate osakaalud ning oluliselt vähem on neid, kes eeldavad, et Eesti elukeskkond tulevikus ei muutu.

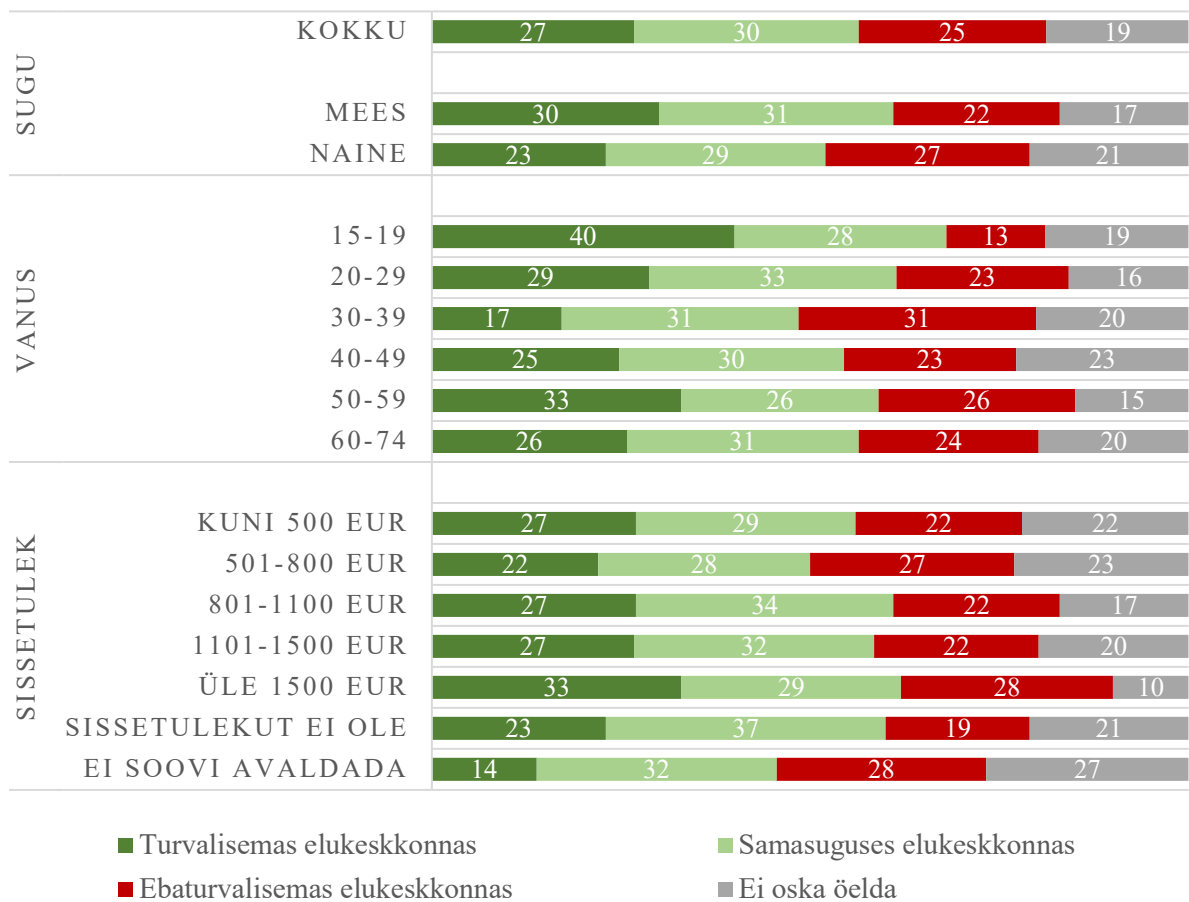

Joonis 11. Elanike prognoos järgmise kümne aasta elukeskkonna turvalisusele Eestis 2018-2022 (% , N=kõik vastajad).

Eestis elukeskkonna turvalisemaks muutumist usuvad enim 15-19-aastased (40%) ning igakuise isikliku netosissetulekuna üle 1500 euro teenivad elanikud (33%) (joonis 12).

30-39-aastaste eagrupp näeb Eesti elu tulevikus teiste vanusegruppidega võrreldes kõige sagedamini ebaturvalisena (31%).

Meeste seas on naistega võrreldes enam levinud arvamus, et elu muutub turvalisemaks (30%), samas kui naised näevad seda sagedamini ebaturvalisemana (27%).

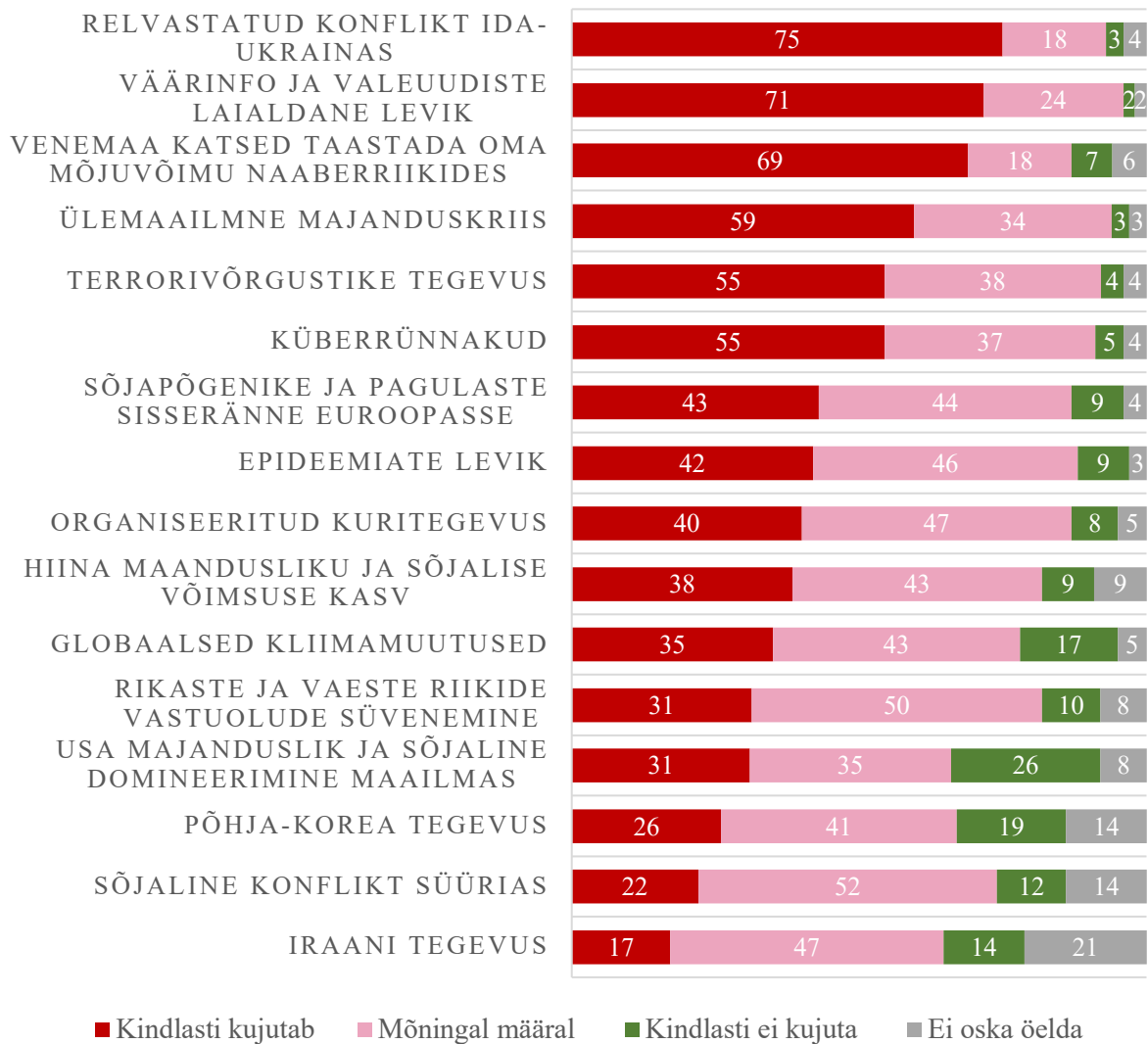

Joonis 12. Elanike prognoos järgmise kümne aasta Eesti elukeskkonna turvalisusele soo, vanuse ja sissetuleku lõikes 2022 (% , N=kõik vastajad).

3.3 Ohud julgeolekule maailmas

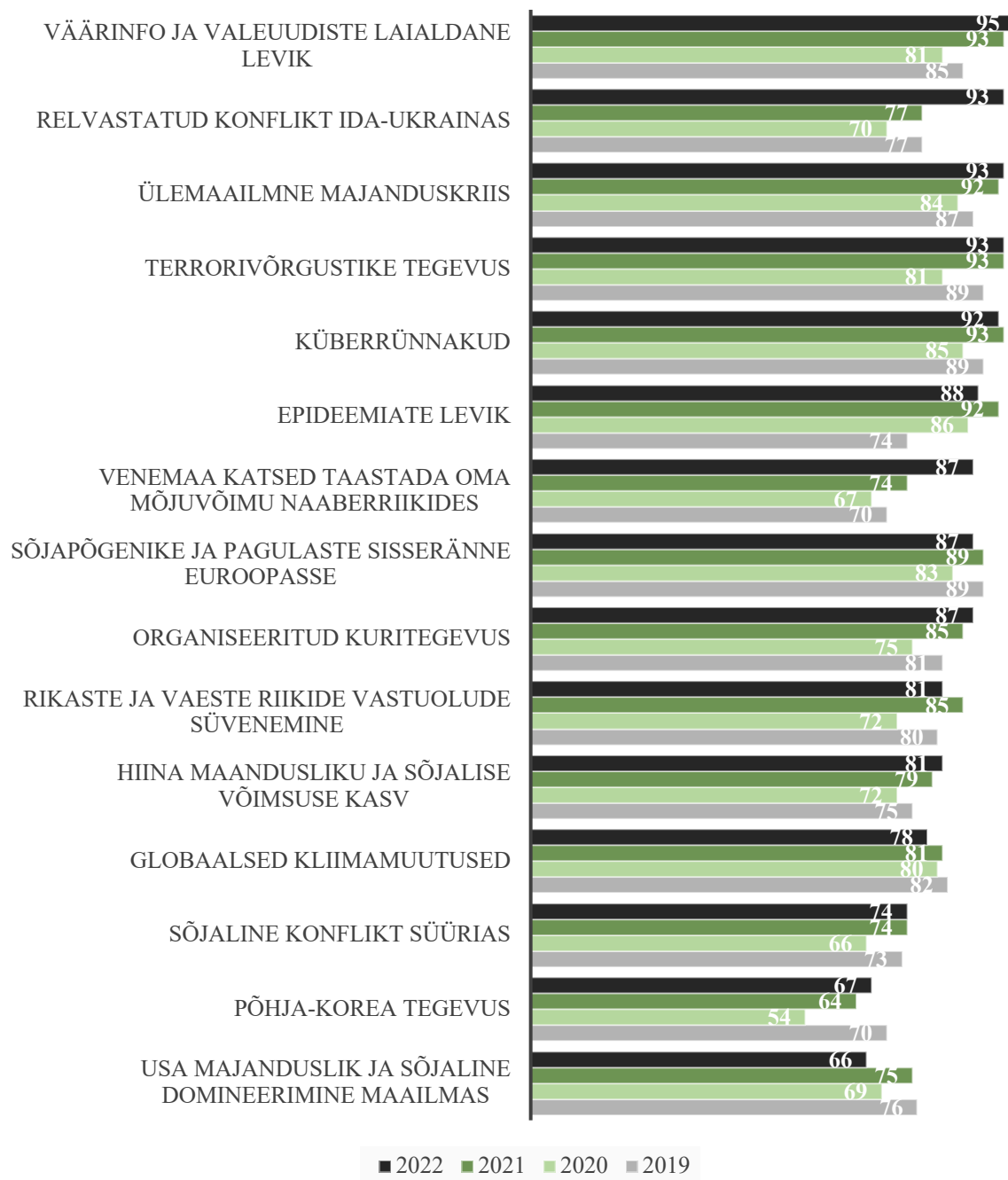
Kui elanike käest küsiti hinnangut, millised ohud ähvardavad nende arvates kindlasti maailma rahu ja turvalisust, nimetati 2022. aastal julgeolekuriskidena enim relvastatud konflikti Ida-Ukrainas (75%), väärinfo ja valeuudiste laialdast levikut (71%) ning Venemaa katseid taastada oma võimu naaberriikides (69%) (joonis 13).

Enam kui pooled eestimaalased nägid kindlat ohtu ka ülemaailmses majanduskriisis (59%), terrorivõrgustike tegevuses (55%) ning küberrünnakutes (55%). Vähem nähti kindla ohuallikana Iraani (17%), sõjalist konflikti Süürias (22%) ja Põhja-Korea tegevust (26%).

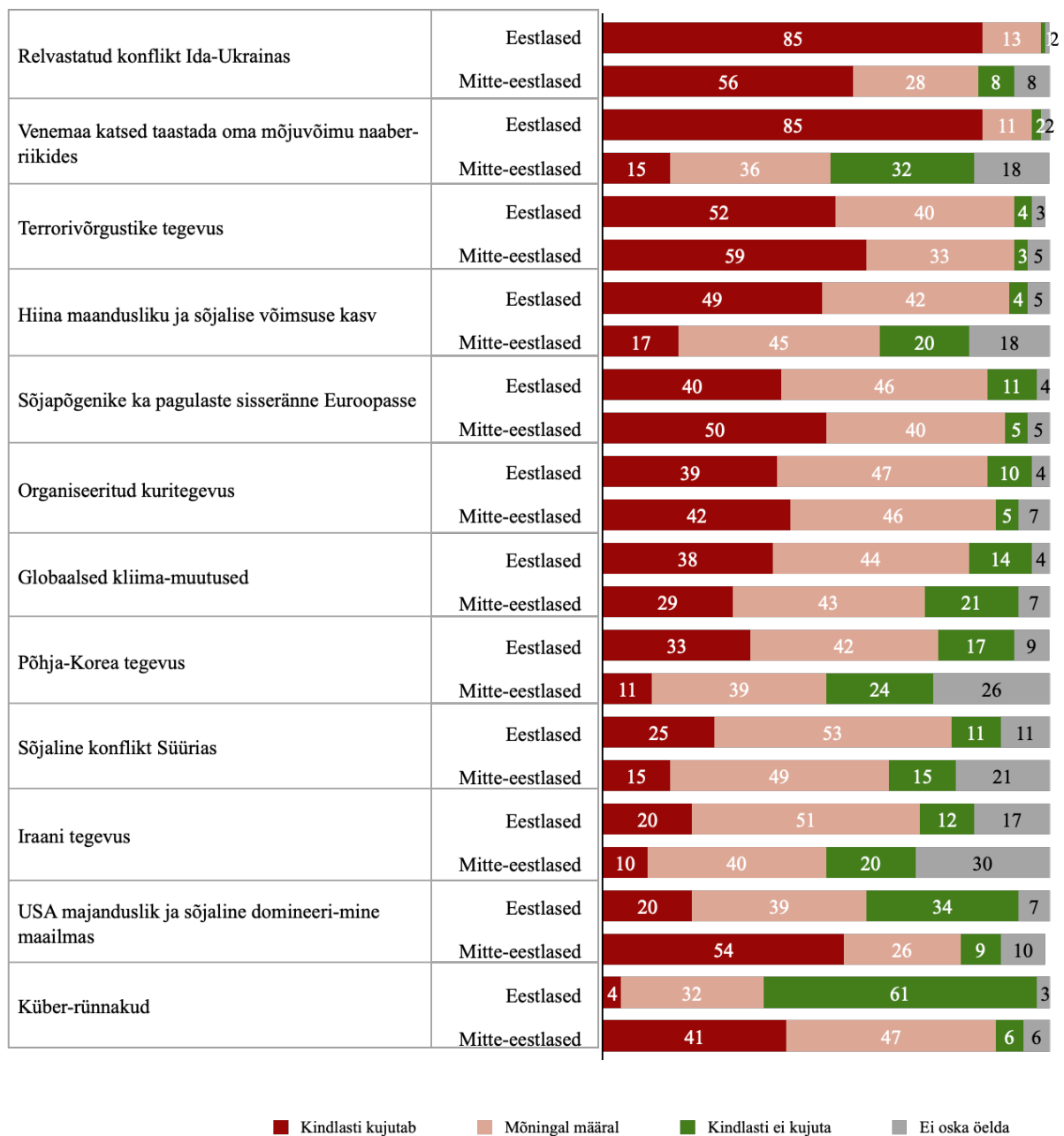
Joonis 13. Ohud rahule ja turvalisusele maailmas 2022 (% , N=kõik vastajad).

2022. aastal nähti eelnevast aastast oluliselt sagedamini ohtu maailma rahule ja turvalisusele Ida-Ukraina relvastatud konfliktis (kindel või mõningal määral oht, 77%-lt 93%-ni) ning Venemaa katsetes taastada oma mõjuvõimu naaberriikides (74%-lt 87%-ni) (joonis 14). Samal ajal oli enim vähenenud ohu tajumine USA majanduslikus ja sõjalises domineerimises maailmas (75%-lt 66%-le).

Joonis 14. Ohud rahule ja turvalisusele maailmas aastatel 2019-2022 (% , N=kõik vastajad).

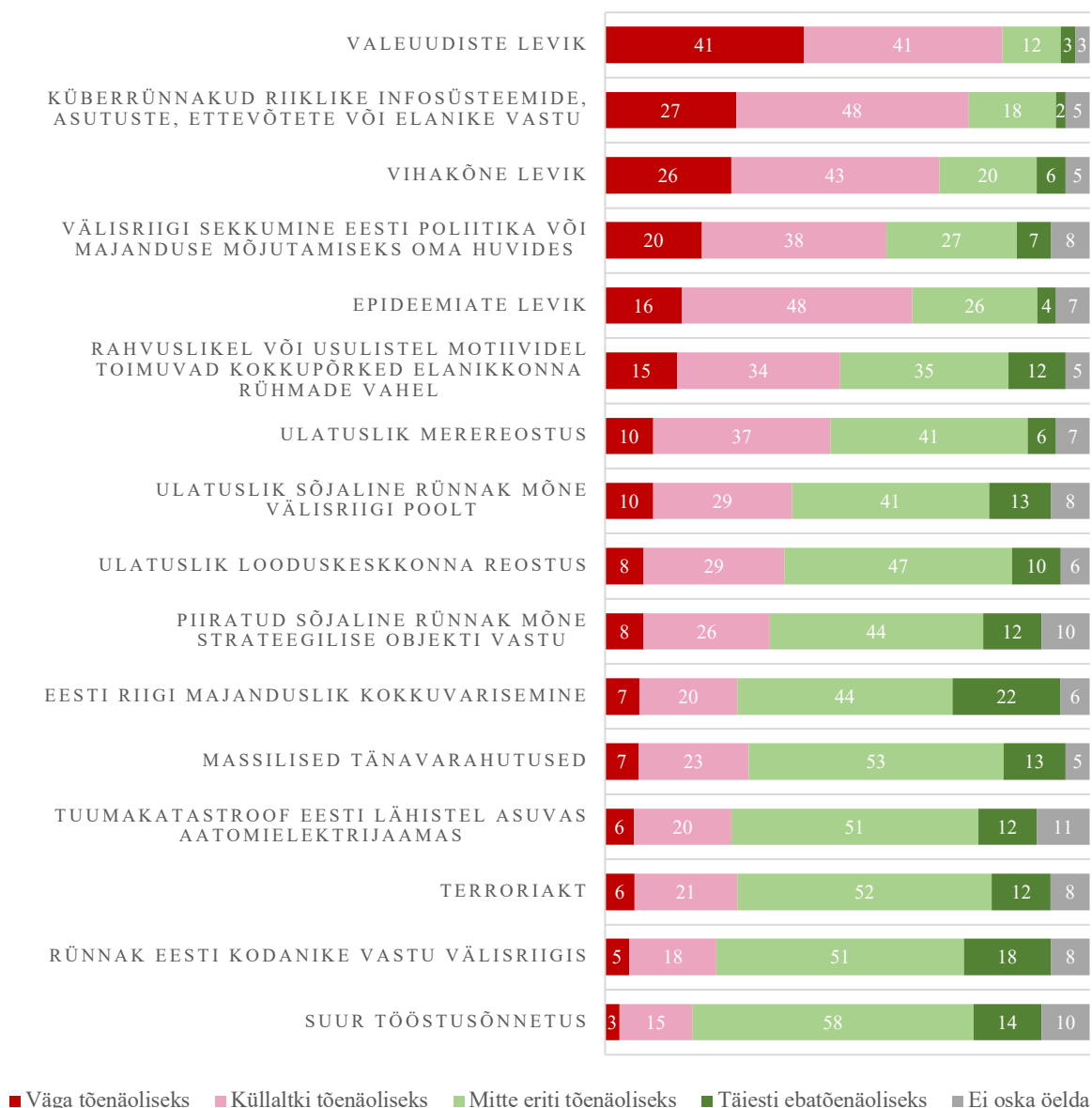
Eestlaste jaoks on kõige tõenäolisemateks julgeolekuohtudeks 2022. aastal relvastatud konflikt Ida-Ukrainas ning Venemaa katsed taastada oma mõjuvõimu naaberriikides (joonis 15). Mitteeestlased tunnevad aga enim muret terrorivõrgustike tegevuse pärast, millele järgneb samuti Ukraina relvakonflikt.

Joonis 15. Ohud rahule ja turvalisusele maailmas rahvuse lõikes 2022 (% , N=kõik vastajad).

3.4 Ohud Eestile

Selgitamaks, millisena tajutakse ohte Eestile, esitati vastajaile 16 erinevat võimalikku ohtu ning paluti hinnata nende esinemise tõenäosust (joonis 16).

Joonis 16. Hinnangud Eestit lähemate aastate jooksul ähvardavate ohtude tõenäosusele 2022 (% , N= kõik vastajad).

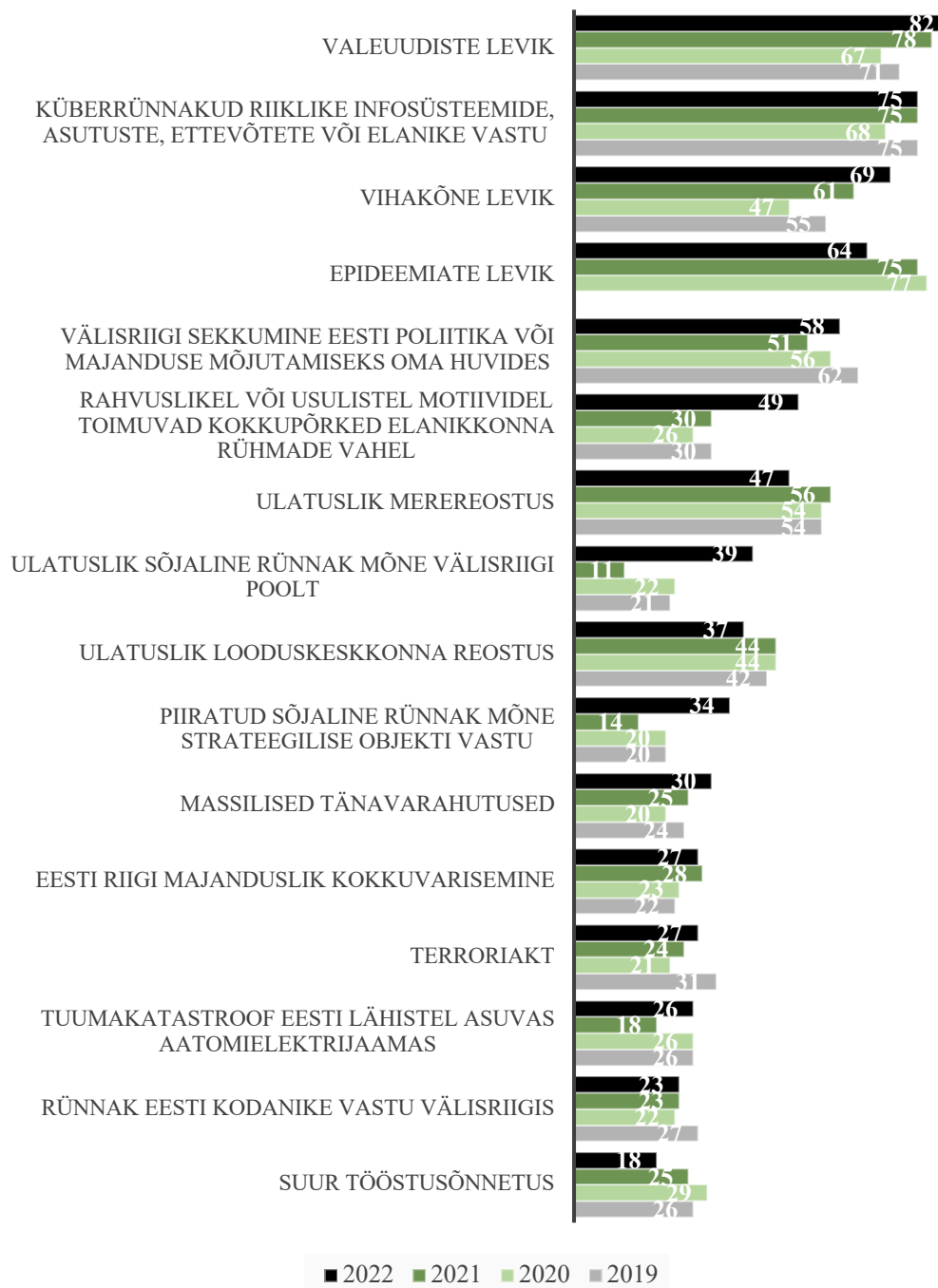
Eesti turvalisusele peeti 2022. aastal kõige tõenäolisemaks ohuks vaeuudiste levikut (väga või küllaltki tõenäoline; 82%). Järgmiseks toodi välja küberrünnakud riiklike süsteemide, asutuste, ettevõtete või elanike vastu (75%) ning vihakõne (69%) ja epideemiade levik (64%). Venemaa

Ukraina agressiooni eskaleerumise järgselt peab 2022. aastal ligi 60% eestimaalastest tõenäoliseks välisriigi sekkumist Eesti poliitika või majanduse mõjutamiseks oma huvides. Pea pooled Eesti elanikud peavad tõenäoliseks ohuallikaks lisaks ka rahvuslikel või usulistel motiividel toimuvaid elanikkonna rühmade vahelisi kokkupõrkeid ning ulatuslikku merereostust.

Kõige ebatõenäolisemateks ohuallikateks peeti 2022. aastal suurt tööstusõnnetust (täiesti või mitte eriti tõenäoline; 72%) ja rünnakut Eesti kodanike vastu välisriigis (69%). Täiesti ebatõenäoliseks peeti kõige sagedamini aga Eesti riigi majanduslikku kokkuvarisemist (22%).

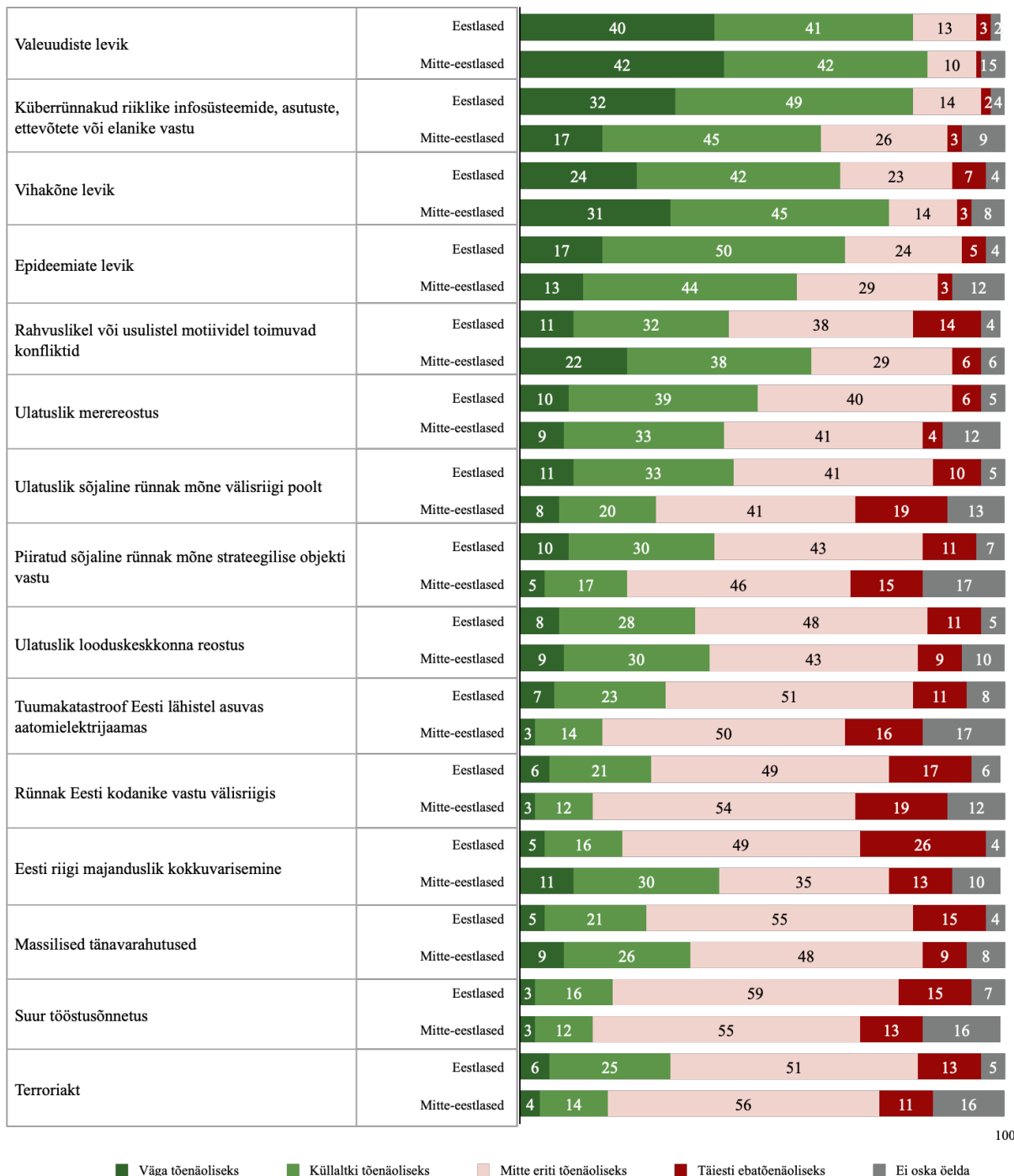
Kui vaadata koos hinnanguid „väga tõenäoline“ ja „küllaltki tõenäoline“, siis peetakse viit esimest joonisel loetletud ohtu Eesti julgeolekut ohustavateks enam kui 50 protsendi Eesti elanike poolt.

2022. aasta suurenes Venemaa Ukraina vastase agressiooni ulatuslikumaks muutudes olulisel määral mõne välisriigi poolt ulatusliku sõjalise rünnaku (väga või küllaltki tõenäoline; 11%-lt 39%-ni), mõne strateegilise objekti vastu suunatud piiratud sõjalise rünnaku (14%-lt 34%-ni) ning rahvuslikel või usulistel motiividel toimuvate elanikkonna rühmade vaheliste kokkupõrgete (30%-lt 49%-ni) tõenäoliseks pidamine (joonis 17).

Joonis 17. Hinnangud Eestit lähemate aastate jooksul ähvardavate ohtude tõenäosusele aastatel 2019-2022 (% , N=kõik vastajad).

Nii eestlaste kui ka mitte-eestlaste jaoks on 2022. aastal kõige tõenäolisemateks julgeolekuohtudeks lähemate aastate jooksul valeuudiste levik, vihakõne, küberrünnakud ja epideemiad (joonis 18). Rahvuslikel või usulistel motiividel toimuvate konfliktide võimalikkuse pärast tunnevad enam muret mitte-eestlased kui eestlased.

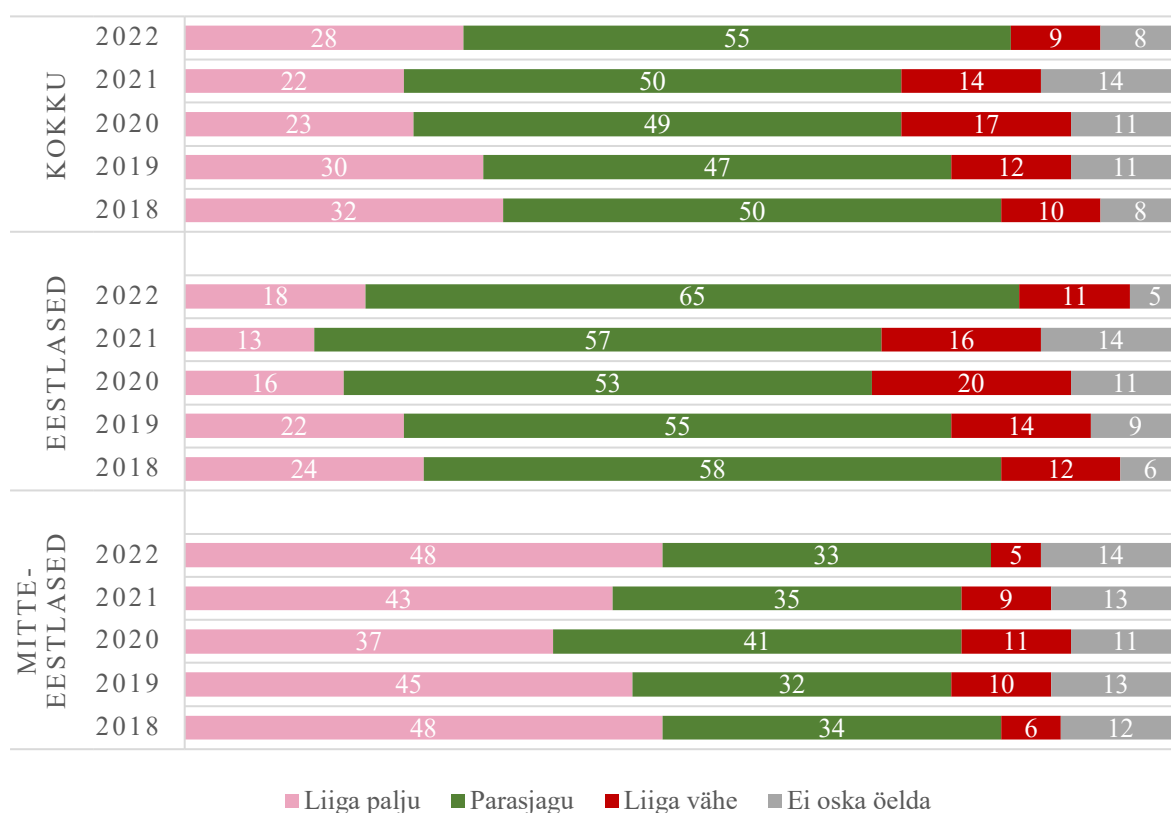

Joonis 18. Hinnangud Eestit lähemate aastate jooksul ähvardavate ohtude tõenäosusele rahvuse lõikes 2022 (% , N=kõik vastajad).

3.5 Julgeolekuohtude meediakajastus

Aastal 2022 peavad pooled Eesti elanikest sõjaliste ohtude kajastamist meedias parajaks ning veidi alla kümnendiku hinnangul on see liiga vähene. Ligi 30% eestimaalastest arvab, et sõjalistest ohtudest kirjutatakse ja räägitakse meedias liiga palju (joonis 19).

Võrreldes eelneva aastaga on 2022. aastal kasvanud nii meedias sõjalistest ohtudest rääkimist parajaks kui liiga paljuks pidamine ning vähenenud on seda liiga vähesena tajuvate ning sel teemal arvamust mitte omavate eestimaalaste osakaalud. Kindlasti on ka siinkohal avaldanud hinnangutele mõju Ukraina sõja eskalatsioon.

Joonis 19. Hinnang Eesti meedia julgeolekuohtude kajastusele aastatel 2018-2022 (% , N=kõik vastajad).

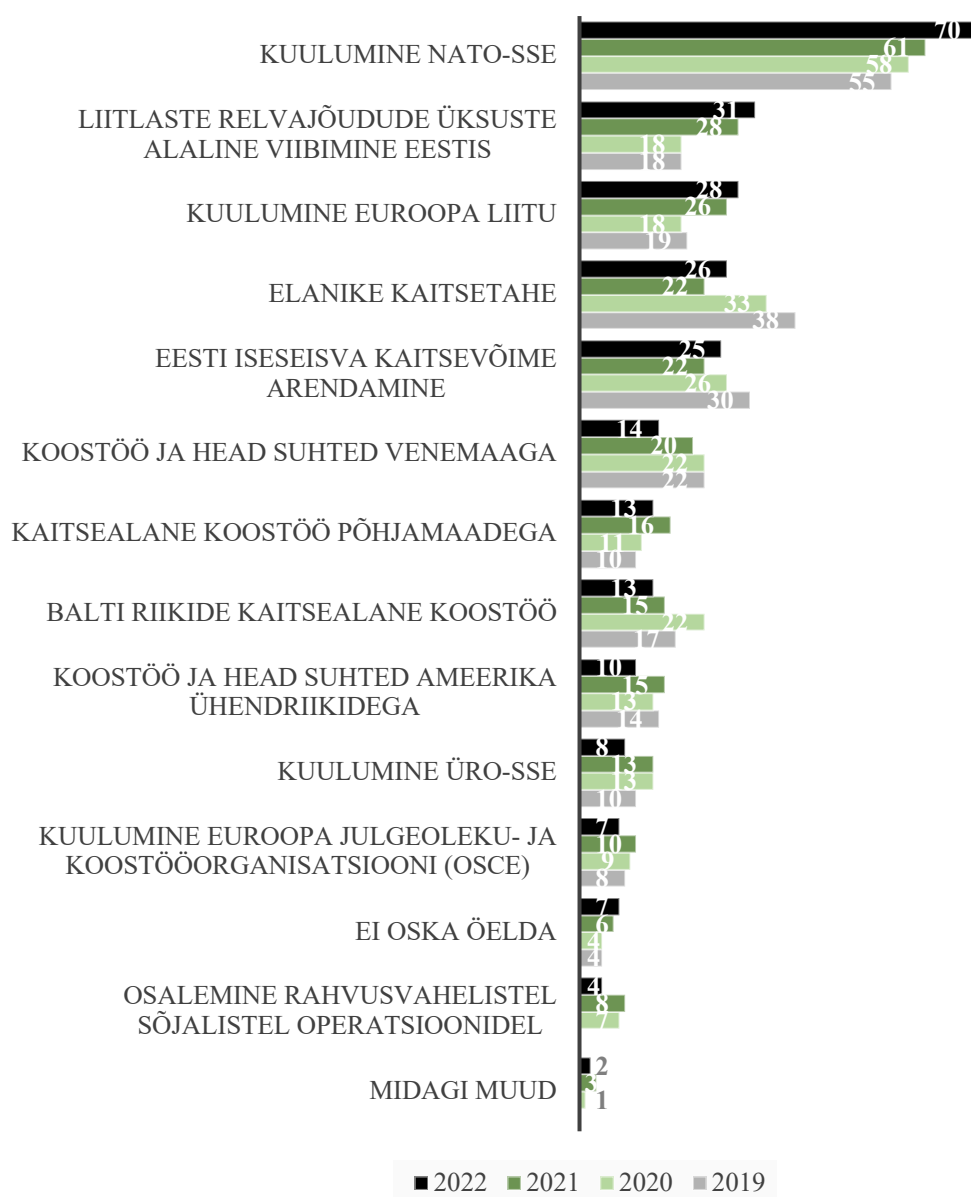
2022. aastal peab Eesti meedia sõjaliste ohtude kajastamist parajaks kolmandik mitte-eestlastest ja ligi 2/3 eestlastest.

Mitte-eestlased arvavad viimase viie uuringuaasta põhjal sagedamini, et sõjalistest ohtudest räägitakse ja kirjutatakse meedias liiga palju. 2022. aastal arvasid ligi pooled mitte-eestlased, et Eesti meedia paneb julgeoleku teemalistele kajastustele liigselt rõhku.

Eestlaste seas vähenes meedias sõjalistest ohtudest rääkimist liiga paljuks pidanute osakaal järjepidavalt aastatel 2018-2021 (24-lt% 13%-le), tõustes seejärel 2022. aastal 18%-ni.

3.6 Julgeolekutagatised

Üheks Eesti riigi peamiseks julgeolekutagatiseks peavad eestimaalased 2022. aastal kõige sagedamini kuulumist NATO-sse (kolme olulisema tagatise seas märgitud 70%) (joonis 20).

Joonis 20. Eesti julgeolekutagatised aastatel 2019-2022 (kuni 3 olulisemat; %, N=kõik vastajad).

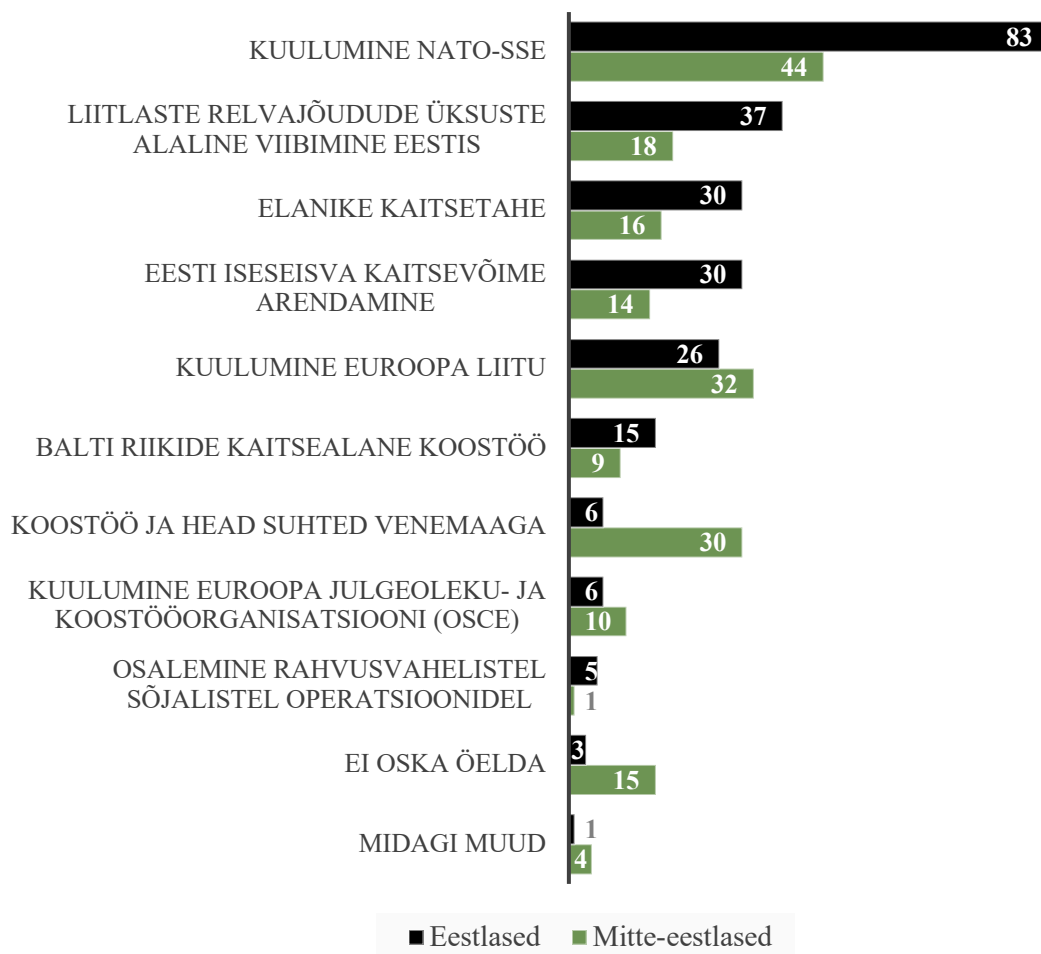
NATO liikmelisust hinnati kõige olulisemaks julgeolekutagatiseks ka aastatel 2019-2021, kuid viimase aastaga on selle osatähtsus veel märkimisväärselt kasvanud.

Teiseks olulisemaks julgeolekutagatiseks peetakse liitlaste relvajõudude üksuste alalist viibimist Eestis (31%) ning kolmanda oluliseima julgeolekutagatisena nähti kuulumist Euroopa Liitu (28%). Nii teise kui kolmanda julgeolekutagatise olulisus on eestimaalaste silmis kasvanud just viimasel kahel aastal.

Olulisemate julgeolekugarantiidena järgnevad elanike kaitsetahe (26%) ja Eesti iseseisva kaitsevõime arendamine (25%), mille olulisus on aastaga veidi tõusnud (3-4%).

Võrreldes 2021. aastaga nähti 2022. aastal peamiste julgeolekugarantiidena harvemini eelkõige koostööd ja häid suhteid Venemaa (-6%) ja Ameerika Ühendriikidega (-5%) ning kuulumist ÜRO-sse (-5%).

Eestlaste ning mitte-eestlaste arusaam Eesti olulisimatest julgeolekutagatistest on olnud läbi aastate üsna erinev. Eestlaste silmis on kõige olulisemaks tagatiseks jätkuvalt NATO liikmelisus (83%), mille osatähtsus on aasta jooksul 10% võrra kasvanud (joonis 21).

Joonis 21. Eesti julgeolekutagatised rahvuse lõikes 2022 (kuni 3 olulisemat) (% , N=kõik vastajad).

Kui 2021. aastal oli mitte-eestlaste jaoks peamine julgeolekutagatis hea koostöö ning suhted Venemaaga, siis 2022. aastal on selle osatähtsus kahanenud 40%-lt 30%-le ning Eesti peamise julgeolekutagatisena näevad ka nemad NATO liikmelisust (34%-lt 44%-le), millele järgneb kuulumine Euroopa Liitu (32%).

Eestlased pidasid olulisteks julgeolekutagatisteks veel liitlaste relvajõudude üksuste alalist viibimist Eestis (37%), Eesti elanike kaitsetahet (30%), Eesti iseseisva kaitsevõime arendamist (30%) ning kuulumist Euroopa Liitu (26%).

Olulimaks erinevuseks julgeolekutagatiste osas rahvuste lõikes on jätkuvalt head suhted Venemaaga – 2022. aastal on eestlaste seas võrreldes mitte-eestlastega viis korda vähem neid, kes peavad häid suhteid ja koostööd Venemaaga antud valdkonnas oluliseks (6% vs 30%).

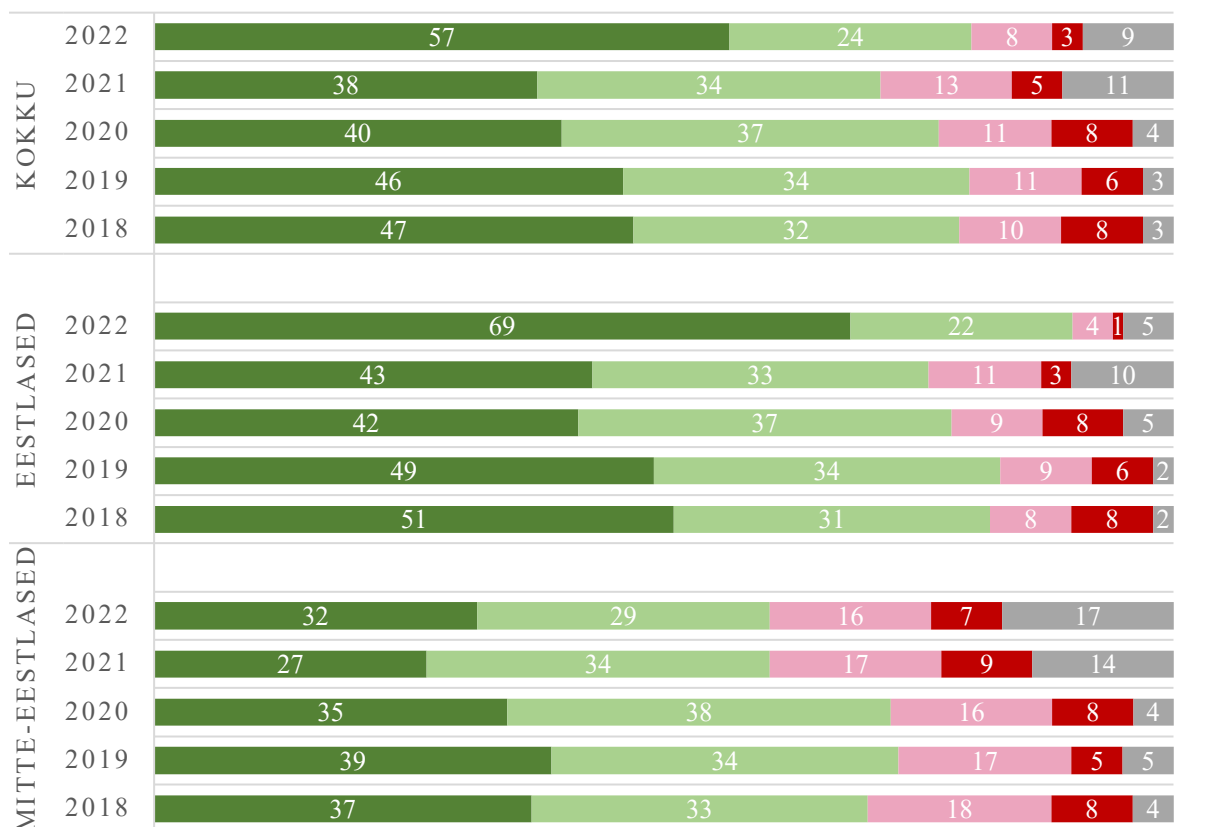
4. Eesti inimeste kaitsetahe

4.1 Suhtumine vastupanu osutamise vajalikkusesse

2022. aastal pidas relvastatud vastupanu osutamist rünnaku puhul kindlasti või pigem vajalikuks 81% Eesti elanikkonnast (joonis 22).

Kui aastatel 2018-2021 relvastatud vastupanu vajalikuks pidavate elanike hulk järjest kahanes, siis 2022. aastal kasvas seda kindlasti vajalikuna nägevate elanike osakaal 38%-lt 57%-ni.

Aastal 2021-2022 on olnud ka hulk eestimaalasi, kellel puudub rünnaku korral relvastatud vastupanu vajalikkuse osutamise osas seisukoht. Mitte-eestlaste seas on antud küsimuses arvamuse puudumine sealjuures eestlastega võrreldes märkimisväärselt enam levinud, ulatudes 2022. aastal juba 17%-ni.

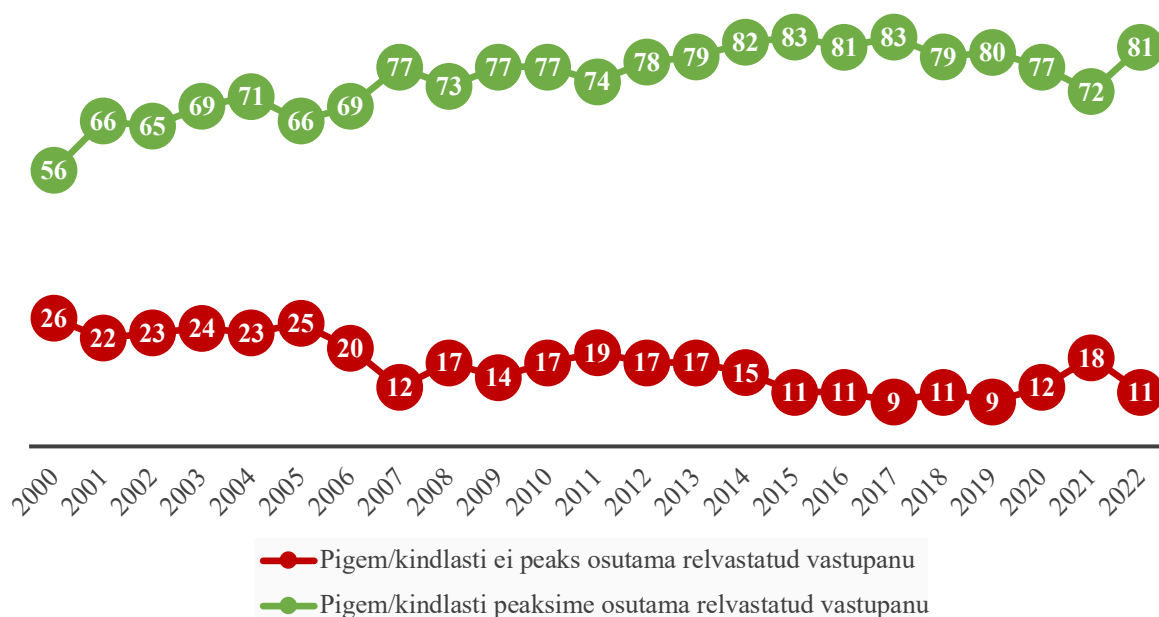
■ Jah, kindlasti ■ Pigem/tõenäoliselt jah ■ Pigem/tõenäoliselt mitte ■ Kindlasti mitte ■ Ei oska öelda

Joonis 22. Hinnangud relvastatud vastupanu osutamise vajadusele olukorras, kus Eestit ründaks mõni riik, aastatel 2018-2022 (% , N=kõik vastajad).

Võrreldes viimase nelja aasta tulemusi, siis on eestlased võrreldes mitte-eestlastega keskmisest enam olnud rünnaku korral relvastatud vastupanu osutamise poolt, sealjuures on arvamuste lahknevus iga aastaga suurenenud (2018 oli erinevus 11%, 2022 30%).

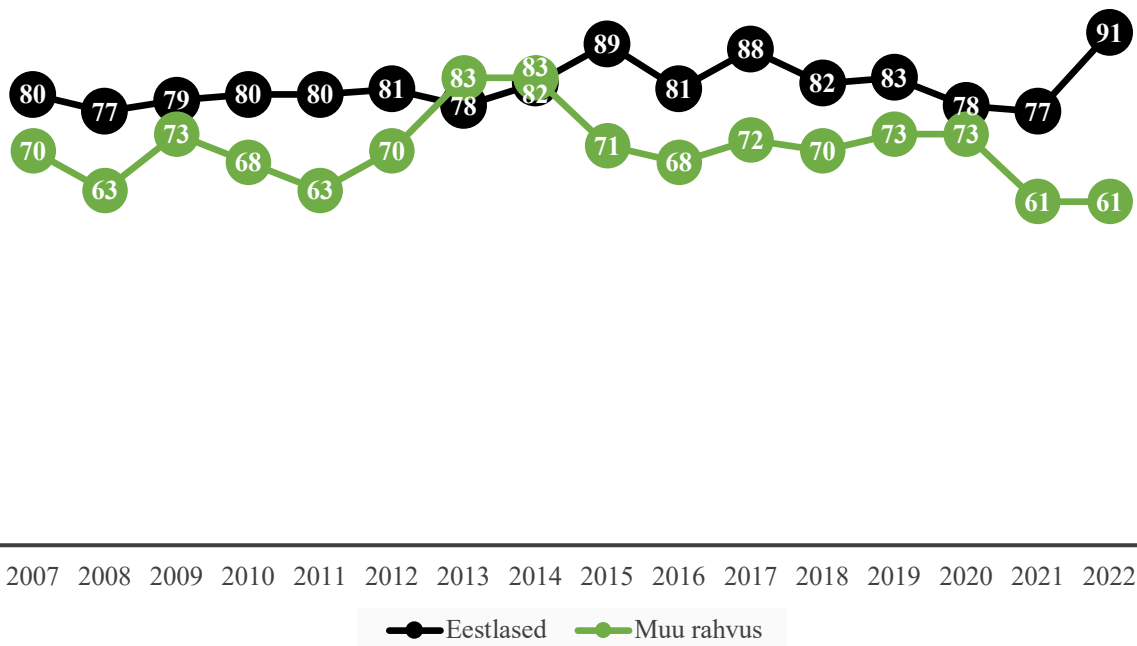
Kuigi relvastatud vastupanu peab rünnaku korral vajalikuks suurem hulk nii eestlasi kui mitte-eestlasi, on 2022. aasta Venemaa Ukraina agressiooni eskaleerumise järel eestlaste seas võrreldes mitte-eestlastega enam kui poole võrra rohkem relvastatud vastupanu kindlaid toetajaid (vastavalt 69% ja 32%) ja üle nelja korra vähem neid, kes kindlasti või pigem ei näe relvastatud vastupanu vajalikkust (vastavalt 5% ja 23%).

Kui 2019-2021 aastate trend näitas, et Eesti ühiskonnas langes järjepidevalt võõrriigi rünnaku korral relvastatud vastupanu pooldajate osakaal ning kasvas mittepoldajate osakaal, siis 2022. aastal toimus Venemaa Ukraina ulatusliku sõjalise ründamise järel hinnangutes oluline pööre relvastatud vastupanu toetamise suunas (joonis 23).

Joonis 23. Hinnangud relvastatud vastupanu osutamise vajadusele aastate lõikes (%; N=kõik vastajad).

Eestlaste ja muudest rahvustest elanike toetus relvastatud vastupanu osutamisele oli aastatel 2013–2014 pea võrdne, peale seda aga lahkes, sealjuures eestlaste seas toetus relvastatud vastupanu osutamisele tõusis, mitte-eestlaste seas aga vähenes (joonis 24).

Joonis 24. Relvastatud vastupanu osutamise pooldajate osakaal rahvuse lõikes (%; N=kõik vastajad).

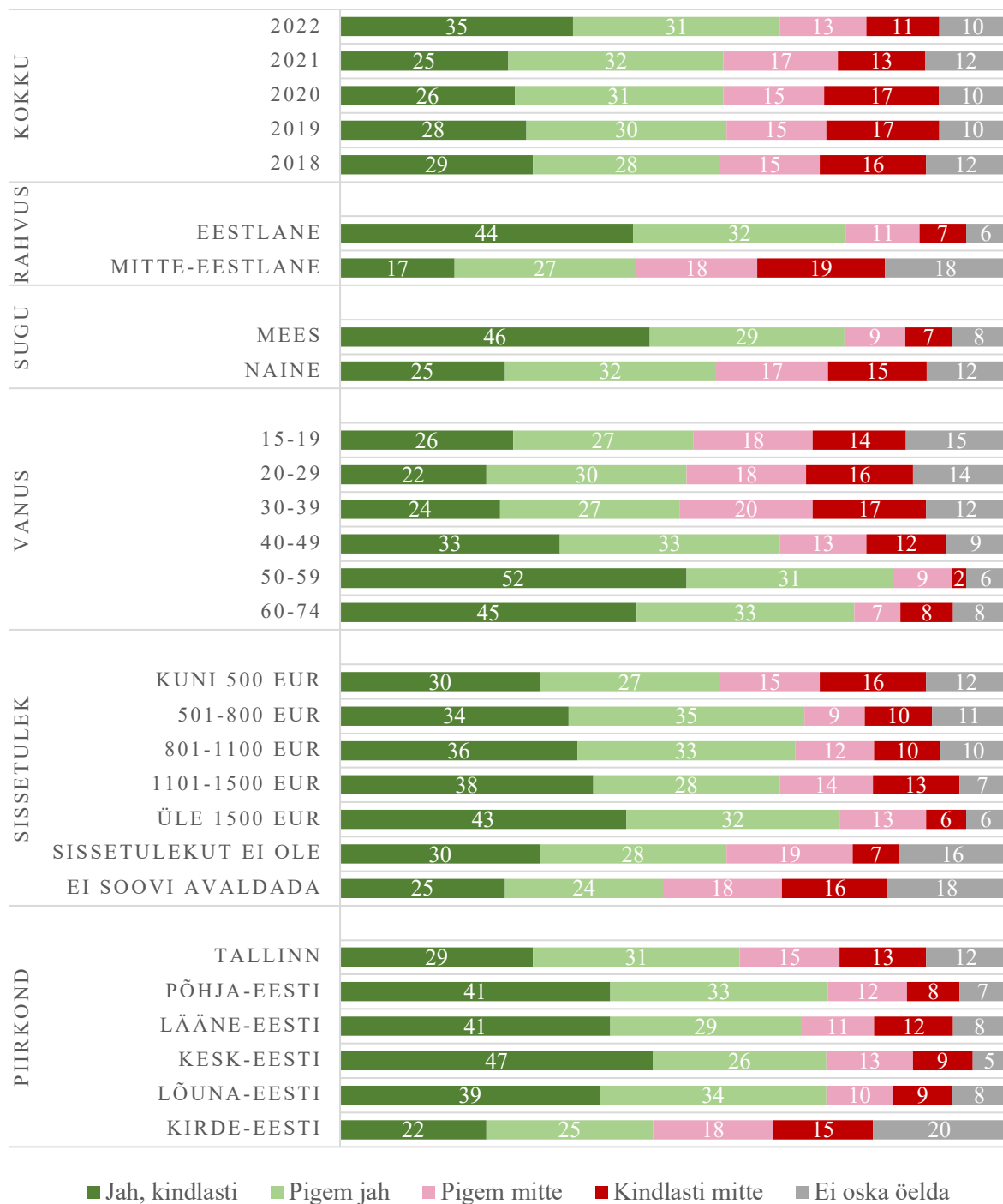
4.2 Valmisolek osaleda kaitsetegevuses

Oma võimete ja oskuste kohaselt oleks kaitsetegevuses valmis osalema kokku 2/3 elanikkonnast (joonis 25). Kindlasti oleks selleks valmis 35% ja pigem valmis 31% Eesti elanikest, samas kui valmisolek pigem puudub 13% ning täielikult puudub 11% elanikkonnast.

Aastatel 2018-2021 valmidus kaitsetegevuses osalemiseks kokkuvõttes oluliselt ei muutunud, kuid oli märgata selleks pigem valmis olijate osakaalu tõusu kindlasti valmis olijate osakaalu arvelt. 2022. aasta veebruaris eskaleerinud Venemaa Ukraina agressiooni järel on aga kasvanud just Eestile kallale tungi korral kindlasti kaitsetegevuses osalemiseks valmisolijate osakaal, samas kui selleks pigem valmidust näidanute osakaal on püsinud muutumatuna.

Eestlastest oleks 2022. aastal kindlasti või pigem valmis ise kaitsetegevuses osalema 3/4 ning mitte-eestlastest vähem kui pooled.

Kuna riigikaitstes osalemist seostatakse eelkõige relvastatud vastupanuga, milleks on väljaõppe saanud peamiselt mehed, jääb valmisolek panustamiseks naiste puhul madalamaks. Erinevus meeste ja naiste vahel ilmneb sealjuures eelkõige just kindlas valmisolekus, mida on väljendanud neljandik naistest ja ligi pooled meestest. Võrreldes 2021. aastaga on aga nii meeste kui naiste valmisolek kaitsetegevuses osaleda kasvanud ligi kümnendiku võrra.

Joonis 25. Valmisolek osaleda kaitsetegevuses, kui Eestile tungitaks kallale (%), N=kõik vastajad).

Vanuserühmade võrdluses kasvab valmisolek ise riigikaitstes osaleda alates 40. eluaastast – 15-39-aastastest on selleks kindlasti või pigem valmis ligi pooled, 40-49-aastastest 2/3 ning 50-74-aastastest eestimaalastest ligi 80%. Kindel valmisolek sõjalise kallaletungi korral Eesti kaitsetegevuses osaleda on suurim 50-59-aastaste vanusegrupis (52%). Noorimas – 15-19-

aastaste – vanusegrupis on aktiivne kaitsetahe võrreldes 2021. aastaga aga vähenenud – kui aasta eest oli neist valmis kindlasti või pigem kaitsetegevuses osalema 62%, siis nüüd 53%.

Kindel valmidus riigikaitstes osalemiseks kasvab igakuise netosissetuleku suurenedes – kuni 500 eurot kuus teenivate eestimaalaste seas on see 30% ning üle 1500-eurose sissetulekuga Eesti elanike hulgas 43%.

Piirkondlikus vaates on kindel valmisolek sõjalise rünnaku korral Eestit kaitsma asuda suurim Kesk-Eesti (47%) ning väikseim Kirde-Eesti (22%) ja Tallinna (29%) elanike seas.

Meessoost Eesti kodanike aktiivne kaitsetahe on kõrgem kui elanikkonnas keskmiselt – 2022. aastal on neist kindlasti või pigem valmis kaitsetegevuses osalema 78%, sealjuures 86% Eesti rahvusest meessoost kodanikest ning 54% muust rahvusest meessoost Eesti kodanikest (tabel 2).

Tabel 2. Kallaletungi korral kaitsetegevuses osalemiseks valmis olevate Eesti kodakondsusega meeste osakaal vanuse ja rahvuse lõikes (% „kindlasti jah“ + „pigem jah“; N=540).

	KOKKU	15-34 a.	35-49 a.	50-64 a.	65+ a.
Eesti rahvusest Eesti kodakondsusega mehed	86	69	89	95	92
Muudest rahvustest Eesti kodakondsusega mehed ³	54	57	54	50	43
Kõik Eesti kodakondsusega mehed	78	66	75	90	88

2021. aastal püsis Eesti rahvusest meessoost kodanike aktiivne kaitsetahe võrreldes 2020. aastaga muutumatuna ning muust rahvusest meessoost kodanike puhul langes ligi 10% võrra. 2022. aastal tõusis aga enam kui kümnendiku võrra Eesti rahvusest meessoost kodanike valmidus kaitsetegevuses osaleda, samas kui muust rahvusest meessoost kodanike kaitsetahe püsis muutumatuna.

Vanuserühmade lõikes on Eesti kodakondsusega meeste puhul valmidus riigikaitstes osalemiseks eestlastel suurim 50-64-aastaste (95%) ning mitte-eestlastel 15-34-aastaste seas (57%).

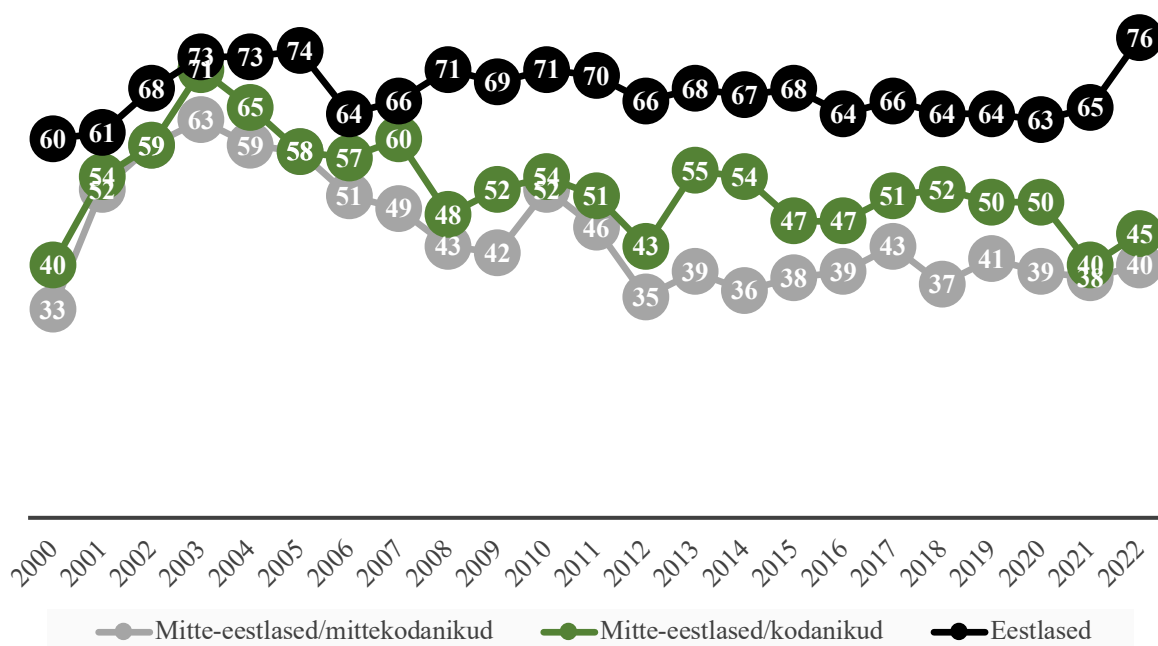
Vaadates kaitsetahte ajalist muutumist rahvuse ja kodakondsuse lõikes ilmneb, et kui aastal 2000 oli erinevus eestlaste ja mitte-eestlaste vahel ulatuslik, siis aastatel 2001-2007 olid erinevused oluliselt väiksemad (joonis 26). Alates 2008. aastast on aga valmisolek riigikaitstes osalemiseks rahvuse lõikes taas suuresti erinev. Antud hinnangute muutusele võisid mõju avaldada nii pronksiöö sündmused, Gruusia sõda kui majanduslangus.

Aastatel 2013–2014 hakkas mitte-eestlastest kodanike kaitsevalmidus taas kasvama, kuid langes siis Krimmi annekteerimise järgsetel aastatel 2015-2016 taas alla 50%. Aastatel 2017-

³ Muust rahvusest Eesti kodakondsusega meeste valimi suurus oli 127 inimest, vanuserühmade siseselt jäid valimite suurused liiga väikseks ja erinevused statistiliselt ebahulaliseks, mis ei võimalda vanuserühmade lõikes muudest rahvustest Eesti kodakondsusega meeste kaitsetahte kohta kindlaid järeldusi teha.

2020 näitasid vähemalt pooled mitte-eestlastest kodanikud valmidust riigikaitstes osaleda, kuid aastal 2021. langes nende valmisolek taas mitte-eestlastest mittekodanikega samale tasemele (ligi 40%).

Eestlaste aktiivne kaitsetahe püsis aastatel 2016-2021 63-65% juures ning kasvas Venemaa Ukraina agressiooni eskaleerumise järel 2022. aastal hüppeliselt 76%-ni. Mitte-eestlastest kodanike valmidus kallaletungi korral kaitsetegevuses osaleda kasvas 5% võrra, mitte-eestlastest mitte-kodanike valmidus aga märkimisväärselt ei muutunud.

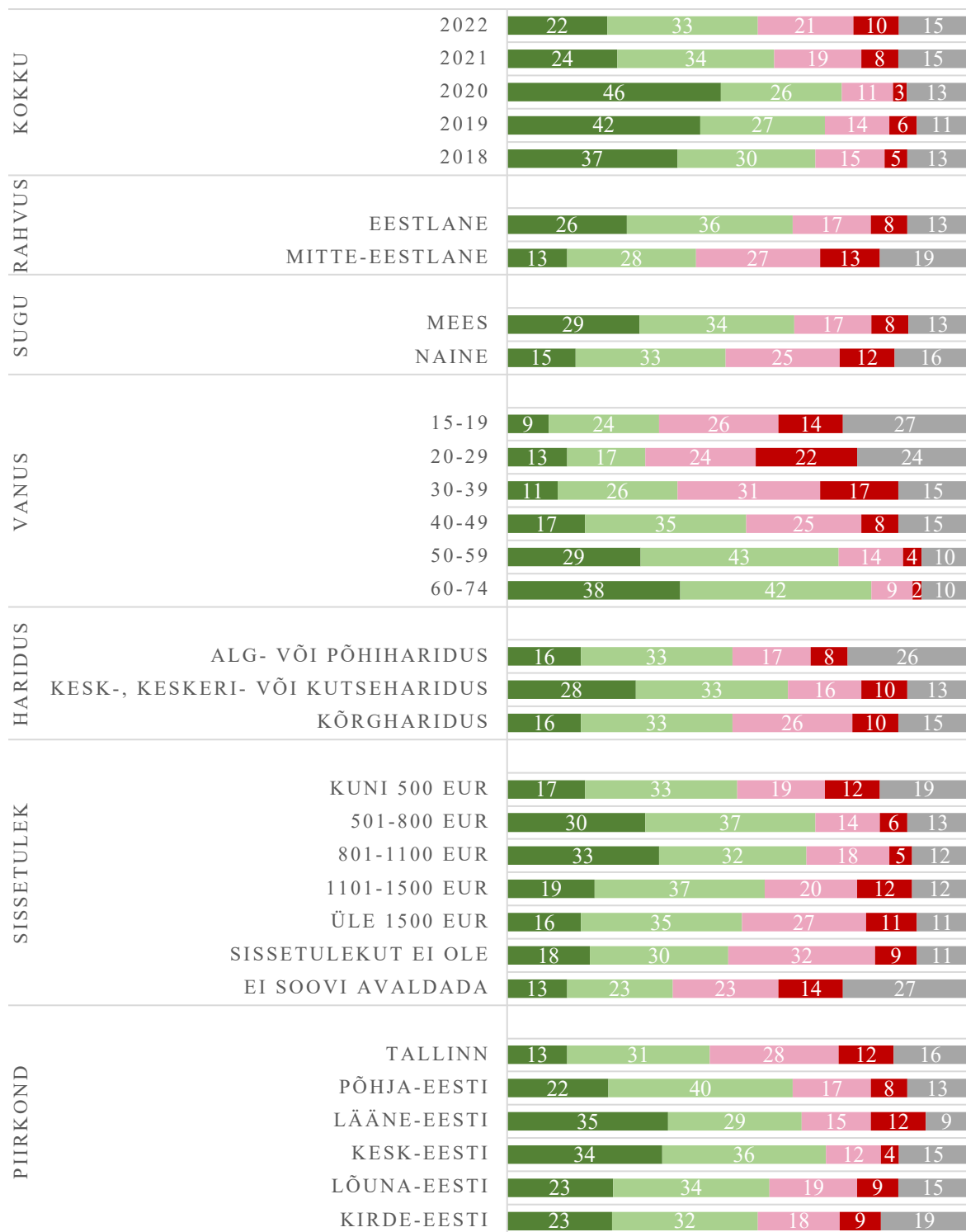
Joonis 26. Kallaletungi korral kaitsetegevuses osalemiseks valmis olevate elanike osakaal; eesti- ja muukeelsete elanike võrdlus 2000-2022 (% „kindlasti jah“ + „pigem jah“; N=kõik vastajad).

4.3 Soov sõjalise kallaletungi korral Eestist lahkuda

Kui Eestile tungitaks kallale, kaaluks 2022. aastal 31% eestimaalastest siit kindlasti või pigem lahkumist ning 55% pigem või kindlasti mitte, 15% puudub selles osas seisukoht (joonis 27).

Keskmisest enam on valmis Eestist kindlasti või pigem lahkuma mitte-eestlased (40%), naised (37%), 20-39-aastased (46-48%), kõrgharidusega (36%), nii sissetulekuta (41%) kui üle 1500-eurose kuu netosissetulekuga (38%) ning Tallinnas elavad (40%) eestimaalased.

Neid, kes sõjaohu korral kindlasti ei kavatse Eestist lahkuda, on enam eestlaste (26%), meeste (29%), 60-74-aastaste (38%), kesk-, keskeri ja kutseharidusega (28%), 501-1100-eurose kuu netosissetulekuga (30-33%) ning Lääne- ja Kesk-Eesti elanike (34-35%) seas.

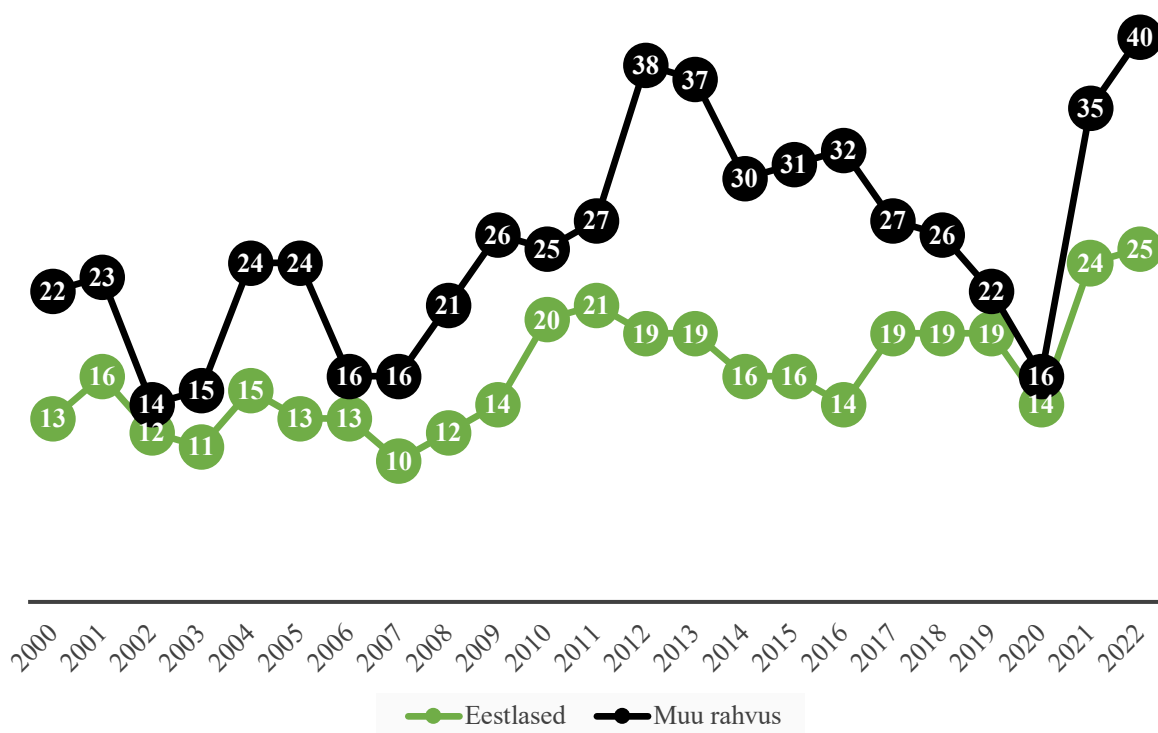

■ Kindlasti mitte ■ Pigem/tõenäoliselt mitte ■ Pigem/tõenäoliselt jah ■ Jah, kindlasti ■ Ei oska öelda

Joonis 27. Kallaletungi korral Eestist lahkuda soovijate osakaal rahvuse, soo, vanuse, hariduse, sissetuleku ja elukoha lõikes (%; N=kõik vastajad).

Perioodil 2000-2007 kõikus mitte-eestlaste Eestist lahkumissoov sõjaohu korral 16-24% vahel, kuid alates 2007. aastast (pronksiöö sündmustest) kasvas see 2012. aasta lõpuks 38% tasemele (joonis 28). Aastatel 2012-2020 mitte-eestlaste sõjaohu korral Eestist lahkumissoov vähenes (38%-lt 16%-ni), kuid 2021. aastal toimus taas hüppeline kasv (16%-lt 35%-ni).

Eestlaste lahkumissoov sõjaohu korral tõusis 20% piirile majanduskriisi järgsetel aastatel 2010–2013. Seejärel see pisut langes, kuid 2017. aastal tõusis taas kuni viiendikuni ning jäi sel tasemel püsima ka järgmisel kahel aastal. Samaselt mitte-eestlastega kasvas 2021. aastal ka eestlaste seas sõjaohu korral riigist lahkuda soovijate osakaal võrreldes 2020. aastaga rekordiliselt, jõudes 21 aasta kõrgeimale tasemele – 24%. 2022. aastal toimunud Venemaa Ukraina agressiooni eskaleerumise järgselt eestlaste seas sõjaohu korral riigist lahkumise soov märkimisväärselt ei kasvanud, jõudes 25%-ni. Samas mitte-eestlaste seas suurenes soov kallaletungi korral Eestist lahkuda aastaga veel 5% võrra.

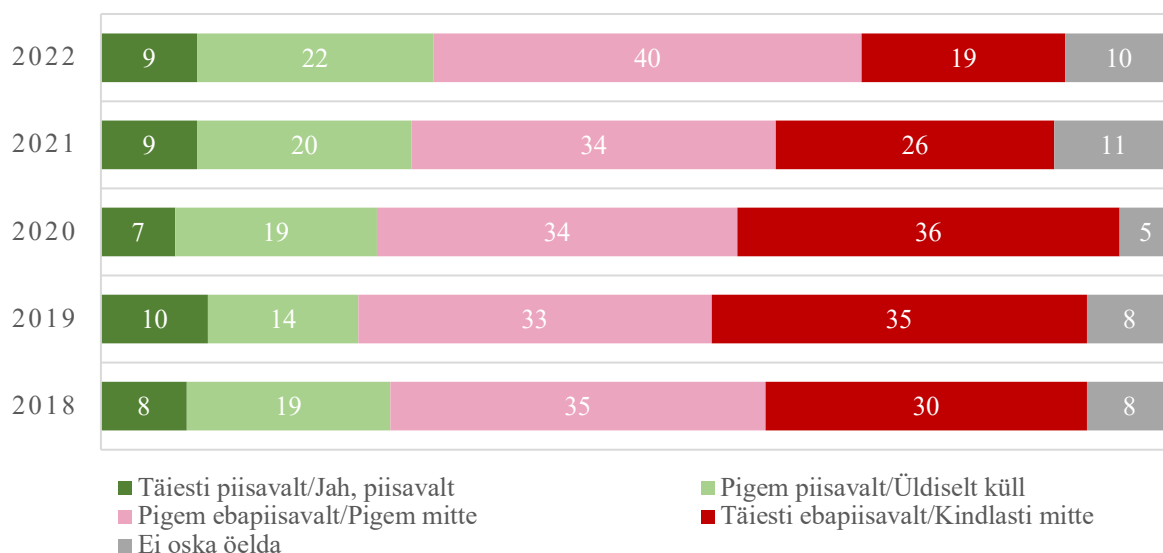

Joonis 28. Kallaletungi korral Eestist lahkuda soovijate osakaal rahvuse lõikes (kindlasti ja pigem lahkujad, %, N=kõik vastajad).

4.4 Oskus käituda võimaliku kallaletungi korral

Eesti elanikud hindavad oma teadlikkust sellest, kuidas võimaliku välisriigi kallaletungi korral käituda, 2022. aastal jätkuvalt küllaltki madalaks – vaid ligi kolmandik peab end täiesti või pigem piisavalt informeerituks, mida neil taolises olukorras oleks võimalik riigi kaitsmiseks teha (joonis 29). Pea 60% eestimaalastel on endi hinnangul välisriigi kallaletungi korral vajalikust käitumisest puudulikud teadmised.

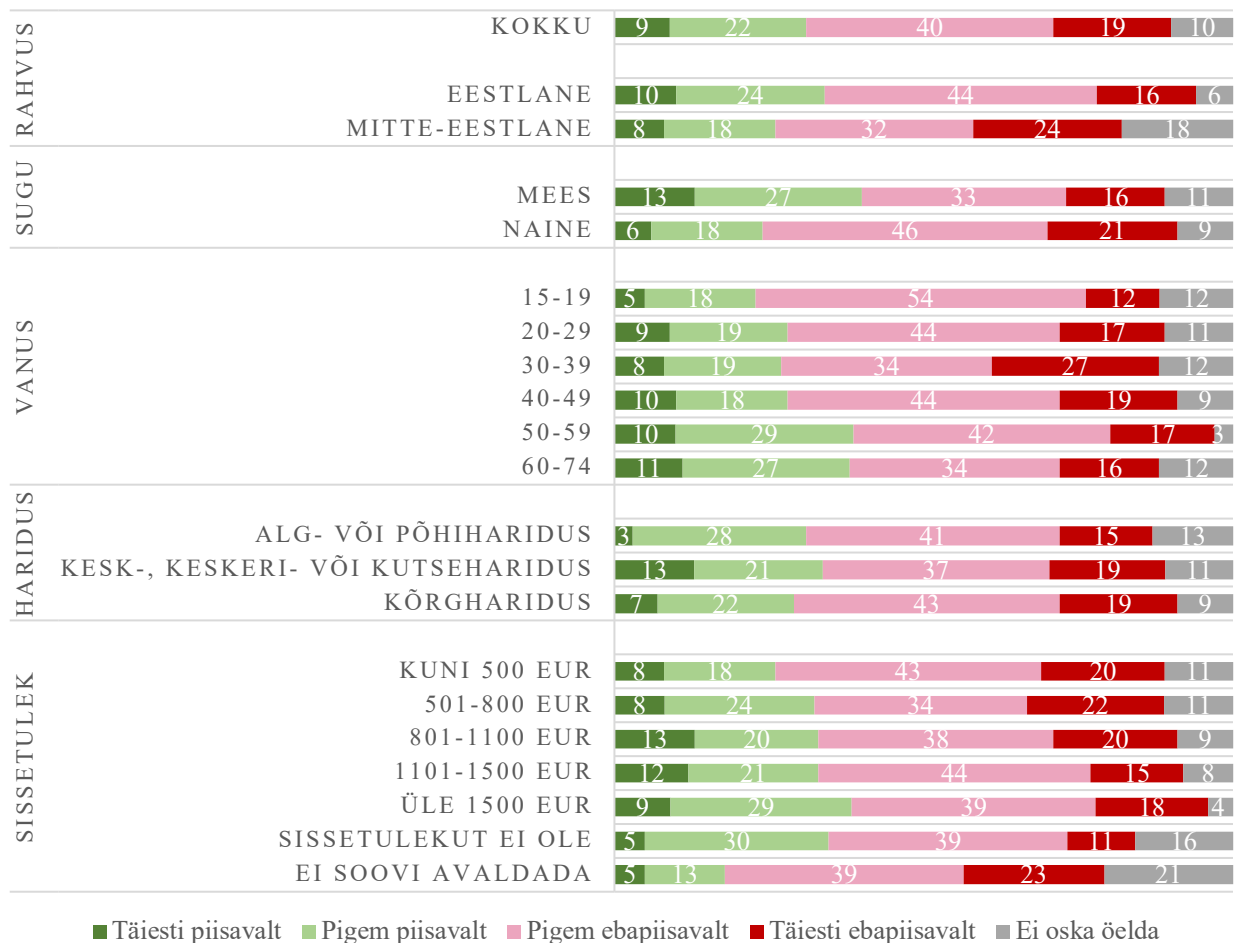
Viimase kahe aastaga on vähenenud nende osakaal, kes ei tea üldse, mida võõrriigi kallaletungi korral teha (36%-lt 19%-ni). Samuti on alates 2019. aastast iga aastaga veidi kasvanud nende Eesti elanike osakaal, kes on enda hinnangul täiesti või pigem piisavalt informeeritud, kuidas võõrriigi kallaletungi korral käituda (24%-lt 31%-ni).

Joonis 29. Informeeritus sellest, mida saaks teha Eesti kaitseks juhul, kui Eestit ähvardaks välisvaenlase kallaletung (aastate lõige %, N=kõik vastajad).

Enda teadlikkust sellest, kuidas käituda võimaliku välisriigi kallaletungi korral, hindavad 2022. aastal sagedaimini täiesti või pigem piisavaks eestlased (34%), mehed (40%), 50-74-aastased (ca 40%), kesk-, keskeri- ja kutseharidusega (34%) ning kuus netosissetulekuna üle 1500 euro teenivad (38%) eestimaalased (joonis 30).

Välisvaenlase kallaletungi puhul vajalikust käitumisest täiesti ebapiisavate teadmiste poolest paistsid silma eelkõige mitte-eestlased (24%), naised (21%) ja 30-39-aastased (27%) eestimaalased.

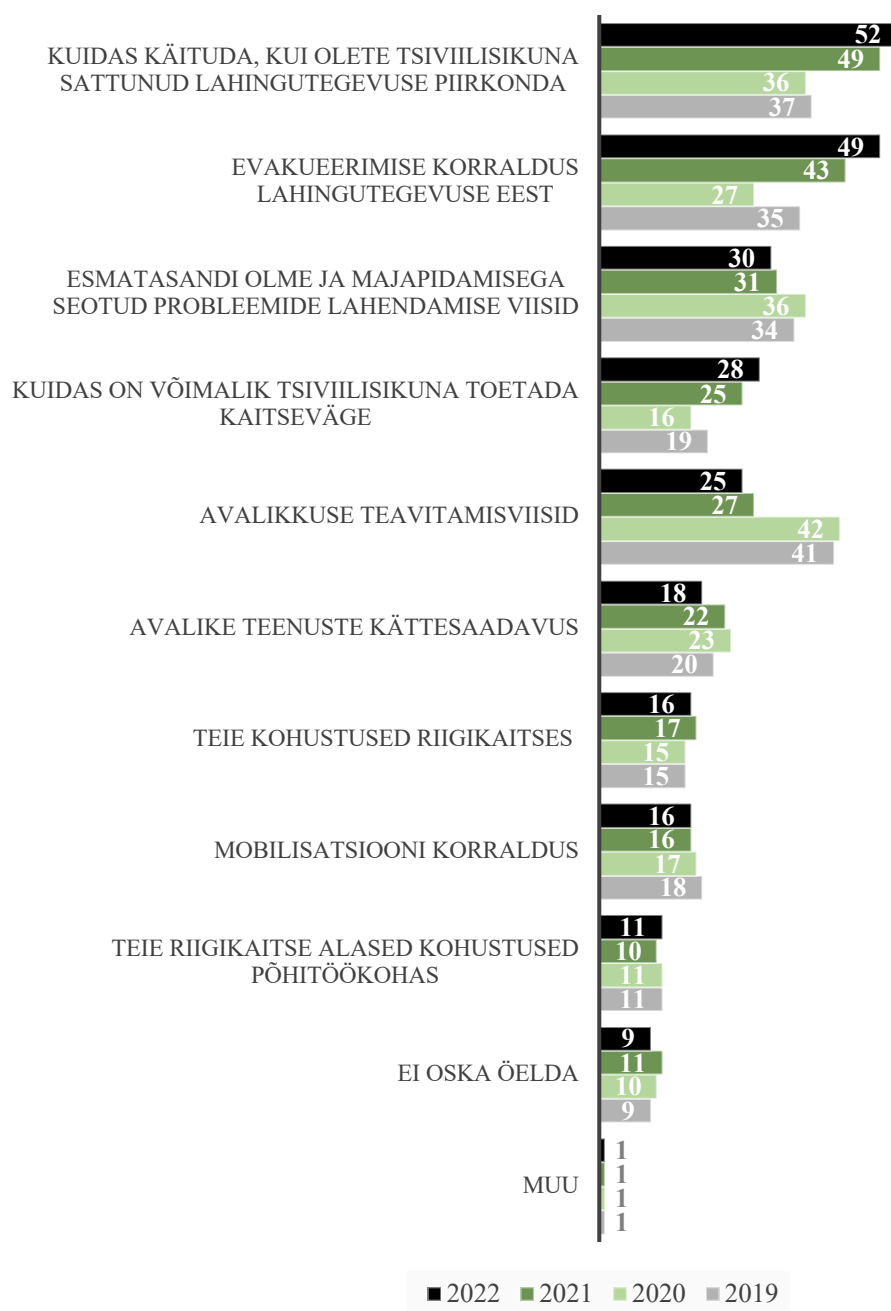

Joonis 30. Informeeritus sellest, mida saaks teha Eesti kaitseks juhul, kui Eestit ähvardaks välisvaenlase kallaletung 2022 (sotsiaaldemograafiliste tunnuste lõikes %, N=kõik vastajad)

4.5 Infovajadus

Eesmärgiga välja selgitada, millistel teemadel vajaksid inimesed kõige enam informatsiooni, et osata käituda välisvaenlase kallaletungi korral, paluti küsitletutel ette antud üheksa teema seast valida nende jaoks kolm olulisemat. Vastajail oli võimalik etteantud nimekirja ka omalt poolt täiendada.

Kui 2019. ja 2020. aastal teemade olulisuse järjestuses märkimisväärsed muutusi ei toimunud, siis aastatel 2021-2022 neid siiski aset leidis (joonis 31). Kasvanud on nende eestimaalaste osakaal, kes vajaks infot käitumise kohta olukorras, kus satutakse tsiviilisikuna lahingutegevuse piirkonda (36%-lt 52%-ni) ning teadmisi evakuatsiooni korralduse kohta (27%-lt 49%-ni). Vähenenud on aga infovajadus esmatasandi olme- ja majapidamisega seotud küsimuste lahendamise (36%-lt 30%-ni) ning avalikkuse teavitamisviiside kohta (42%-lt 25%-ni). Teemadel, mis seostuvad inimese enda kohustustega riigikaitstes (sh mobilisatsiooni korraldus, võimalused tsiviilisikuna panustada), soovitakse teavet saada harvemini.

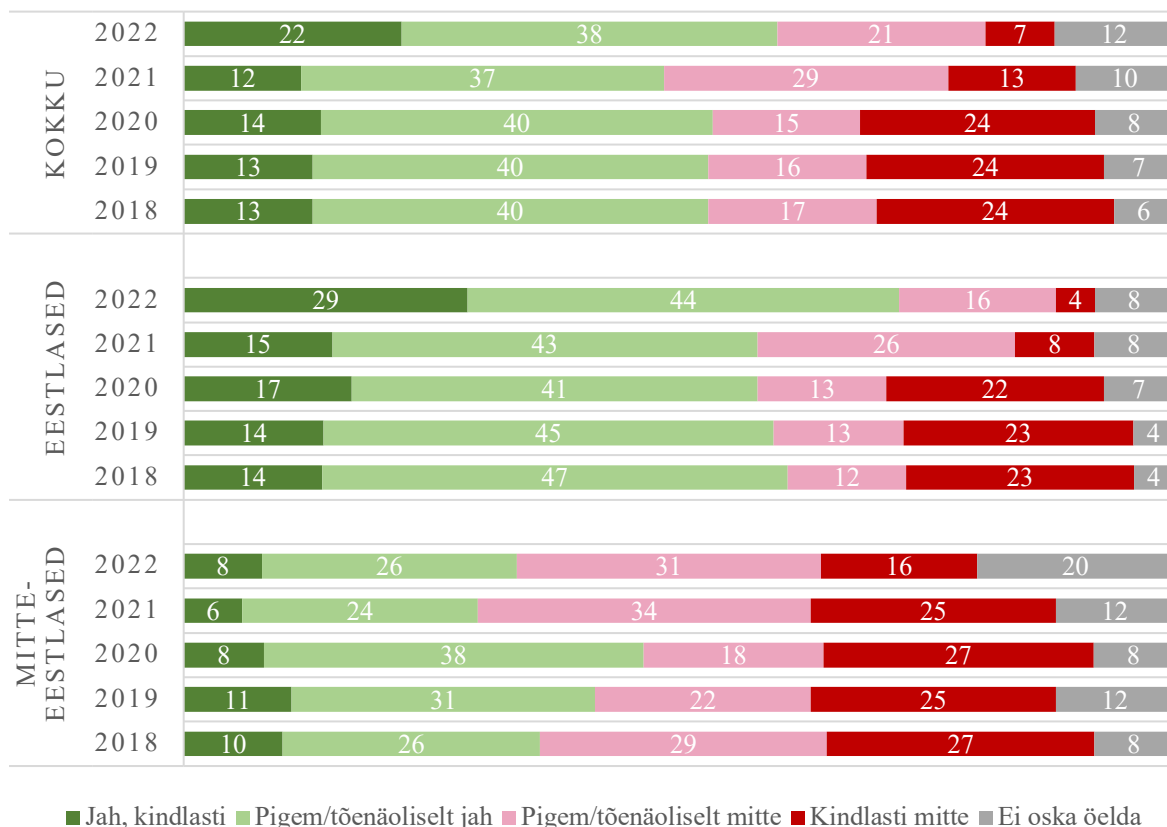
Joonis 31. Infovajadus riigi tegevuse ja isikliku elukorralduse kohta välisvaenlase kallaletungi ohu võimaluse korral aastatel 2019-2022 (% , N=kõik vastajad).

5. Eesti kaitsevõime

5.1 Hinnang Eesti kaitsevõimele

Aastatel 2018-2020 püsis elanike usk Eesti kaitsevõimesse stabiilsena, ilma märkimisväärselt kahanemata ega kasvamata (joonis 32). 2022. aasta drastiliste sündmuste järel Ukrainas tõusis usk sellesse, et Eesti suudab ennast kuni liitlaste abi saabumiseni kindlasti või pigem kaitsta viimase viie aasta kõrgeimale tasemele – 60%-ni.

Viimase kahe aastaga on oluliselt vähenenud ka nende elanike osakaal, kes ei pea üldse võimalikuks, et Eesti suudab kuni liitlaste abi saabumiseni ennast oma jõududega kaitsta (24%-lt 7%-ni).

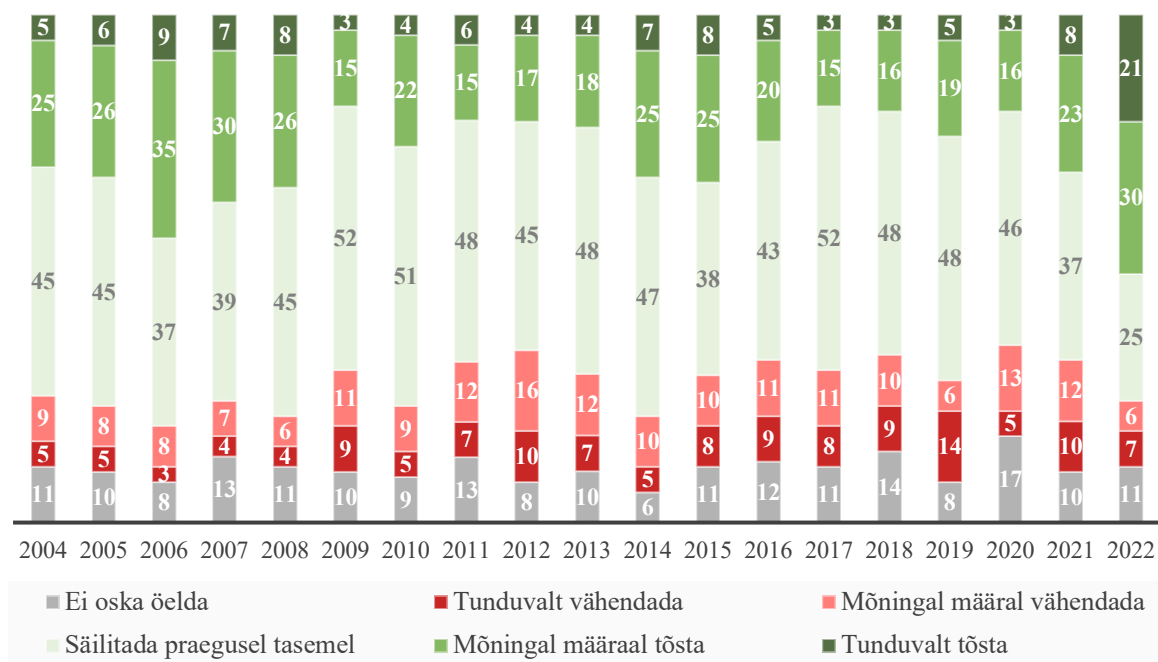

Joonis 32. Hinnangud Eesti kaitsevõimele võõrriigi relvastatud kallaletungi korral aastatel 2018-2022 (%; N=kõik vastajad).

Usk Eesti iseseisvasse kaitsevõimesse on suurem eestlaste ning väiksem mitte-eestlaste seas: Eesti kaitsmist võõrriigi relvastatud kallaletungi korral peab 2022. aastal täiesti või pigem võimalikuks pea kolmveerand eestlastest ja ligi kolmandik mitte-eestlastest. Võrreldes 2021. aastaga on mitte-eestlaste usk Eesti kaitsevõimesse siiski veidi tõusnud.

5.2 Seisukohad kaitsekulutuste mahu osas

Eesti inimeste suhtumine riigikaitse rahastamisse on olnud toetav arvamusuuringute algusaastatest peale (joonis 33).

Joonis 33. Seisukohad Eesti kaitsekulutuste osas aastate lõikes (% , N=kõik vastajad).

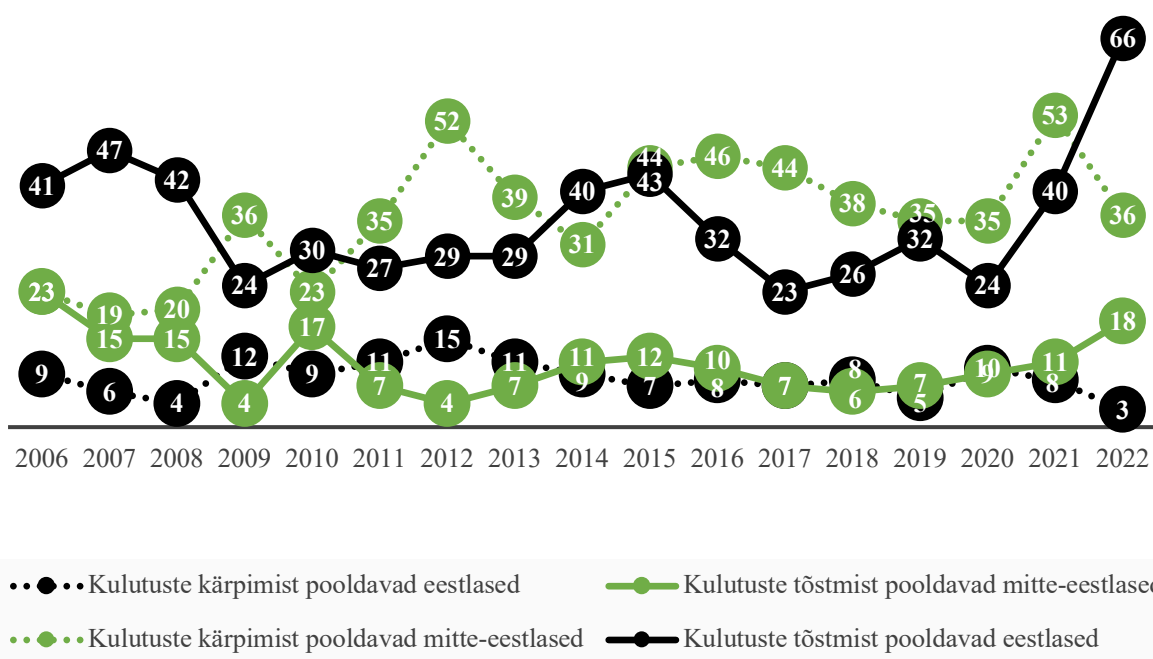
2022. aastal kasvas nii eestlaste kui mitte-eestlaste toetus kaitsekulutuste tõstmisele. Eestlastel küll märkimisväärselt suuremal määral kui mitte-eestlastel (+26% vs +7%) (joonis 34).

NATO-ga liitumise järel oli mõneaastane periood (eelkõige aastatel 2006–2008), mil kaitsekulude tõstmist pidas vajalikuks kolmandik või veelgi suurem osa elanikkonnast. Toetus kaitsekulutuste suurendamisele kahanes aastatel 2009–2013 majanduslanguse mõjul.

Perioodil 2015–2020, kui kaitsekulutused tõusid vähemalt 2 protsendini SKT-st, kogus kaitsekulutuste tõstmine varasemast vähem toetust ning suurem osa elanikest pooldas praeguse taseme säilitamist.

2021. aastal tõusis kaitsekulutuste tõstmise pooldajate osakaal ligikaudu samale tasemele nagu see oli 2015. aastal (31%) ning 2022. aastal peale Venemaa Ukraina sõja eskaleerimist alates 2004. aastast kõige kõrgemale tasemele – 51%-ni.

Eestlaste ja mitte-eestlaste arusaamad, millised peaksid olema kaitsekulutused Eesti riigis, on olnud aastate jooksul täiesti erinevad. Eestlased on läbivalt toetanud pigem kaitsekulutuste tõstmist, mitte-eestlased aga kärpimist.

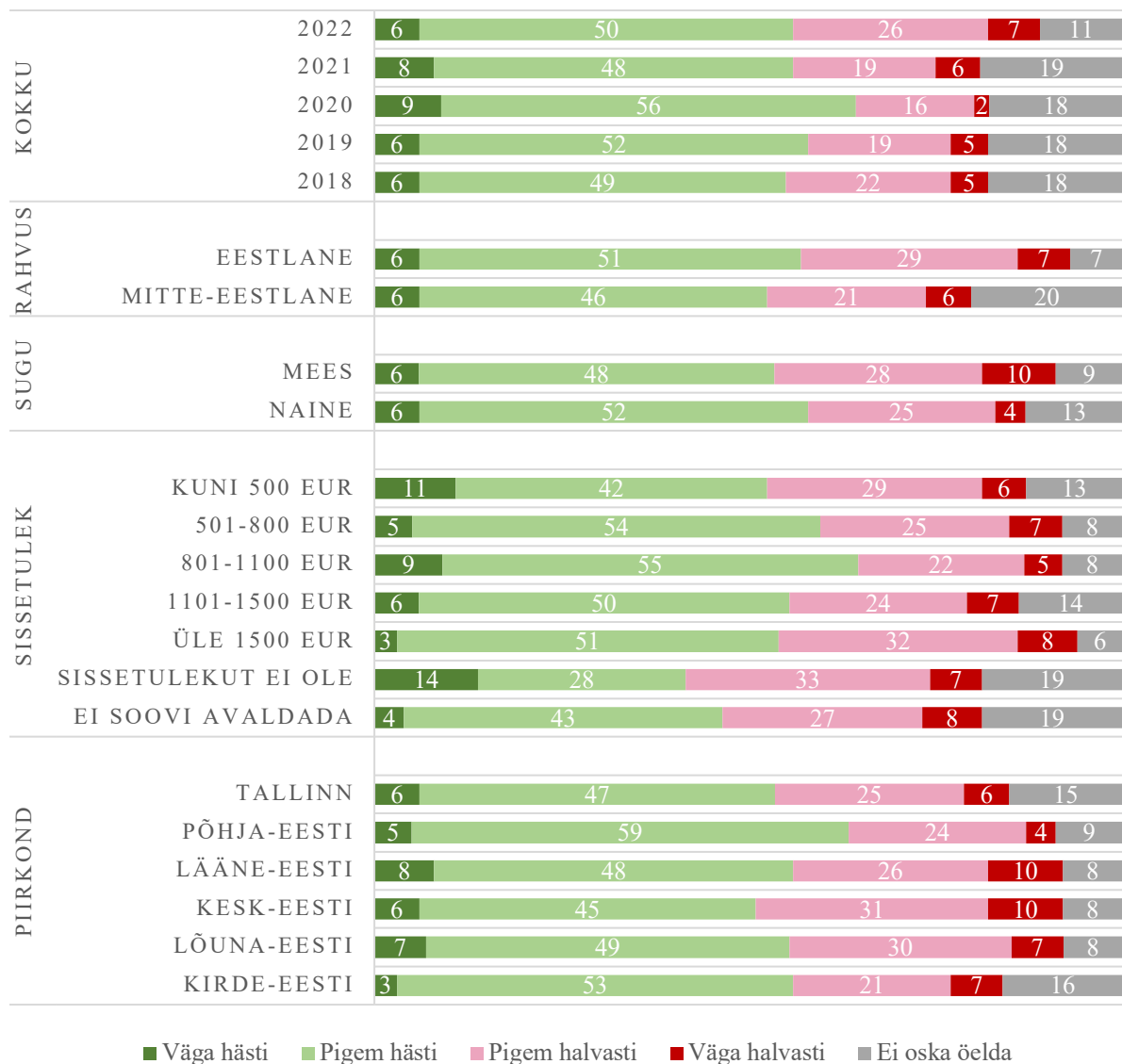

Joonis 34. Seisukohad Eesti kaitsekulutuste osas aastate ja rahvuse lõikes (% , N=kõik vastajad).

5.3 Hinnangud Eesti riigipiiri kaitstusele

Kui aastatel 2018-2020 on hinnangutes Eesti riigipiiri kaitstusele valitsenud positiivne trend, siis aastal 2021 toimus ka siinkohal langus – väga või pigem hästi kaitstuks pidas riigipiiri 56% ning selles osas kriitilisi hinnanguid andis neljandik eestimaalastest (joonis 35).

2022. aastal jäi riigipiiri kaitstust väga või pigem heaks pidajate osakaal praktiliselt muutumatuks, kuid riigipiiri kaitstust kriitiliselt hindavate eestimaalaste osakaal kerkis kolmandikuni.

Joonis 35. Hinnangud Eesti riigipiiri kaitstusele (% , N=kõik vastajad).

6. Eesti riigikaitse korraldus

Järgmine peatükk käsitleb erinevaid Eesti riigikaitse korraldusega seotud teemasid: kuidas suhtutakse ajateenistusse, sh kui vajalikuks peetakse meeste kohustuslikku ja naiste vabatahtlikku ajateenistust, kuidas suhtutakse ajateenistusest kõrvalehoidmisse ning kergemate tervisehäiretega noorte kaasamisse ajateenistusse ning hinnangut kaitsekontseptsioonile.

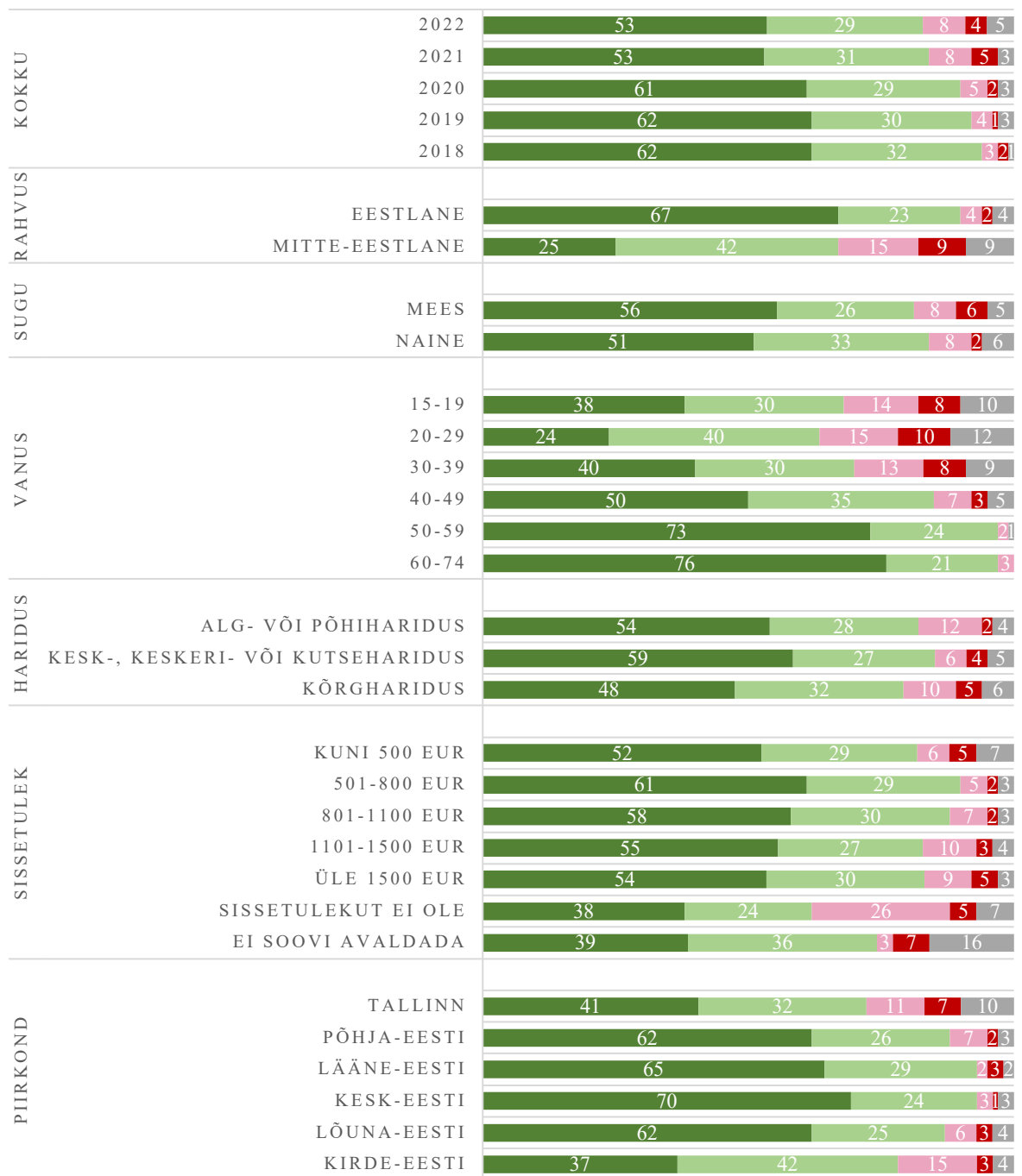
6.1 Suhtumine ajateenistusse

6.1.1 Ajateenistuse vajalikkus noormeeste jaoks

Eesti elanike toetus noormeeste ajateenistusele on varasemates uuringutes olnud väga kõrge (ligi 90%), kuid 2021-2022. aastal toetus mõnevõrra langes - täiesti või pigem vajalikuks pidas seda veidi üle 80% ning pigem või täiesti ebavajalikuks 12-13% elanikest (joonised 36, 37).

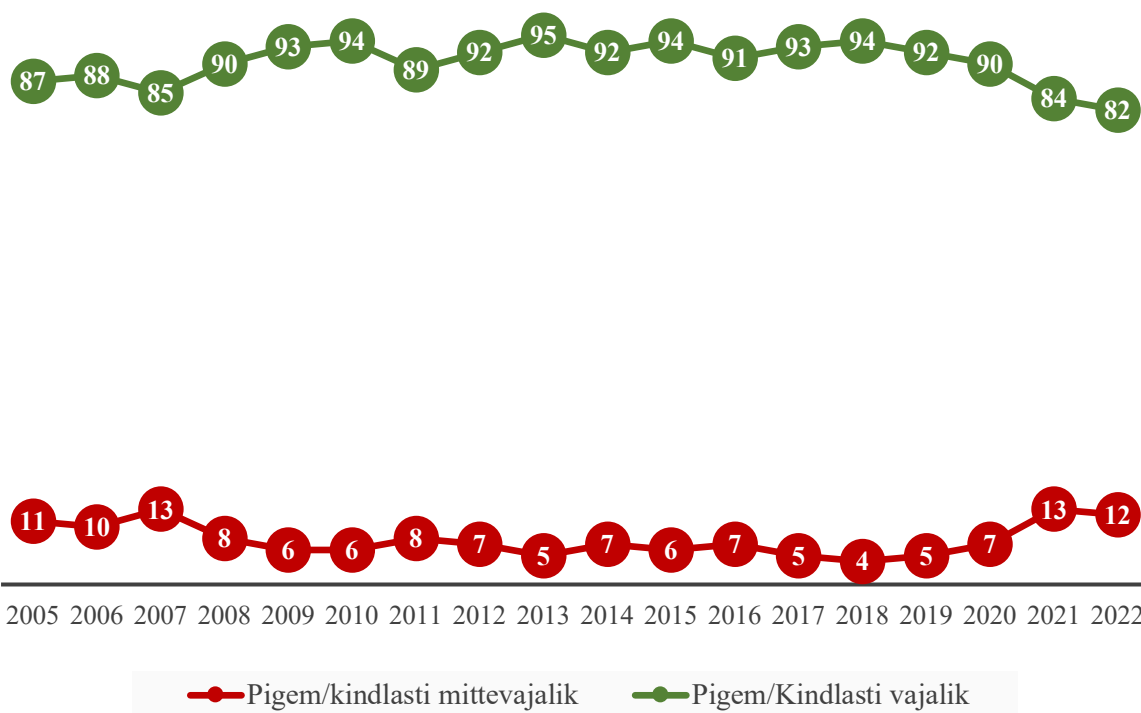
Eestlastest peab noormeeste ajateenistuse läbimist vajalikuks 90% ning mitte-eestlastest 67%. Mitte-eestlastest ajateenistuse pooldajate osakaal on võrreldes 2021. aastaga veidi langenud.

Noormeeste ajateenistuse läbimist peavad 2022. aastal kindlasti vajalikuks enim mehed (56%), 50-74-aastased (73-76%), kesk-, keskeri või kutseharidusega (59%), 501-800 eurot kuus teenivad (61%) ning Kesk-Eestis (70%) elavad eestimaalased.

■ Kindlasti vajalikuks ■ Pigem vajalikuks ■ Pigem ebavajalikuks ■ Täiesti ebavajalikuks ■ Ei oska öelda

Joonis 36. Suhtumine noormeeste ajateenistuse vajalikkusesse (% , N=kõik vastajad).

Joonis 37. Suhtumine noormeeste ajateenistuse vajalikkusesse aastate lõikes (%; N=kõik vastajad).

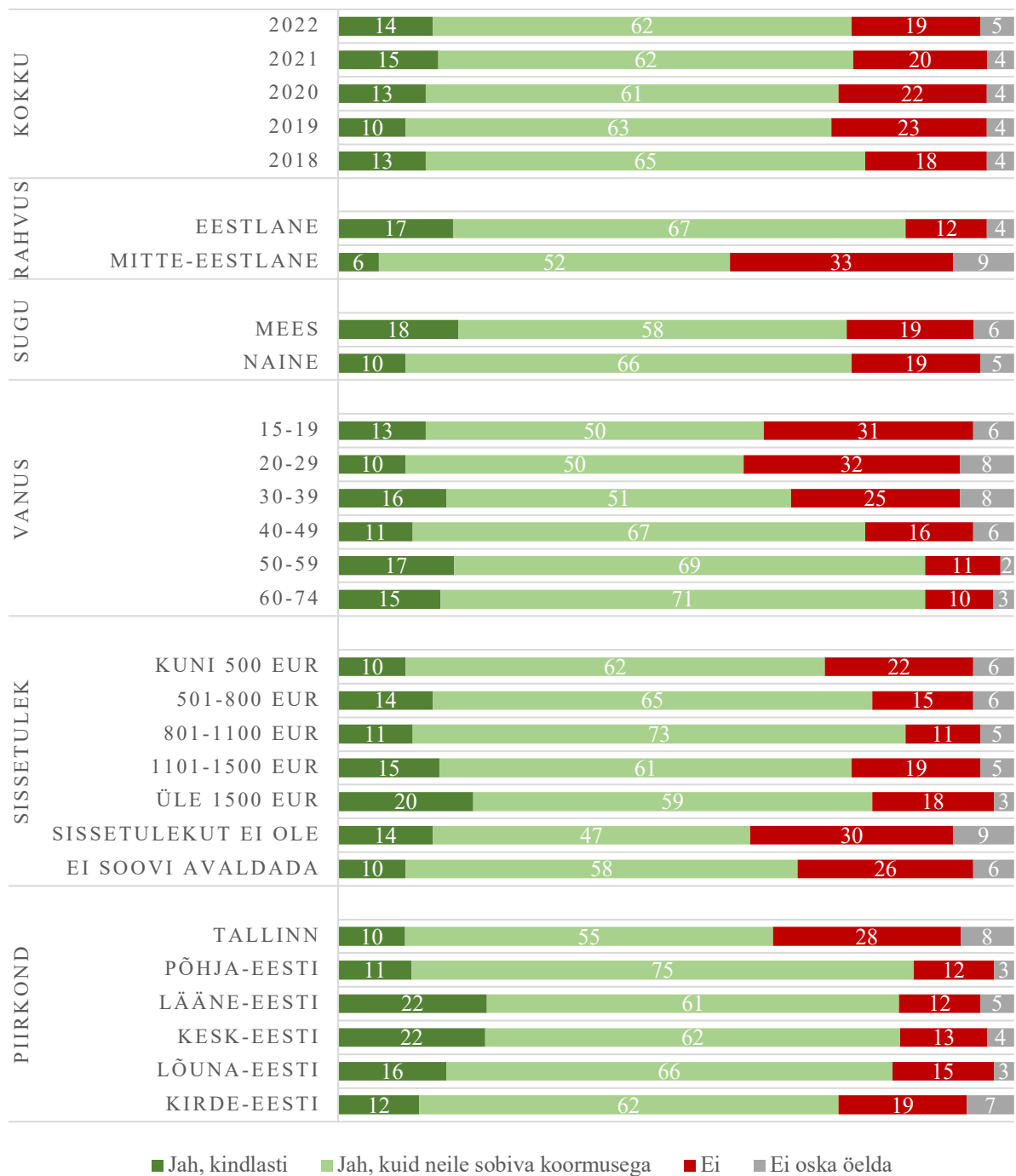
6.1.2 Suhtumine ajateenistuse läbimisse väiksemate tervishäirete korral

Alates 2012. aastast on uuringus kaardistatud elanike arvamust ka selles osas, kas kaitseväeteenistuse peaksid läbima need noormehed, kellel on väiksemaid tervishäireid.

2022. aastal arvab 14% Eesti elanikest, et ka väiksemate tervishäiretega noormehed peaksid kindlasti ajateenistuse läbima (joonis 38). 62% elanikest peab aga õigeks, et väiksemate tervishäiretega noormehed võiksid läbida kaitseväeteenistuse neile sobiva koormusega. Viies elanikest toetab väiksemate terviseprobleemidega noormeeste ajateenistustest vabastamist. Võrreldes eelneva aastaga siinkohal olulisi muutusi toimunud ei ole.

Alates 2019. aastast on mõnevõrra vähenenud nende eestimaalaste osakaal, kes ei pea väikeste tervishäiretega noormeeste ajateenistuse läbimist õigeks (23%-lt 19%-ni).

Eestlaste seas on suuresti levinud toetus ajateenistuse kohustuse laiendamisele ka kergemate tervishäiretega noormeestele (84%), mitte-eestlastest nõustub sellega 59%. Kaks kolmandikku eestlasi ja veidi enam kui pooled mitte-eestlased toetavad mõtet, et väiksemate tervishäiretega noormehed võiksid ajateenistuse läbida endale sobiva koormusega.

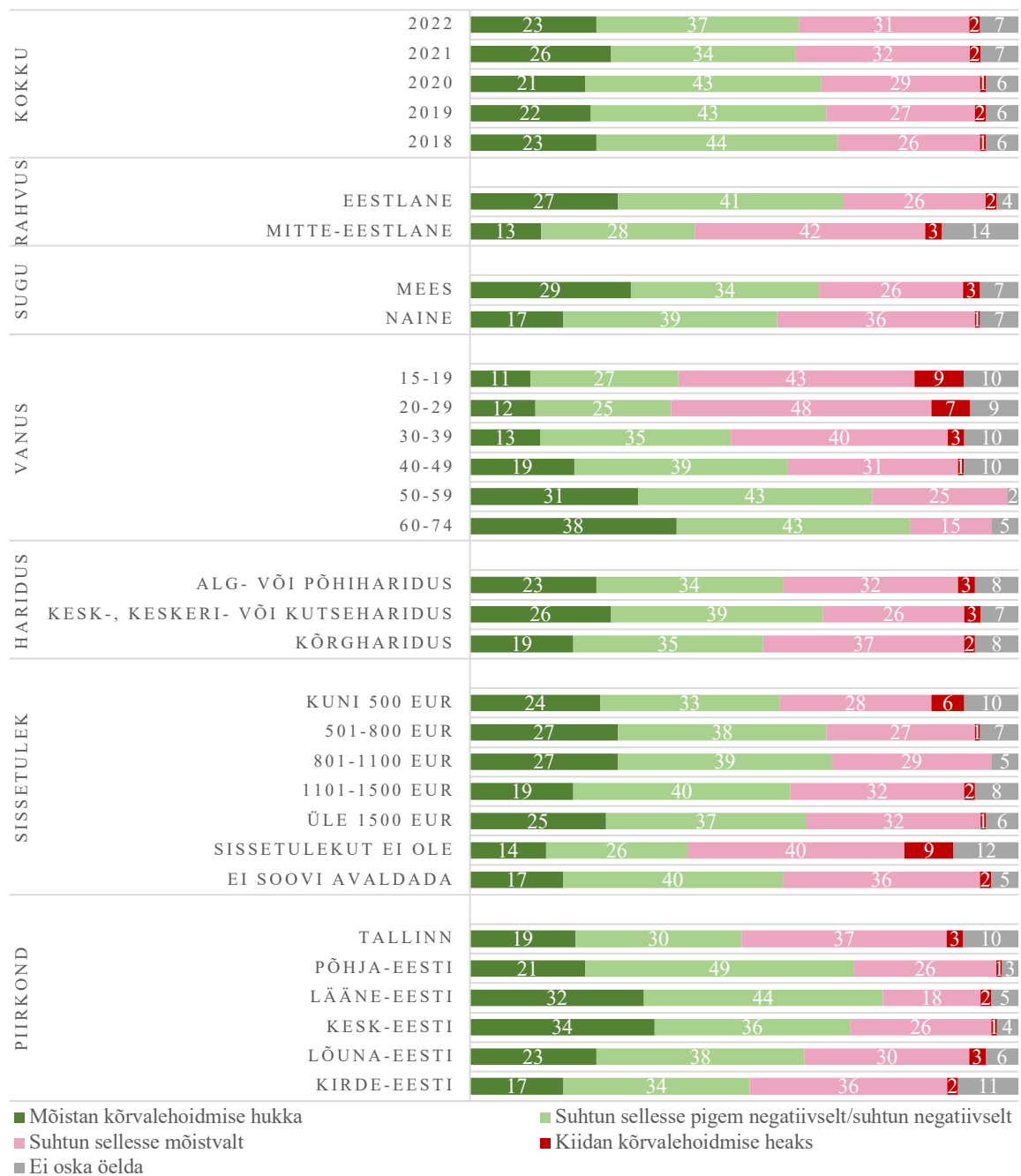

Joonis 38. Suhtumine väiksemate terviseprobleemidega noormeeste kaitseväeteenistuse läbimisse (% , N=kõik vastajad).

6.1.3 Ajateenistusest kõrvale hoidmine

2022. aastal suhtub jätkuvalt 60% Eesti elanikest ajateenistuse kohustusest kõrvalehoidjatesse taunivalt – 37% suhtub sellesse pigem negatiivselt ja 23% mõistab sellise käitumise täielikult hukka (joonis 39).

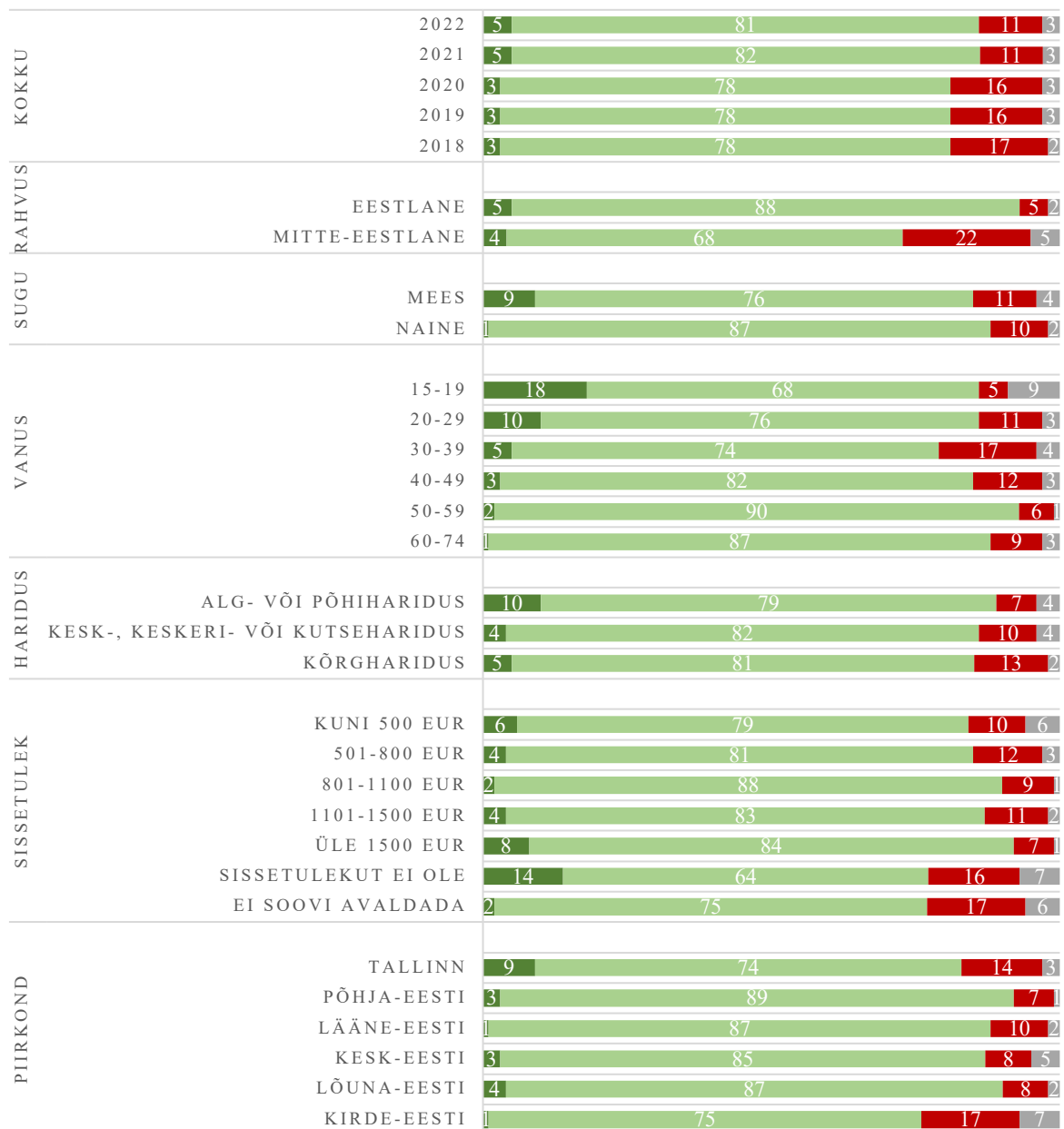
Alates 2018. aastast on negatiivne hoiak ajateenistusest kõrvalehoidjatesse iga aastaga veidi vähenenud (67%-lt 60%-ni) ning kasvanud seda mõistva hoiaku osakaal (27%-lt 33%-ni).

Joonis 39. Suhtumine ajateenistusest kõrvalehoidmisse (% , N=kõik vastajad).

6.1.4 Naiste ajateenistuse läbimine

Naistele antud võimalus vabatahtlikult ajateenistust läbida leiab ühiskonnas järjest enam poolehoidu – alates 2018. aastast on seda pidanud kindlasti või pigem vajalikuks üle poole Eesti elanikest. Aastatel 2021-2022 on toetus võrreldes varasemate aastate stabiilsete näitajatega ligi 5% võrra kasvanud (joonis 40).

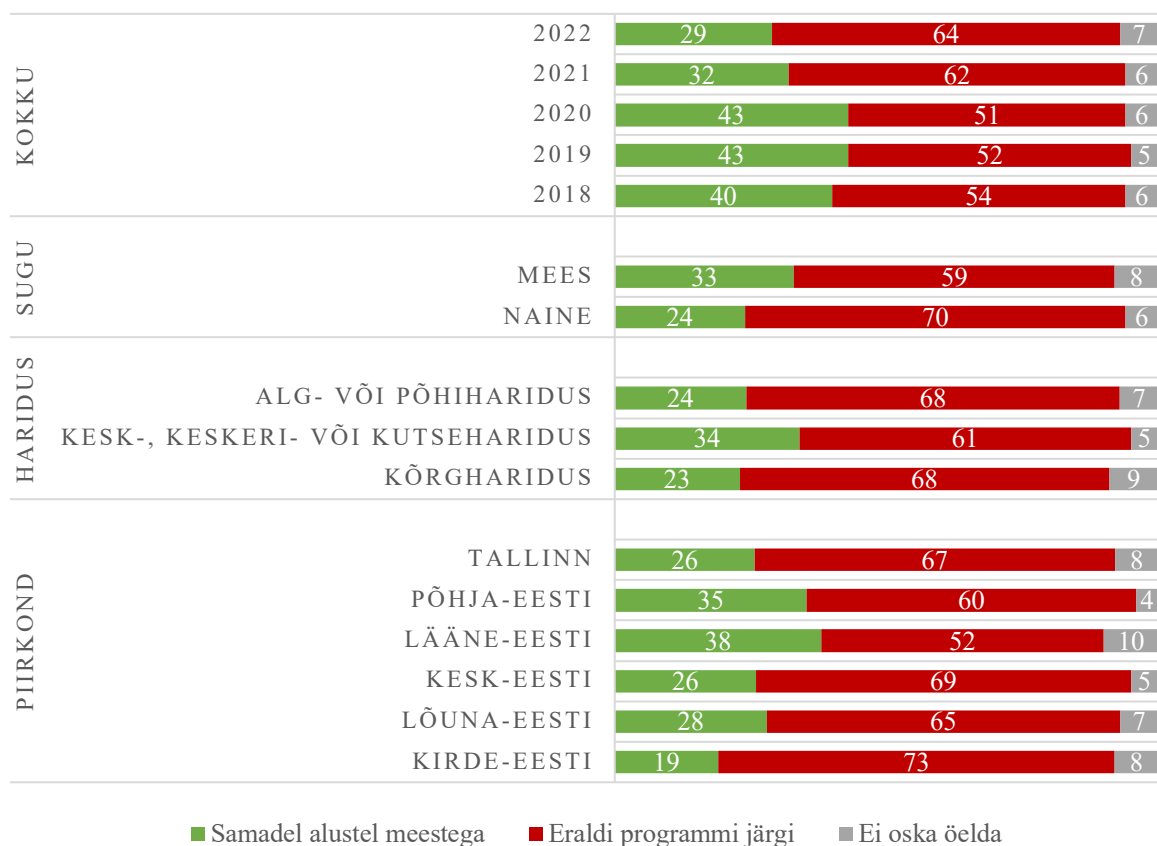
- Ajateenistus peaks olema naistele kohustuslik nagu meestelegi
- Naistel peaks olema võimalus läbida ajateenistust soovi korral vabatahtlikult
- Naised ei peaks ajateenistust läbima ei kohustuslikus korras ega vabatahtlikult
- Ei oska öelda

Joonis 40. Suhtumine naiste osalemissse ajateenistusse (% , N= kõik vastajad)

2022. aastal leiab 81% Eesti elanikest, et naistel peaks olema võimalus läbida ajateenistust vabatahtlikult, 5% pooldab naiste kohustuslikku ajateenistust ning 11% hinnangul pole naiste ajateenistus vajalik.

Neilt elanikelt, kes pidasid vajalikuks naiste vabatahtlikku või kohustuslikku ajateenistust, küsiti, mis vormis naiste ajateenistus peaks toimuma: kas noormeestega samadel tingimustel või eraldi programmi järgi, kus arvestatakse naiste erineva füüsilise võimekusega.

Võrreldes varasemate aastatega on 2021-2022. aastal oluliselt vähenenud nende elanike osakaal, kes arvavad, et naiste ajateenistus võiks toimuda meestega võrdsetel alustel (joonis 41).

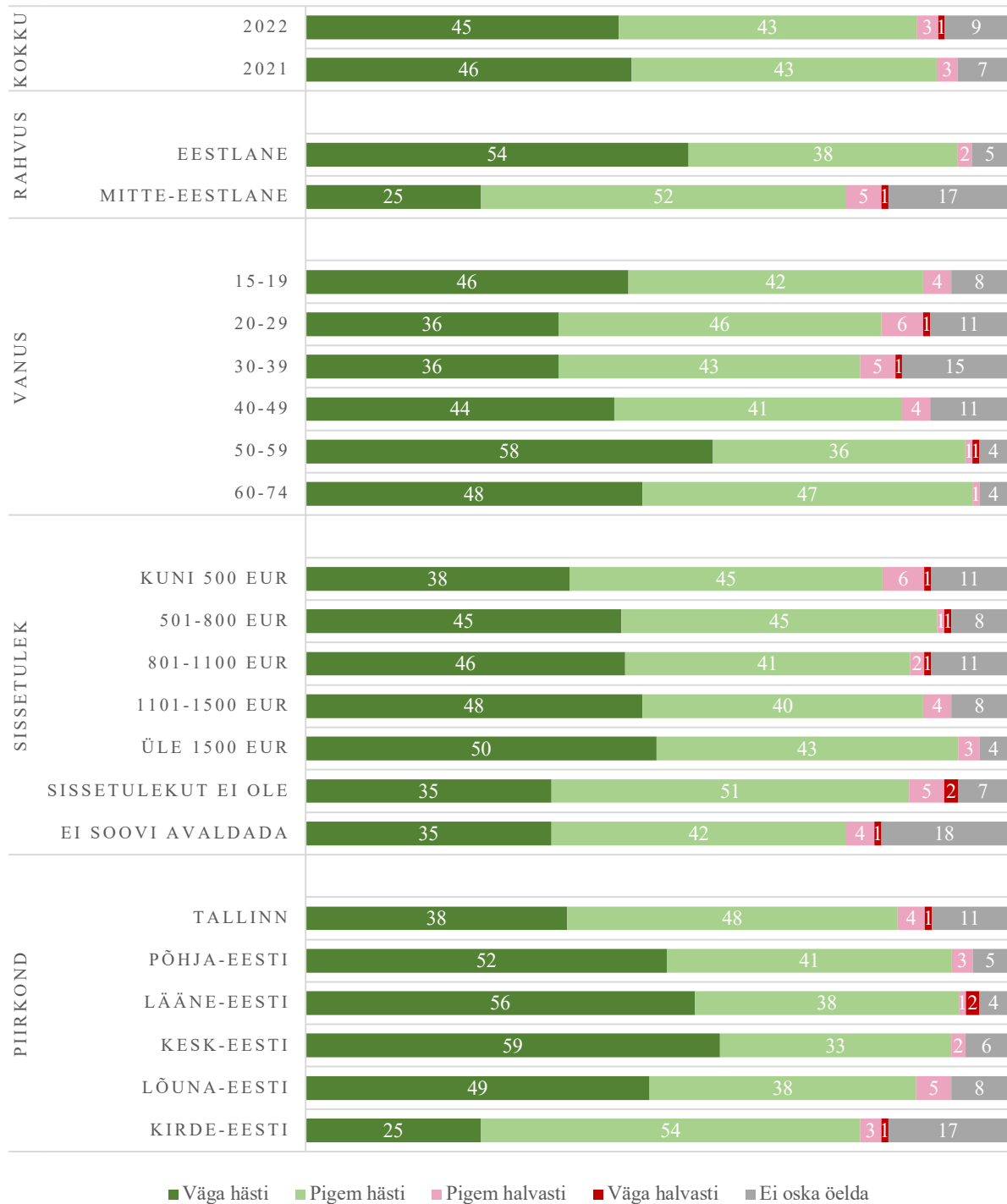

Joonis 41. Suhtumine naiste ajateenistuse läbimise vormi (%; 2022 a. N=1034).

6.2 Suhtumine elukutselistesse kaitseväelastesse

Varasemates riigikaitse teemalistes avaliku arvamuse uuringutes on küsitud, milline on vastajate meelest ühiskonna üldine suhtumine kutselistesse kaitseväelastesse. Viimati esitati selline küsimus 2018. aastal ja siis hindas ühiskonna suhtumist väga heaks või üldiselt heaks 65% küsitletutest, halvaks aga vaid 1%.

2022. aastal suhtus elukutselistesse kaitseväelastesse positiivselt kokku 88% Eesti elanikest, sealjuures 45% väga hästi ja 43% pigem hästi (joonis 42). Negatiivselt suhtus kutselistesse kaitseväelastesse vaid 4% elanikest ning 9% ei osanud hinnangut anda.

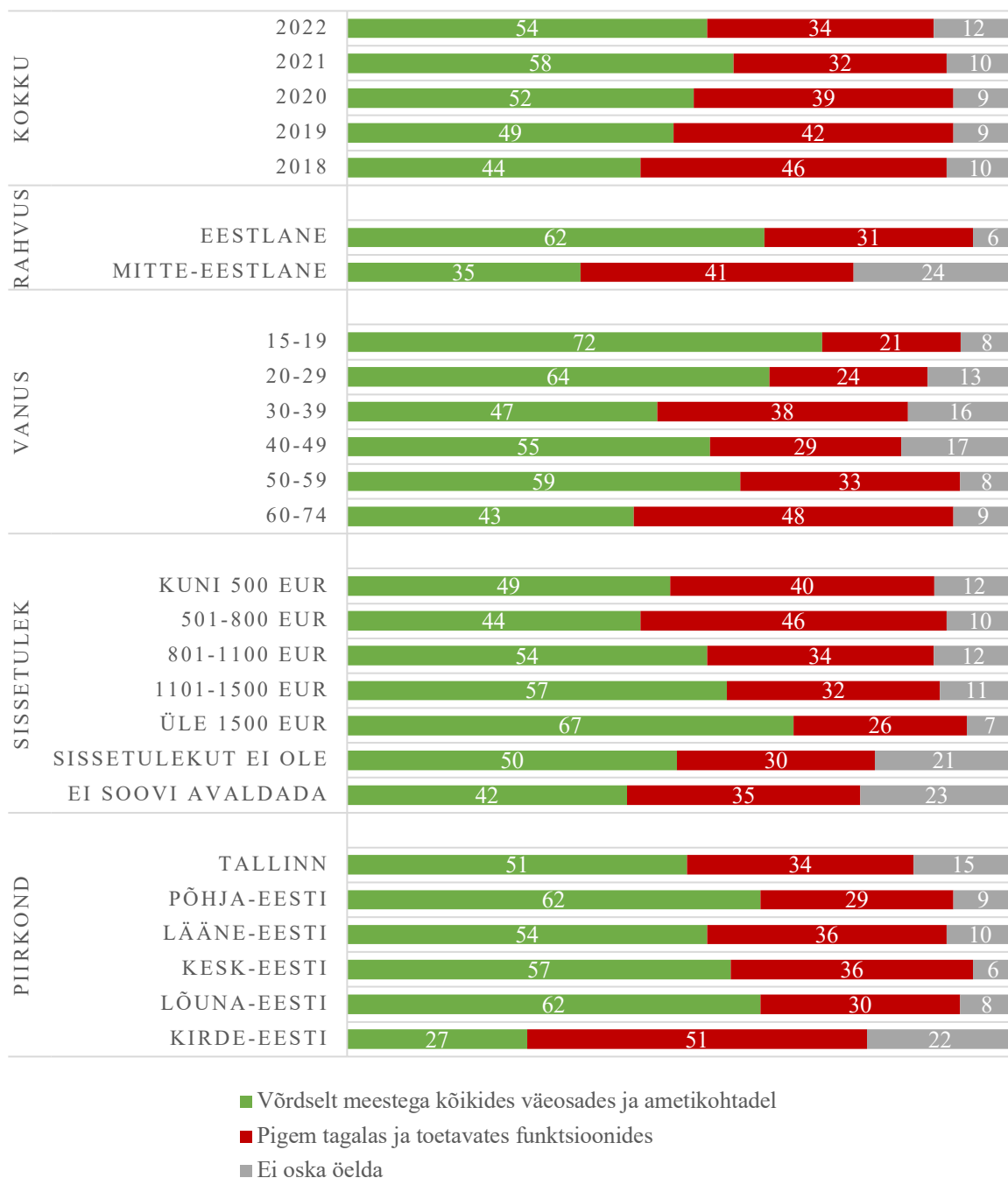

Joonis 42. Suhtumine elukutselistesse kaitseväelastesse 2022 (% , N=kõik vastajad).

Võrreldes 2021. aastaga märkimisväärsed muutusi toimunud ei ole.

6.3 Suhtumine naiste teenimisse kaitseväes

Aastatel 2018-2021 on arusaamad naiste võimalikust rollist Kaitseväes muutunud ning seda naiste ja meeste rollide võrdsema tajumise suunas – kasvanud on toetus sellele, et naised võiksid teenida võrdselt meestega kõikides väeosades ja ametikohtadel (joonis 43). Samas on kahanenud toetus naiste teenimisele pigem tagalas ja pelgalt toetavates funktsioonides.

Joonis 43. Hinnang meeste ja naiste võrdsusele Eesti Kaitseväge teenistuses (%), N=kõik vastajad).

2022. aastal toimunud Venemaa ulatuslik sõjaline kallaletung Ukrainale on toonud suhtumises naiste meestega võrdsesse rolli Eesti Kaitseväes väikse tagasimineku – toetus naiste meestega võrdsele teenistuskäigule on 4% võrra vähenenud ning neid tagalasse taandavad hinnangud samavõrra kasvanud.

Sarnaselt suhtumisele naiste osalemisse ajateenistuses, on mitte-eestlaste suhtumine naiste rolli suhtes kaitseväes konservatiivsem – kui eestlastest toetab üle 60% naiste kaitseväes teenimist võrdselt meestega, siis mitte-eestlastest jagab sama arvamust 35%.

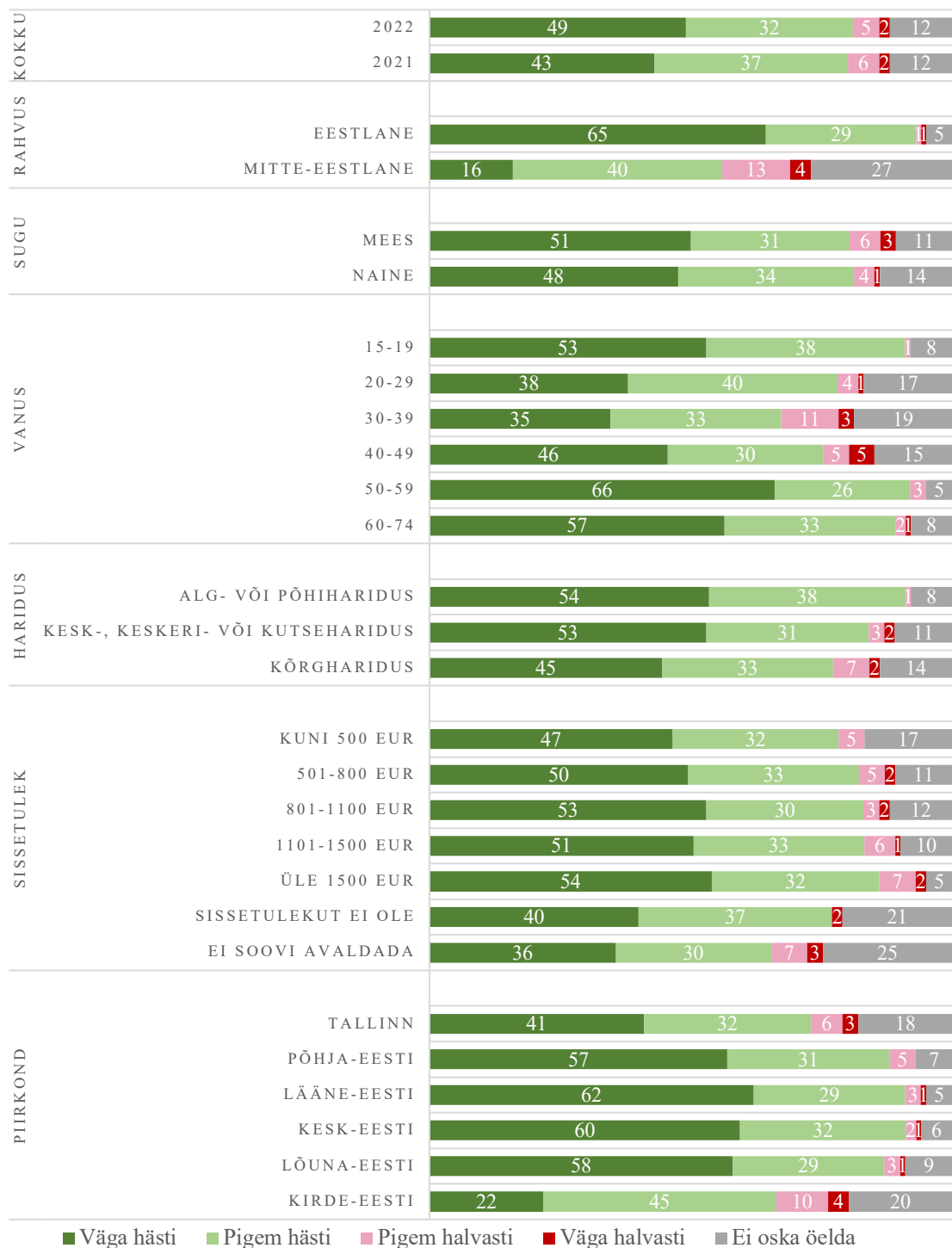
Toetus meeste ja naiste rollide võrdsustamisele on tugevaim 15-19-aastaste (72%) ja kuus üle 1500 euro teenivate (67%) eestimaalaste ning Põhja- ja Lõuna-Eestis elanike seas (62%).

Seevastu konservatiivseimad on oma vaadetes 60-74-aastased, Kirde-Eestis elavad ja kuus 501-800 eurot teenivad Eesti elanikud, kellest pea 50% pooldab naiste teenimist pigem tagalas ja toetavates funktsioonides.

7. Riigikaitseorganisatsioonid

7.1 Suhtumine vabatahtlikesse kaitseliitlastesse

2022. aastal suhtutakse vabatahtlikesse kaitseliitlastesse valdavalt positiivselt (joonis 44).

Joonis 44. Suhtumine vabatahtlikesse kaitseliitlastesse 2022 (% , N= kõik vastajad).

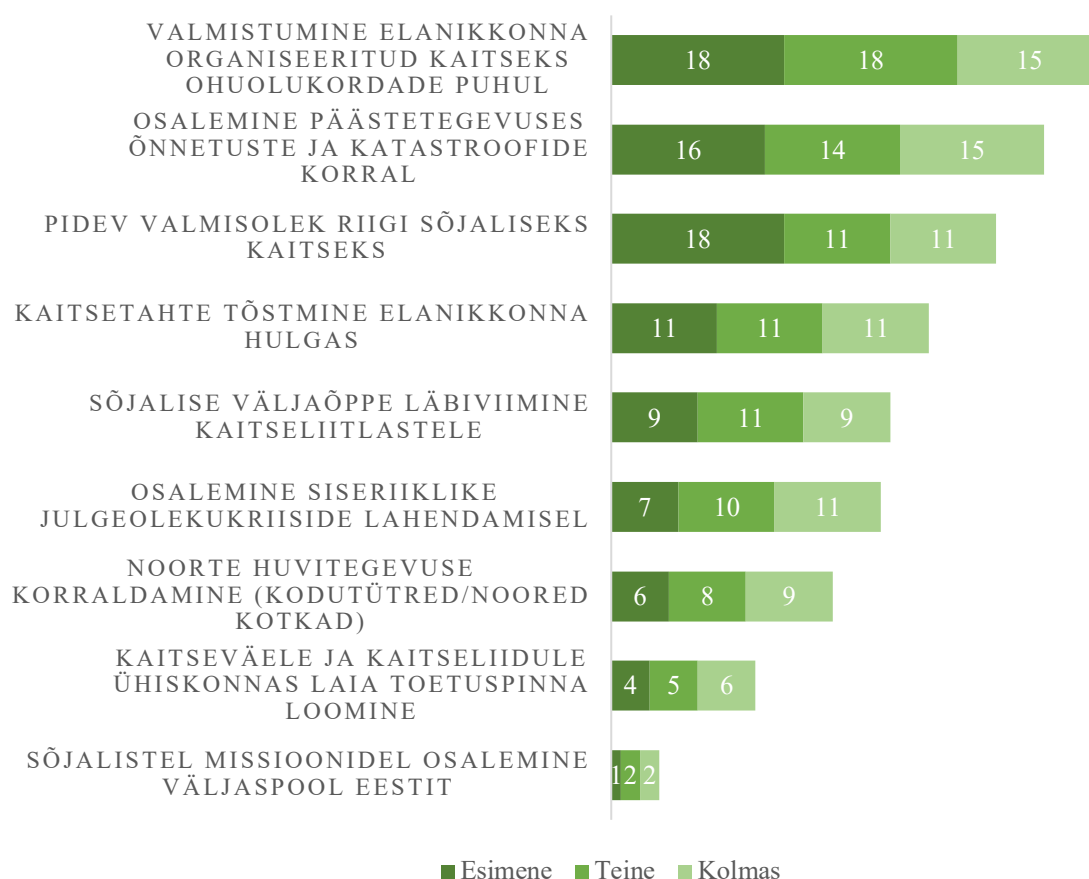
Üle 80% Eesti elanikest hindab oma suhtumist vabatahtlikesse kaitseliitlastesse väga heaks või pigem heaks, samas kui negatiivset suhtumist väljendab 7% elanikest.

Võrreldes eelneva aastaga on 2022. aastal kasvanud (6% võrra) vabatahtlikesse kaitseliitlastesse väga hästi suhtujate osakaal.

2022. aastal suhtuvad vabatahtlikesse kaitseliitlastesse kõige positiivsemalt eestlased, 50-59-aastased, alg- või põhiharidusega ning Lääne- või Kesk-Eestis elavad eestimaalased.

7.2 Kaitseliidu ülesanded

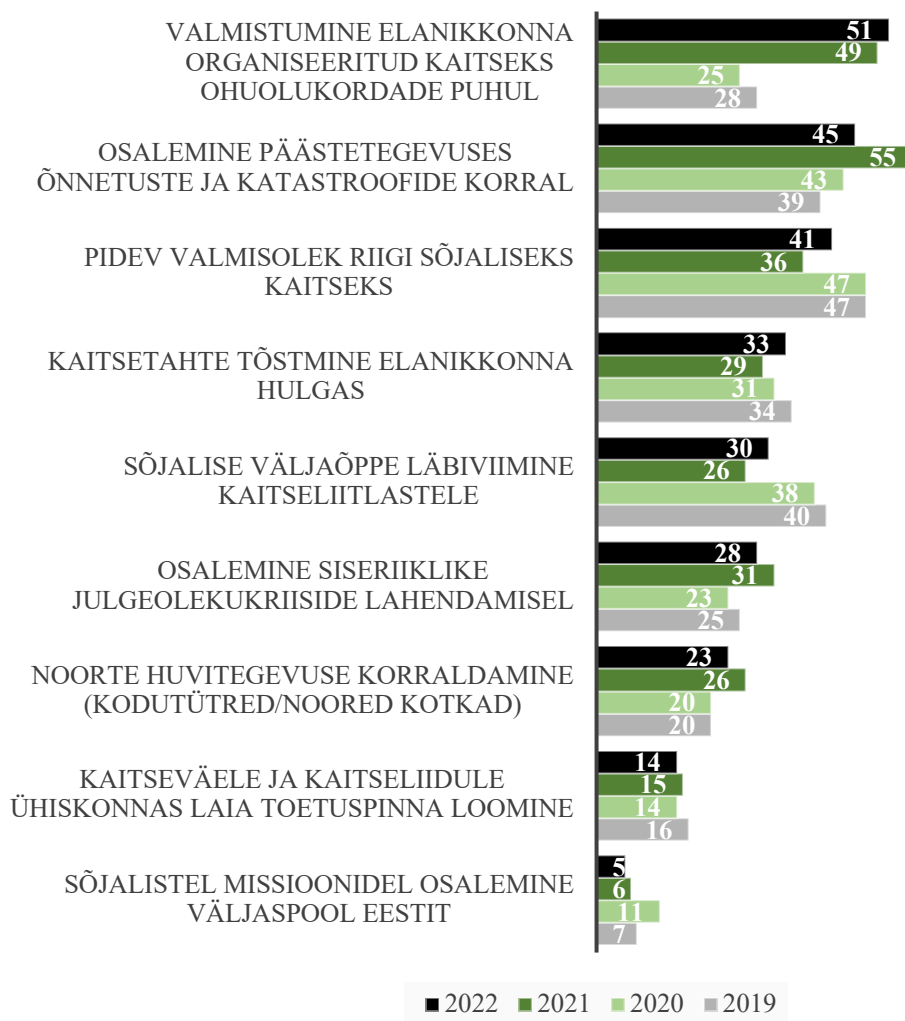
Selgitamaks inimeste arusaama Kaitseliidu tegevuse prioriteetidest, paluti vastajail valida etteantud loetelust kolm ülesannet, mida nad peavad Kaitseliidu tegevuses kõige olulisemaks. Tulemused fikseeriti järjestusena: milline on olulisuselt esimene, teine ja kolmas ülesanne (joonis 45).

Joonis 45. Hinnangud Kaitseliidu kolmele peamisele ülesandele 2022 (% , N= kõik vastajad).

Kaitseliidu kõige olulisemateks ülesanneteks peetakse 2022. aastal valmistumist elanikkonna organiseeritud kaitseks ohuolukordade puhul, osalemist päästetegevuses õnnetuste ja katastroofide korral ning pidevat valmisolekut riigi sõjaliseks kaitseks (joonised 45-46).

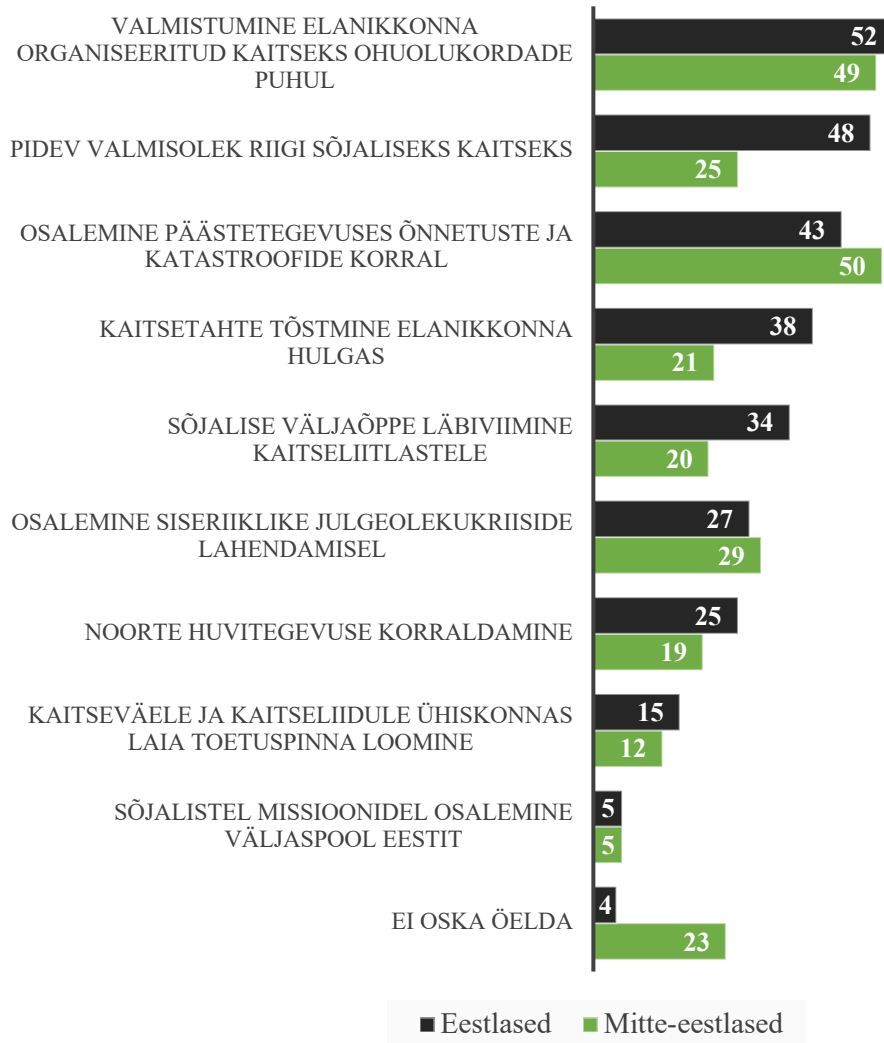
Võrreldes eelneva aastaga näevad Eesti elanikud 2022. aastal Kaitseliidu ülesandena mõnevõrra enam pidevat valmisolekut riigi sõjaliseks kaitseks, kaitsetahte tõstmist elanikkonna hulgas ning sõjalise väljaõppe läbiviimist kaitseliitlastele (joonis 46). Varasemast vähem oluliseks peetakse eelkõige osalemist päästetegevuses õnnetuste ja katastroofide korral.

Joonis 46. Hinnangud Kaitseliidu peamistele ülesannetele aastatel 2019-2022 (% , N=kõik vastajad).

Võrreldes eestlaste ja mitte-eestlaste arusaamu Kaitseliidu peamistest ülesannetest ilmneb, et eestlaste hinnangul on nendeks oluliselt sagedamini pidev valmisolek riigi sõjaliseks kaitseks, kaitsetahte tõstmine elanikkonna hulgas ning sõjalise väljaõppe läbiviimine kaitseliitlastele (joonis 47).

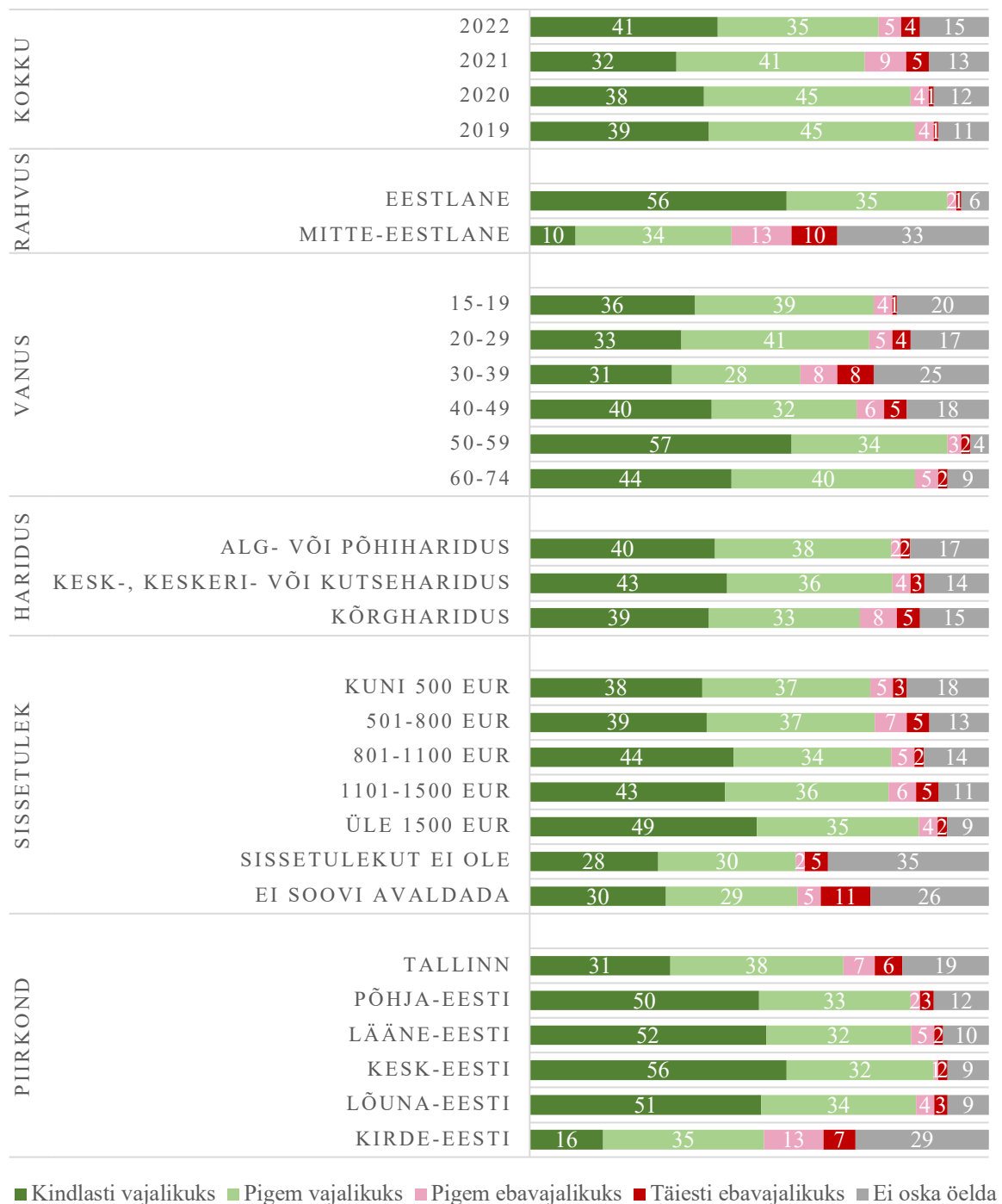
Mitte-eestlased peavad aga Kaitseliidu peamiseks ülesandeks enam osalemist päästetegevuses õnnetuste ja katastroofide korral ning samuti puudub neil sagedamini antud küsimuses seisukoht („ei oska öelda“).

Joonis 47. Hinnangud Kaitseliidu peamistele ülesannetele aastatel rahvuse lõikes 2022 (%; N=kõik vastajad).

7.3 Hinnang Naiskodukaitse vajalikkusele

Kui 2021. aastal oli võrreldes varasemate aastatega vähenenud nende Eesti elanike osakaal, kes pidasid Naiskodukaitse tegevust riigikaitse tagamisel täiesti või pigem vajalikuks ning kasvanud Naiskodukaitset mittevajalikuks pidamine, siis 2022. aastal olukord muutus - Naiskodukaitset peab kindlasti vajalikuks üle 40% ning skeptikute osakaal on langenud vähem kui kümnendikuni eestimaalastest (joonis 48).

Joonis 48. Hinnang Naiskodukaitse tegevuse vajalikkusele riigikaitse tagamisel (% , N=kõik vastajad).

Eestlaste seas on toetus Naiskodukaitsele suurem kui mitte-eestlaste seas (91% vs 44%), samuti on mitte-eestlaste seas oluliselt rohkem neid, kes ei oska antud küsimuses seisukohta võtta (33%).

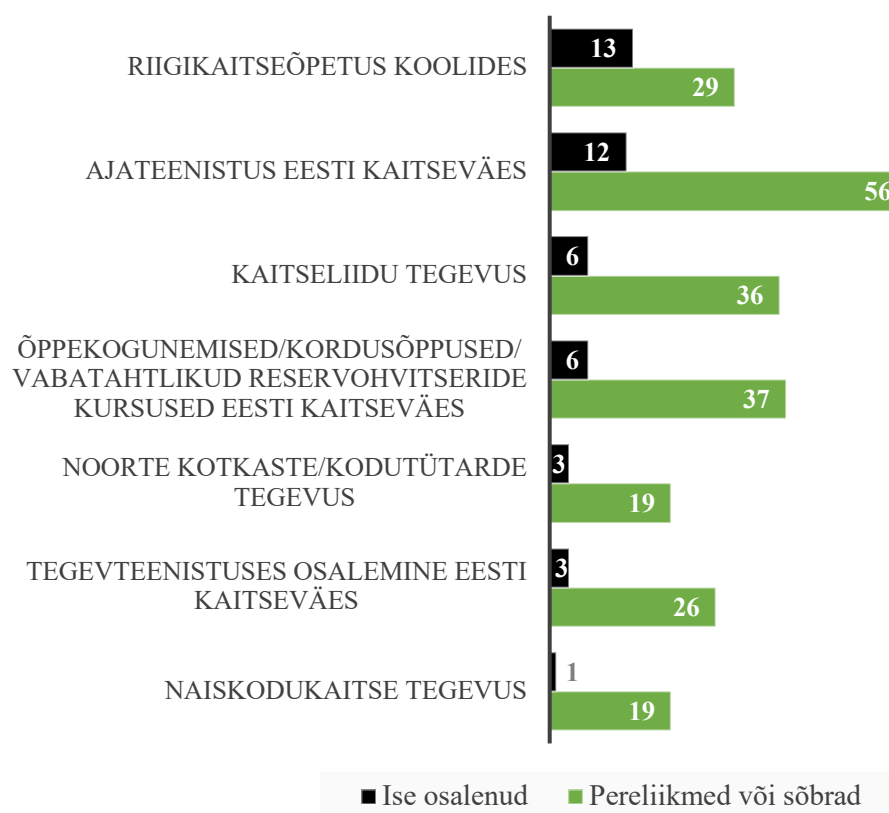
Enim peavad Naiskodukaitset kindlasti vajalikuks 50-59-aastased (57%) ja üle 1500-eurose sissetulekuga (49%) eestimaalased ning Kesk-Eesti elanikud.

Kirde-Eesti ja Tallinna elanike seas on aga teiste piirkondadega võrreldes enam neid, kes Naiskodukaitset vajalikuks ei pea (vastavalt 20% ja 15%). Lisaks on Naiskodukaitset mitte vajalikuks pidajaid märkimisväärselt enam mitte-eestlaste seas (23%).

7.4 Kokkupuuted riigikaitseliste struktuuridega

Sarnaselt varasemate riigikaitse teemalistele avaliku arvamuse uuringutega esitati ka seekord vastajatele küsimus selle kohta, millised on nende enda ja nende lähedaste kokkupuuted riigikaitseliste struktuuridega.

2022. aastal on ajateenistusega kaitseväes pere või sõprade kaudu kokku puutunud 56%, õppekogunemiste, kordusõppuste ja vabatahtlike reservohvitseride kursustega kaitseväes 37%, Kaitseliidu tegevusega 36%, riigikaitseõpetusega 29%, tegevteenistuses osalemisega kaitseväes 26% ning Naiskodukaitse, Noorte Kotkaste ja Kodutütardega 29% (joonis 49). Isiklikult ollakse kõige sagedamini kokku puutunud riigikaitseõpetusega koolis (13%) ning ajateenistusega kaitseväes (12%).

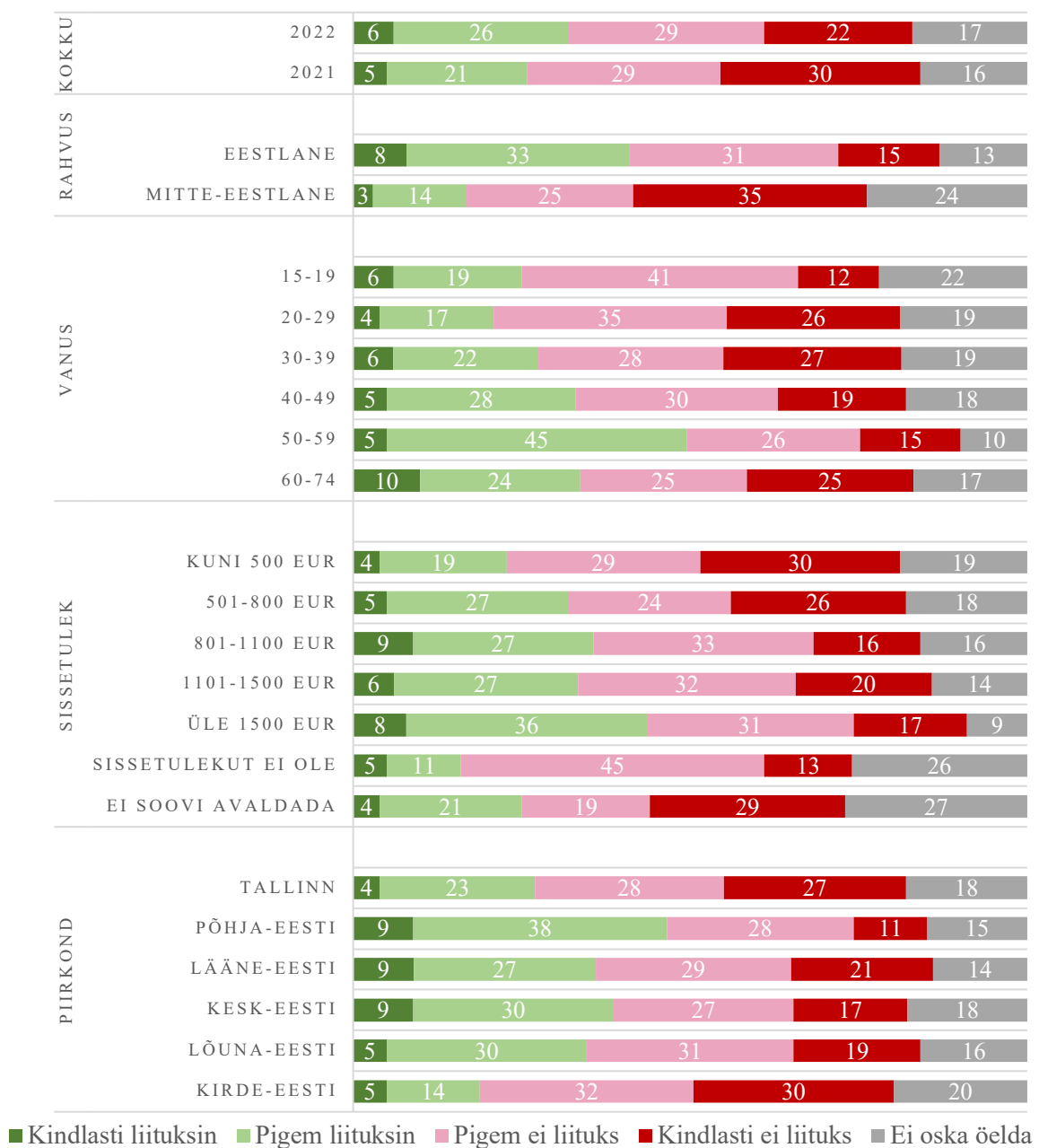

Joonis 49. Kokkupuude riigikaitseliste struktuuridega 2022 (% , N= kõik vastajad).

Võrreldes eelneva aastaga 2022. aastal enda ega pereliikmete kokkupuutes riigikaitseliste struktuuridega märkimisväärsed erinevusi toimunud ei ole (erinevused kuni 2%).

7.5 Suhtumine liitumisse Kaitseliidu ja Naiskodukaitsega

Kaitseliidu tegevuse ja Naiskodukaitsega mitte kokkupuudet omavatelt (vastavalt 61% ja 80%) elanikest küsiti, kuidas nad suhtuksid ettepanekusse antud organisatsioonidega liituda.

Joonis 50. Suhtumine liitumisse Naiskodukaitse ja Kaitseliiduga 2022 (% , N=1114).

Eestimaalastest, kes pole kummagi organisatsiooniga isiklikult kokku puutunud, arvab 6%, et vastaks ettepanekule liikmeks astuda kindlasti jaatavalt ning 26% vastaks pigem jaatavalt, 29% pigem ei liituks ja 22% ei liituks kindlasti (joonis 50).

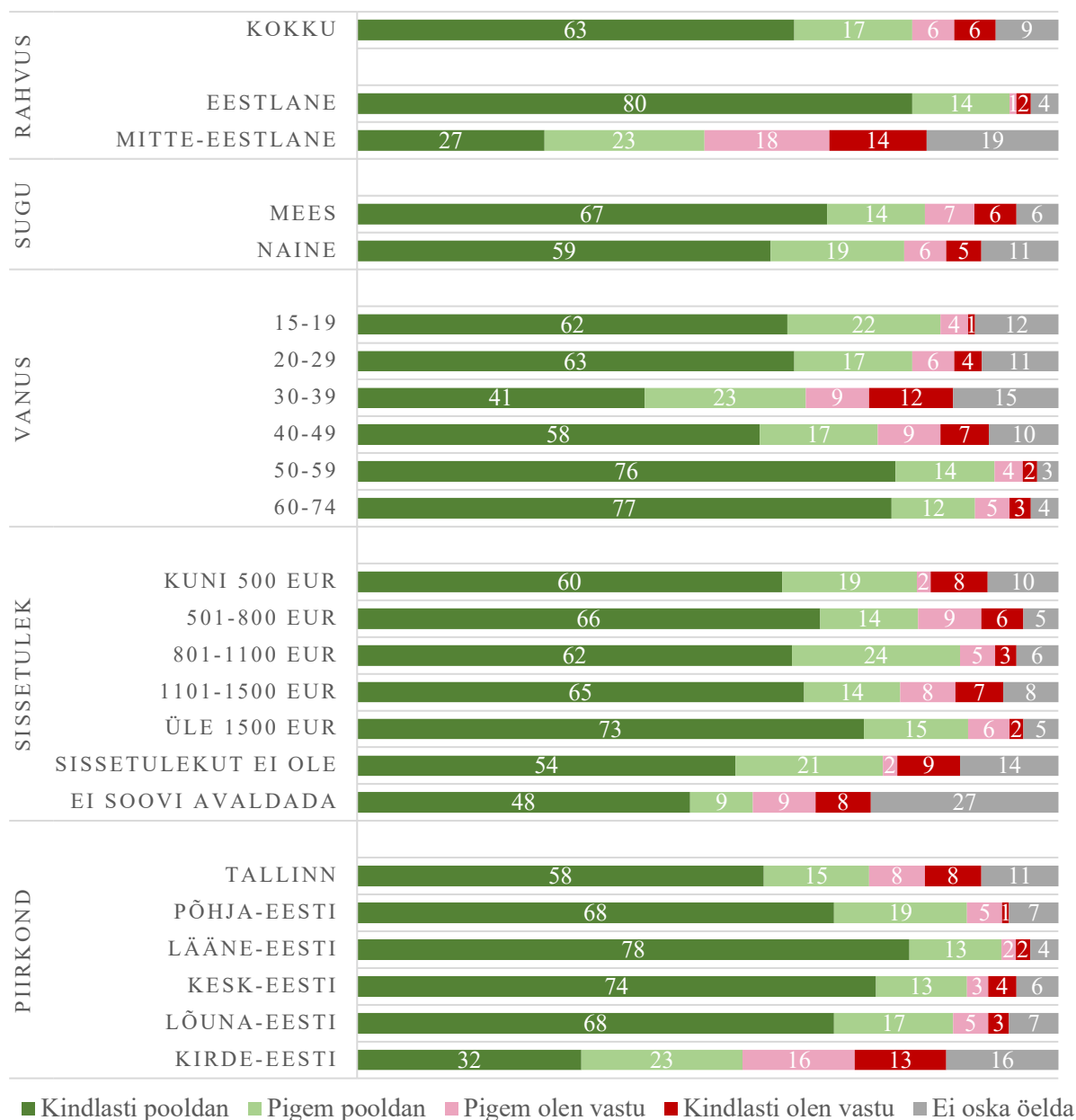
Võrreldes 2021. aastaga on 2022. aastal valmisolek Kaitseliidu või Naiskodukaitsega liituda suurenenud.

Kaitseliidu või Naiskodukaitsega liitumist kaaluksid vastava ettepaneku korral 2022. aastal enim eestlased (41%), 50-59-aastased (50%), üle 1500-eurose sissetulekuga (44%) ning Põhja-Eestis elavad (47%) inimesed.

8. NATO

8.1 Suhtumine NATO-sse kuulumisse

Aastal 2022 pooldab 80% eestimaalastest Eesti kuulumist NATO-sse, sealjuures on 17% pigem poolt ja 63% kindlalt poolt (joonis 51). Elanikest 12% on aga NATO-sse kuulumise vastu ning 9% ei oska selles küsimuses seisukohta võtta.

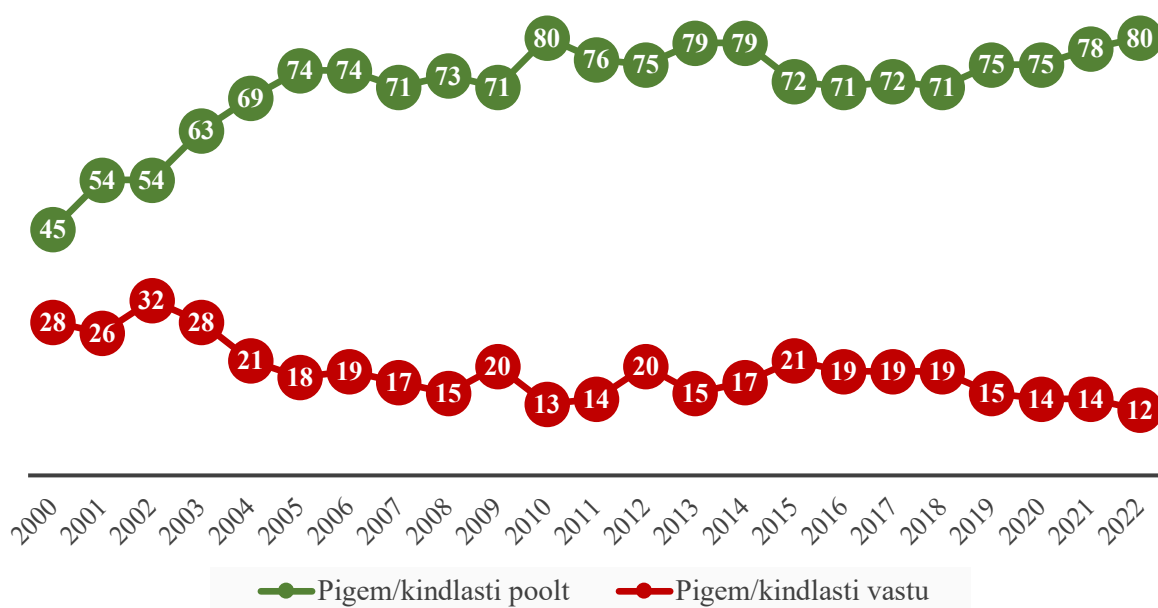
Joonis 51. Hoiakud NATO-sse kuulumise suhtes 2022 (%; N=kõik vastajad).

Rahvuse lõikes pooldavad enim NATO-sse kuulumist eestlased (94%) ja oluliselt vähem mitte-eestlased (50%). Samas on mitte-eestlaste toetus NATO-sse kuulumisele võrreldes 2021. aastaga tõusnud 7% võrra (50% vs 43%). Viiendik mitte-eestlastest ei osanud selles küsimuses seisukohta võtta, samas kui eestlaste seas oli vastav osakaal vaid 4%.

Kindlalt pooldavad Eesti NATO-sse kuulumist enim mehed (81%), 50-74-aastased (76-77%), ja üle 1500-eurose sissetulekuga (73%) eestimaalased ning Lääne-Eesti elanikud (78%).

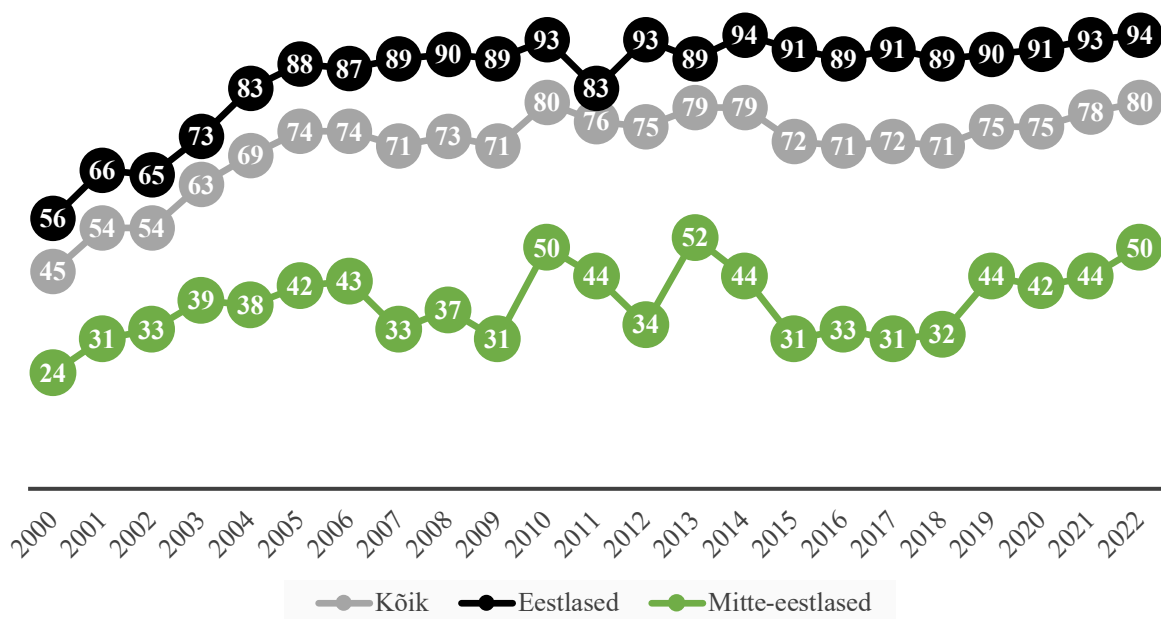
Kõige suurem vastuseis Eesti NATO-sse kuulumisele on lisaks mitte-eestlastele (32%) aga 30-39-aastaste (21%), kuus 501-800 ja 1101-1500 eurot teenivate (15%) eestimaalaste ning Kirde-Eesti (29%) ja Tallinna (16%) elanike hulgas.

Perioodil 2000–2005 jäi elanike osakaal, kes pooldasid kuulumist NATO-sse, alla 70% (joonis 52). Aastatel 2006–2021 oli toetajate osakaal püsivalt üle 70%. Kõige enam pooldati NATO-sse kuulumist aastal 2010 (80%). Sama kõrgele on toetus Eesti NATO-sse kuulumisele tõusnud ka 2022. aastal.

Joonis 52. Hoiakud NATO-ga liitumise/ NATO-sse kuulumise suhtes aastate lõikes (%), N=kõik vastajad).

Kõigil uuringuaastatel on NATO-sse kuulumist pooldanud enam eestlased (joonis 53). Aastal 2022 pooldab NATO-sse kuulumist 94% eestlastest ja 50% mitte-eestlastest, mis on aga võrreldes 2021. aastaga 7% võrra kõrgem.

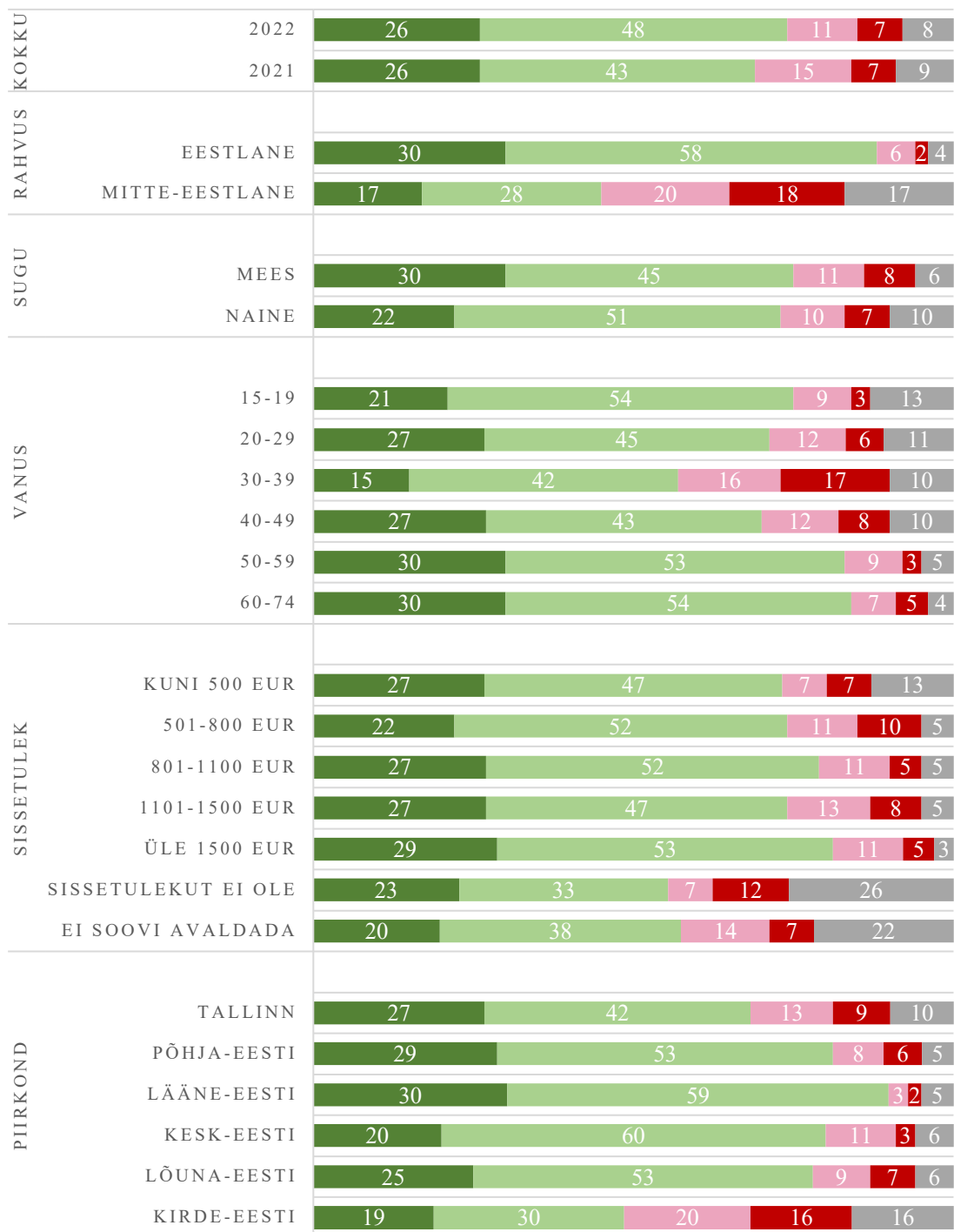

Joonis 53. Hoiakud NATO-ga liitumise/ NATO-sse kuulumise suhtes aastate ja rahvuse lõikes (%; N=kõik vastajad).

Kõige enam on eestlased pooldanud NATO-sse kuulumist lisaks 2022. aastale ka aastal 2014 (94%), mitte-eestlased aga aastal 2013 (52%). Kõige vähem pooldasid nii eestlased kui ka mitte-eestlased NATO-sse kuulumist aastal 2000 (vastavalt 56% ja 24%). Alates 2012. aastast on eestlased pooldanud NATO-sse kuulumist väga stabiilselt (ligi 90%). Mitte-eestlaste seas on aga pooldajate osakaal stabiliseerunud viimasel kolmel aastal ning kasvanud märkimisväärselt 2022. aastal.

8.2 NATO abi Eestile võimaliku ohu korral

2022. aastal arvab jätkuvalt 26% Eesti elanikest, et NATO-sse kuulumine aitab ära hoida sõjalisi konflikte (joonis 54). 48% Eesti elanikest usub, et konflikti puhkedes osutaks NATO Eestile otsest sõjalist abi, samas kui 7% elanike hinnangul ei ole Eestil NATO-lt mingisugust abi loota.

- NATO liikmeks olek hoiaks sõjalise konfliktit ära
- Konfliktit puhkedes osutaks NATO otsest sõjalist abi
- NATO piirduks poliitilise ja diplomaatilise toetusega
- Eestil pole NATO-lt mingit abi loota
- Ei oska öelda

Joonis 54. Hinnangud NATO rollile Eesti julgeoleku tagamisel, kui Eestit ähvardab sõjaline oht 2022 (% , N=kõik vastajad).

Pea kolmandik eestlastest arvab, et NATO-sse kuulumine hoiaks ära sõjalise konflikti, samas mitte-eestlastest nõustub sellega 17%. Eestlastest usub 58%, et konflikti puhkedes osutaks NATO otsest sõjalist abi, mitte-eestlastest on samal seisukohal 28%. Mitte-eestlaste seas on oluliselt rohkem ka neid, kes leiavad, et Eestil pole NATO-lt mingit abi loota (18% vs 2%).

Mehed usuvad sagedamini, et NATO-sse kuulumine hoiaks sõjalise konflikti ära (30%), naistest on samal seisukohal 22%. Samas usuvad naised enam, et konflikti puhkedes osutaks NATO otsest sõjalist abi (51%). Alla 10% nii meestest kui naistest usuvad, et NATO-lt ei ole mingisugust abi loota.

Vanusrühmadest eristuvad enim 30-39-aastased, kes on sagedamini seisukohal, et sõjalise ohu korral Eestile piirduks NATO vaid poliitilise ja diplomaatilise toetusega (16%) või Eestil pole NATO-lt üldse mingit abi loota (17%).

Sissetulekute puhul puuduvad suured erinevused. Siiski on 501-800 ja 1101-1500 eurot kuus teenivad inimesed NATO tegevuse suhtes sõjalise ohu korral mõnevõrra skeptilisemalt meelestatud.

Võrreldes hinnanguid piirkondade lõikes, ilmneb, et Kirde-Eesti elanike seas on enim neid, kes arvavad, et NATO toetus piirduks sõjaohu korral vaid diplomaatilise toega (20%) või Eestil poleks NATO-lt oodata mingisugust abi (16%).

8.3 Hinnangud NATO poolt ette võetud sammudele Eesti julgeoleku tagamiseks

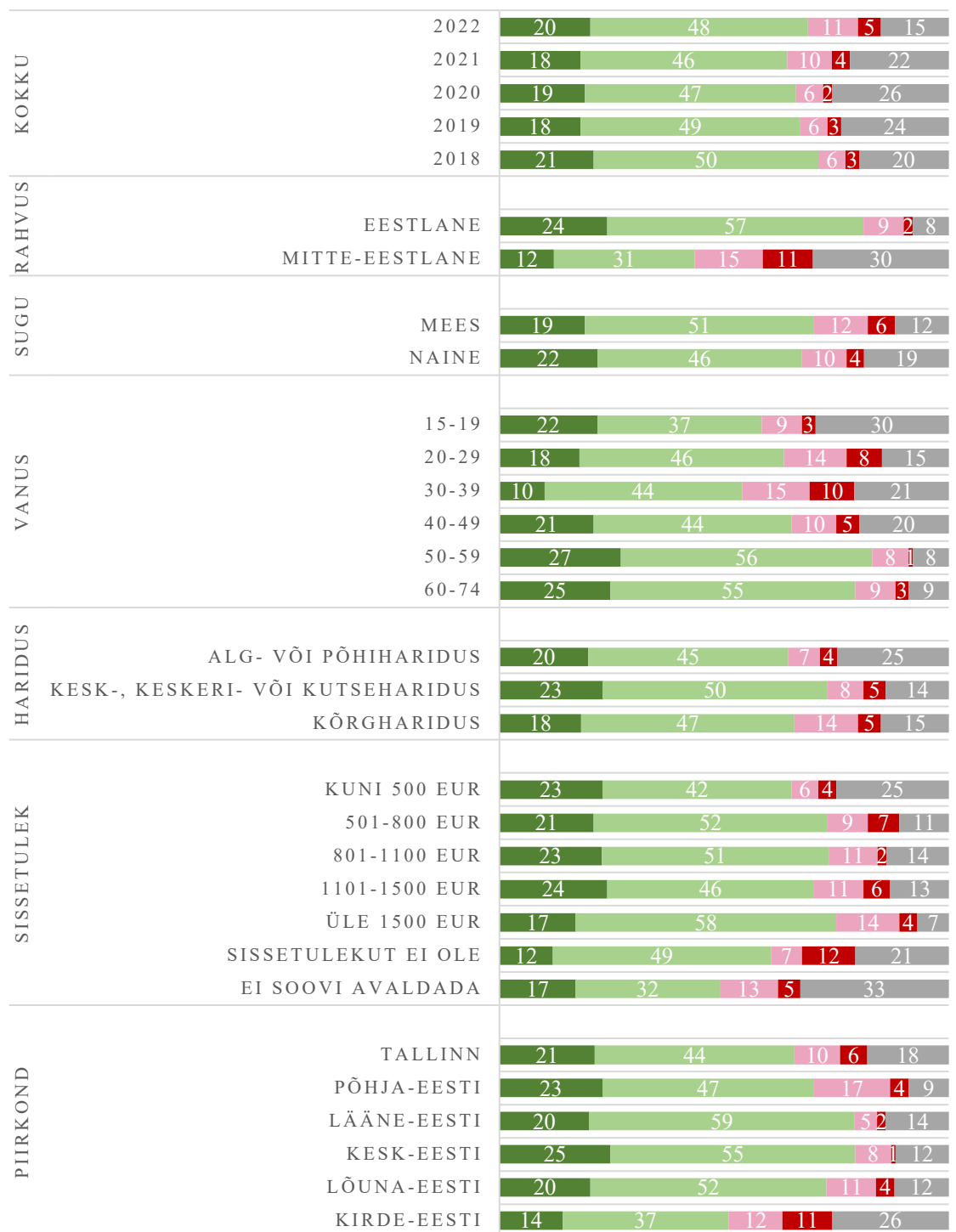
2022. aastal peetakse NATO poolt ettevõetud samme Eesti julgeoleku tagamiseks varasemast sagedamini piisavaks – sellega nõustub 68% elanikest.

Aastatel 2018-2021 on NATO poolt ettevõetud samme julgeoleku tagamiseks hinnatud üha enam ebapiisavaks. Kui aastal 2018 leidis 71% elanikest, et NATO poolt ette võetud sammud on piisavad, siis 2021. aastal oli sel seisukohal 64% elanikest (joonis 55).

Kui aastatel 2018-2020 pidas NATO poolt ette võetud samme ebapiisavaks 8-9% elanikest, siis aastaks 2021 kasvas vastav osakaal 14%-ni.

2022. aastal peab eestlastest NATO poolt ettevõetud samme Eesti julgeoleku tagamiseks piisavaks 81% elanikest, mitte-eestlastest aga vaid 43%. Mitte-eestlaste seas on 30% neid, kes selles küsimuses seisukohta võtta ei oska, eestlaste puhul on see osakaal 8%.

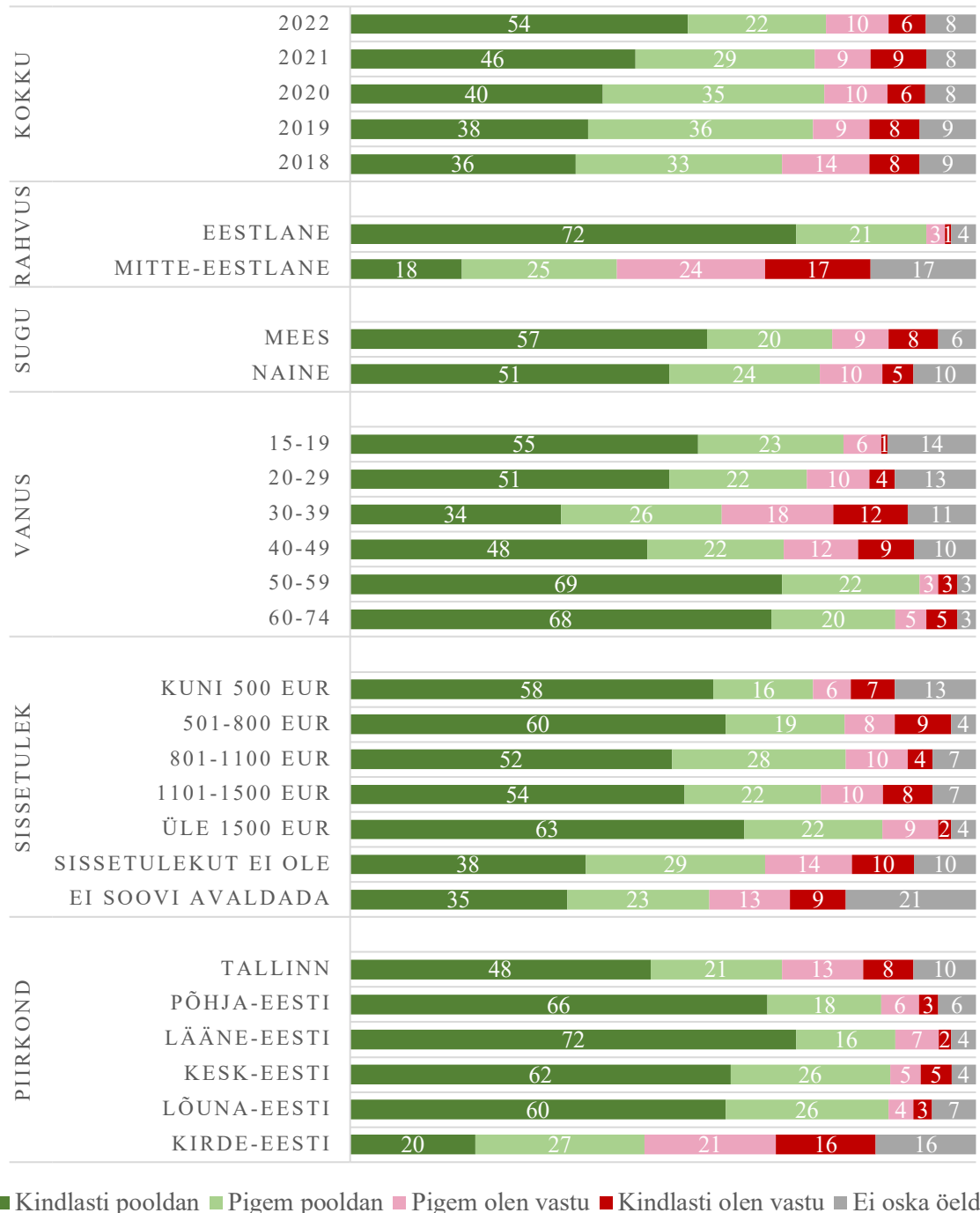
Soo lõikes suuremaid erinevusi ei esinenud, küll aga on NATO Eesti julgeolekusse panustamise osas kõige skeptilisemad 30-39-aastased, sissetulekuta eestimaalased ning Kirde-Eesti elanikud.

■ Täiesti piisavalt ■ Pigem piisavalt ■ Pigem ebapiisavalt ■ Täiesti ebapiisavalt ■ Ei oska öelda

Joonis 55. Elanike hinnang NATO panustamisele Eesti julgeoleku tagamisel (%; N=kõik vastajad).

Toetus NATO liitlasvägede kohalolekule Eestis on viimase viie aasta jooksul järjest kasvanud – 2022. aastal pooldab seda kindlasti 54% ning 22% on samuti pigem toetaval seisukohal (joonis 56).

Joonis 56. Elanike suhtumine NATO liitlasvägede kohalolekusse Eestis (% , N=kõik vastajad)

93% eestlastest pooldab NATO liitlasvägede kohalolekut, mitte-eestlaste puhul on see osakaal oluliselt väiksem - 43%. Vaid 4% eestlastest ei poolda NATO liitlasvägede kohaolekut, mitte-eestlastest koguni 41%.

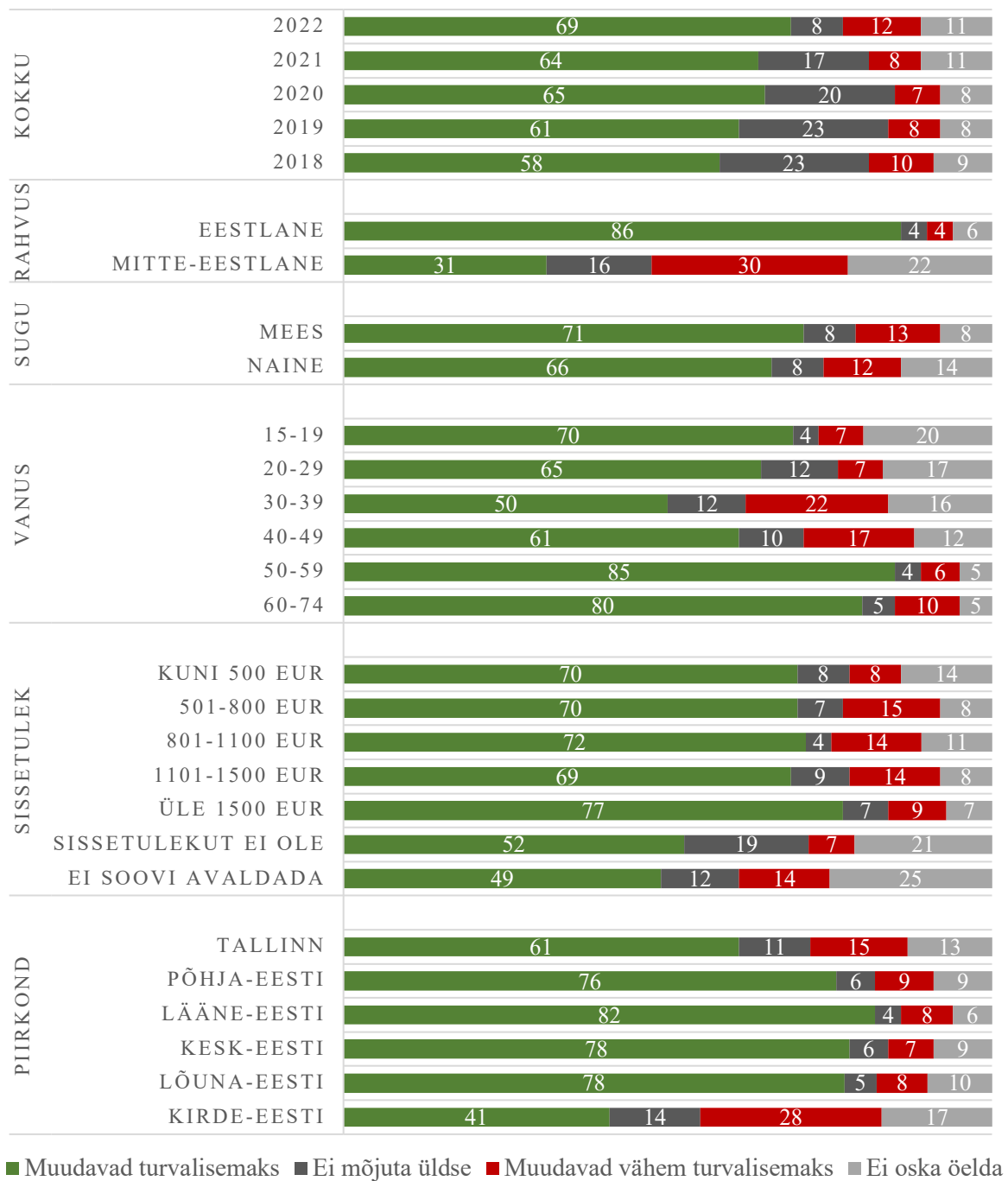
NATO liitlasvägede kohalolekusse Eestis suhtuvad veidi toetavamalt mehed kui naised, vanusegruppidest on kõige positiivsemalt meelestatud 50-74-aastased ning sissetuleku osas kuus üle 1500 euro teenivad ja piirkondadest Lääne-Eesti elanikud.

8.4 Hinnangud NATO lahingugrupi mõjule Eesti turvalisusele

Ligi 70% Eesti elanikest leiab, et Eestisse paigutatud NATO lahingugrupi sõdurite kohalolek muudab Eesti turvalisemaks ning antud hinnang on viimastel aastatel elanike seas kasvanud. Neid elanikke, kes arvavad, et NATO lahingugrupi sõdurite kohalolek ei mõjuta üldse turvalisust, on viimaste uuringuaastaga oluliselt vähemaks jäänud (langenud 17%-lt 8%-ni) (joonis 57).

86% eestlastest leiab, et Eestisse paigutatud NATO lahingugrupi sõdurite kohalolek muudab Eesti turvalisemaks, mitte-eestlaste puhul on see osakaal aga oluliselt väiksem (31%). Neid, kes leiavad, et see ei muuda midagi, on mitte-eestlaste seas 16%. Samuti arvavad mitte-eestlased sagedamini, et NATO sõdurite kohalolek muudab Eesti vähem turvaliseks (30% vs 4%).

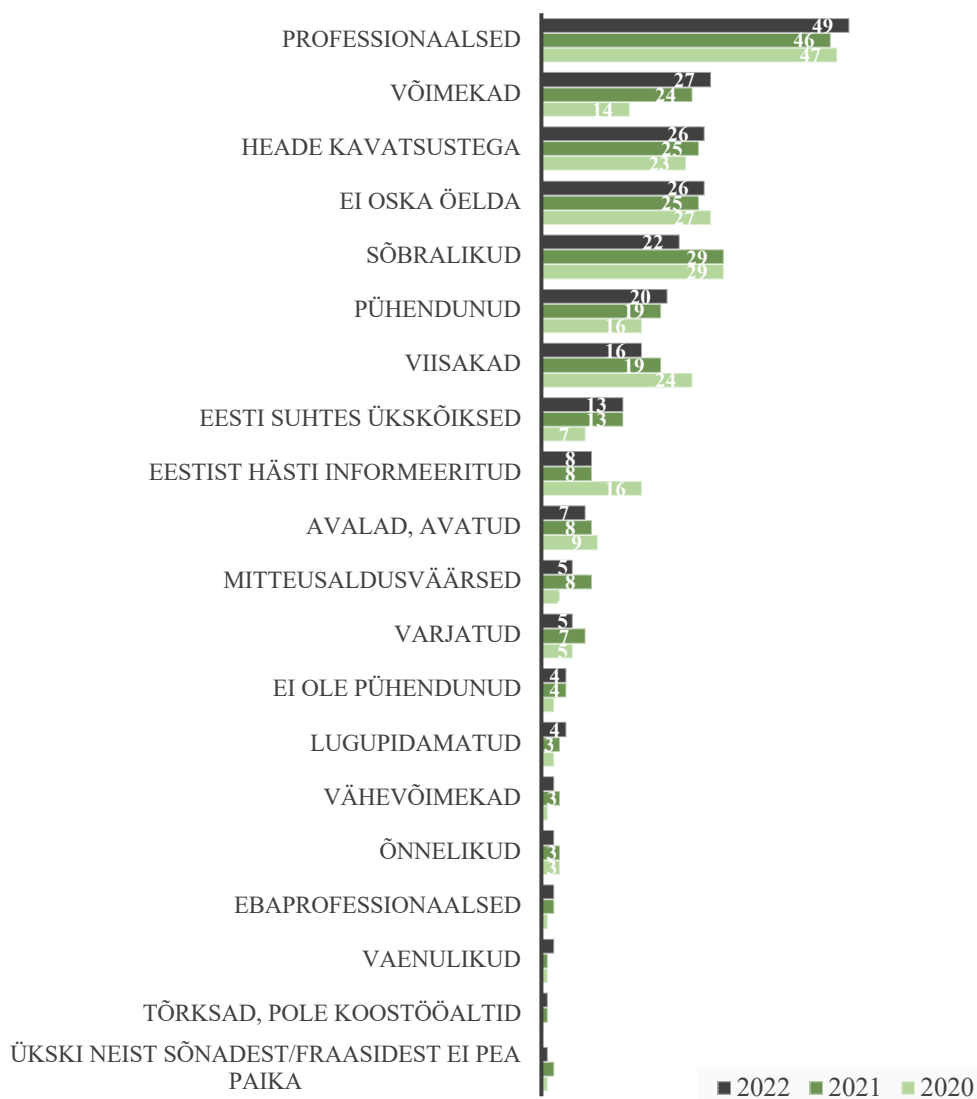
Vanusegruppide lõikes on taas kõige skeptilisemad 30-39-aastased ning piirkonniti Kirde-Eesti ja Tallinna elanikud. Sissetulekute lõikes on üle 1500 euro kuus teenivate isikute seas enam neid, kes leiavad, et Eestisse paigutatud NATO lahingugrupi sõdurite kohalolek muudab Eesti elu turvalisemaks (77%).

Joonis 57. Eesti elanike hinnang NATO lahingugrupi sõdurite kohaloleku mõjule Eesti turvalisusele (%; N=kõik vastajad).

8.5 Hinnangud NATO lahingugrupi sõduritele

2022. aasta uuringu tulemused näitavad, et NATO lahingugrupi sõdureid nähakse jätkuvalt kõige sagedamini professionaalsetena (49%) ning leitakse, et nad on võimekad (27%), heade kavatsustega (26%), sõbralikud (22%) ja pühendunud (20%) (joonis 58). Negatiivseid omadussõnu seostatakse NATO lahingugrupi sõduritega suhteliselt harva.

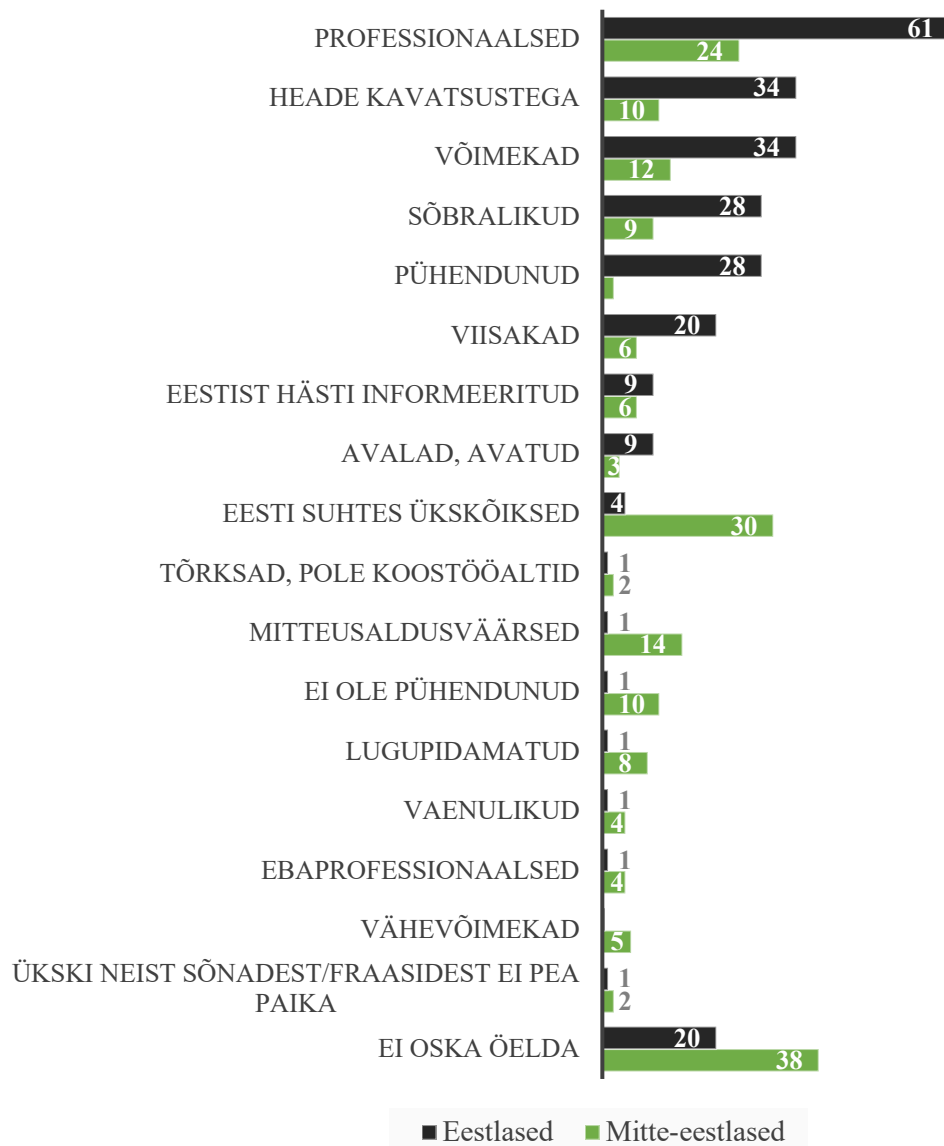
Joonis 58. Hinnangud NATO lahingugrupi sõduritele 2020-2022 (% , N=kõik vastajad).

Võrreldes 2021. aastaga pole Eestis paiknevate NATO lahingugrupi sõdurite kuvand märkimisväärselt muutunud. Üheks suurimaks muutuseks kahe uuringuaasta vahel on see, et 2022. aastal peetakse NATO sõdureid harvemini sõbralikeks (langenud 29%-lt 22%-ni).

Eestlaste ja mitte-eestlaste hinnangud NATO sõdurite kuvandi osas on üsna polariseerunud. Mitte-eestlased kirjeldavad NATO liitlasvägesid pigem negatiivsete omadussõnadega, kuid esineb ka positiivset. Kõige sagedamini näevad mitte-eestlased NATO liitlasvägede sõdureid Eesti suhtes ükskõiksetena (30%), kuid samas siiski professionaalsetena (24%) (joonis 59).

Eestlaste puhul on valdavalt kirjeldatud NATO lahingugrupi sõdureid positiivsete omadussõnadega. Kõige sagedamini näevad eestlased liitlasvägede esindajaid professionaalsetena (61%), kuid ka heade kavatsustega (34%), võimekatena (34%), sõbralikena (28%) ja pühendunudena (28%).

Samas on mitte-eestlastest elanike seas suhteliselt sagedane kindla kuvandi puudumine (38% jättis vastuse andmata), eestlaste seas on neid mõnevõrra vähem (20%).

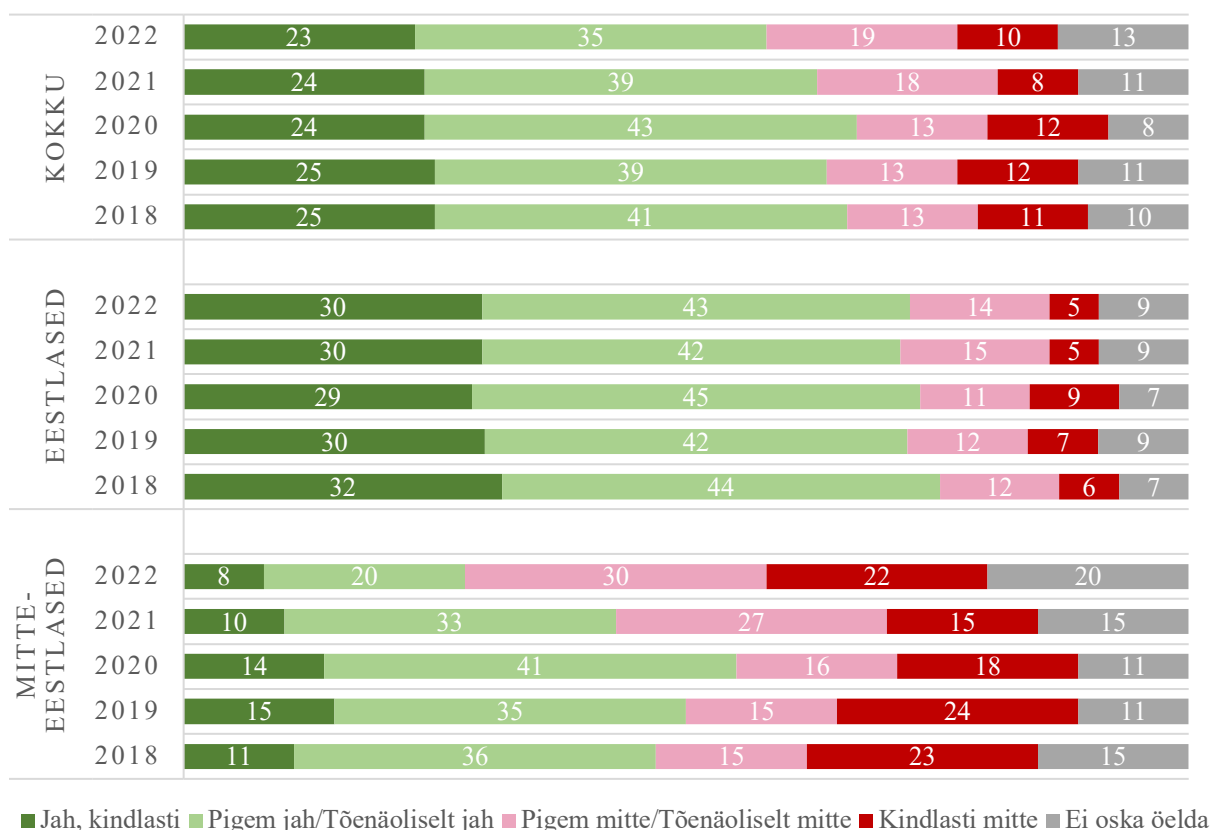
Joonis 59. Hinnangud NATO lahingugrupi sõduritele rahvuse lõikes 2022 (% , N=kõik vastajad).

9. Rahvusvahelised sõjalised operatsioonid

Järgnevalt analüüsitakse elanikkonna hoiakuid rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides osalemise suhtes: kui vajalikuks peetakse Eesti osalemist sellistel operatsioonidel, mis põhjustel peaks Eesti välismissioonidel osalema ning kuidas suhtutakse välismissioonidel osalemisse NATO, Euroopa Liidu ja ÜRO üksuste koosseisus või liitlasriikide vahelise mitmepoolse koostöö raames.

9.1 Suhtumine Eesti osalemisse rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides

Elanike suhtumine Eesti rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides osalemise vajalikkusele pole aastatel 2018-2021 oluliselt muutunud: sõjalistes operatsioonides osalemise pooldajad on moodustanud ligikaudu 2/3 ning vastased 1/4 kogu elanikkonnast (joonis 60).

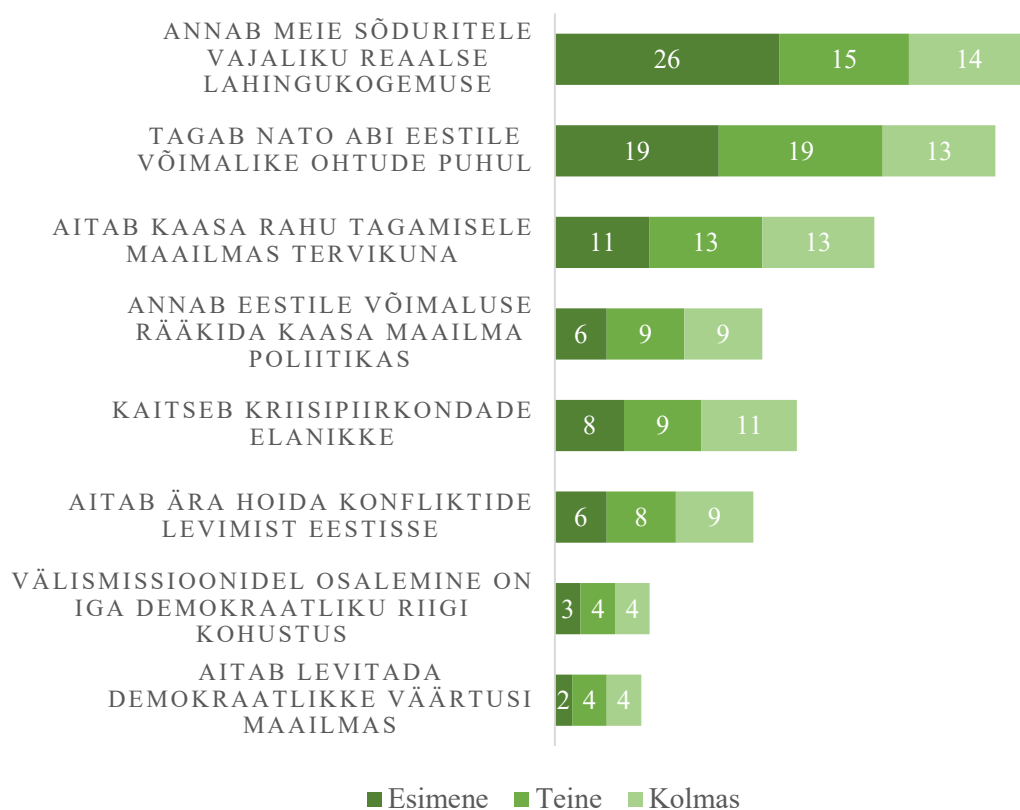
Joonis 60. Hinnang Eesti kaitsejõudude üksuste osalemise vajalikkusele sõjalistes operatsioonides maailma pingekolletes (% , N=kõik vastajad).

2022. aastal on toetus rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides osalemisele varasemast veidi madalam (58%), ent eestlaste seas jätkuvalt kõrgem kui mitte-eestlaste seas (vastavalt 73% ja 28%). Arvamuste lahknevus on aastaga veelgi süvenenud ning just mitte-eestlaste negatiivsem hoiak on mõjutanud ka koondtulemust.

9.2 Rahvusvahelistes operatsioonides osalemise argumendid

Vastajail paluti etteantud nimekirjast valida kolm kõige olulisemat põhjust, miks Eesti peaks osalema rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides. Tulemused fikseeriti järjestatuna, st milline on olulisuselt esimene, teine ja kolmas põhjus.

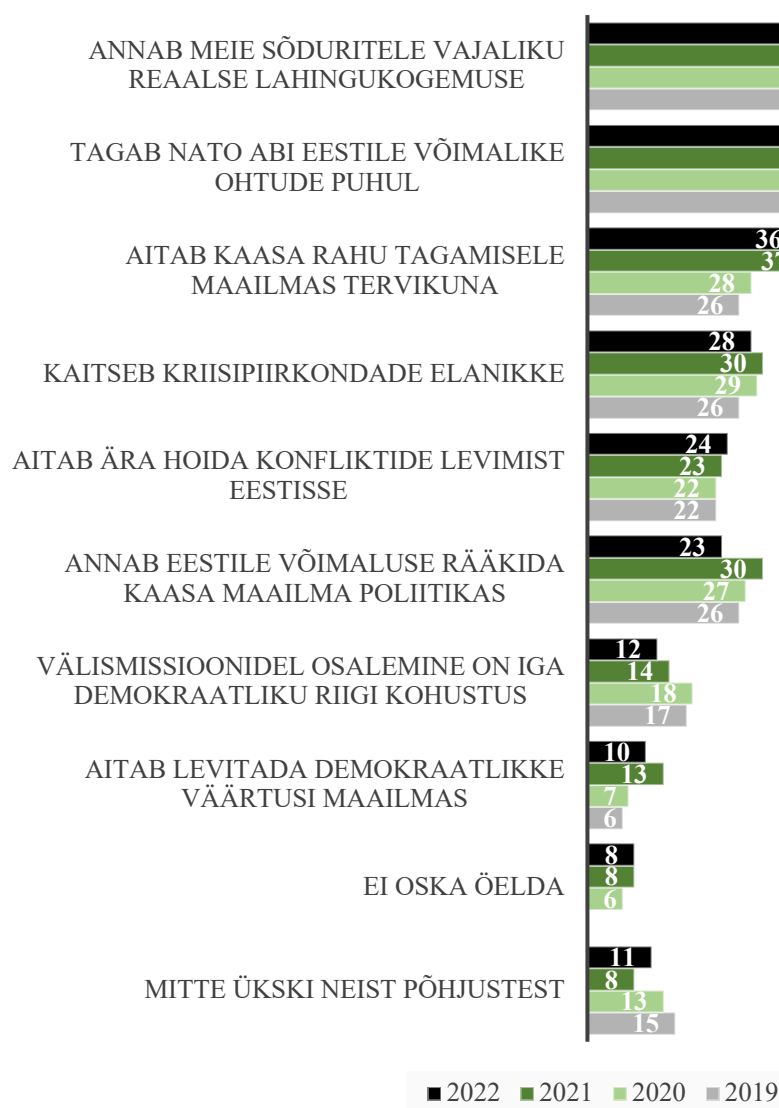
Kõige olulisemate põhjustena, miks osaleda rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides, märgiti, et see annab meie sõduritele reaalse lahingukogemuse, tagab Eestile võimalike ohtude korral NATO abi ning aitab kaasa rahu tagamisele maailmas tervikuna (joonis 61).

Joonis 61. Olulisemad põhjused, miks Eesti peaks osalema rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides 2022 (% , N=kõik vastajad).

Viimaste aastatega on elanike hinnangud rahvusvahelistes missioonides osalemise põhjuste olulisusele püsinud suhteliselt stabiilsena (joonis 62).

Elanikest 11% hinnangul ei põhjenda rahvusvahelistes missioonides osalemist miski, enam on see hinnang levinud mitte-eestlaste seas.

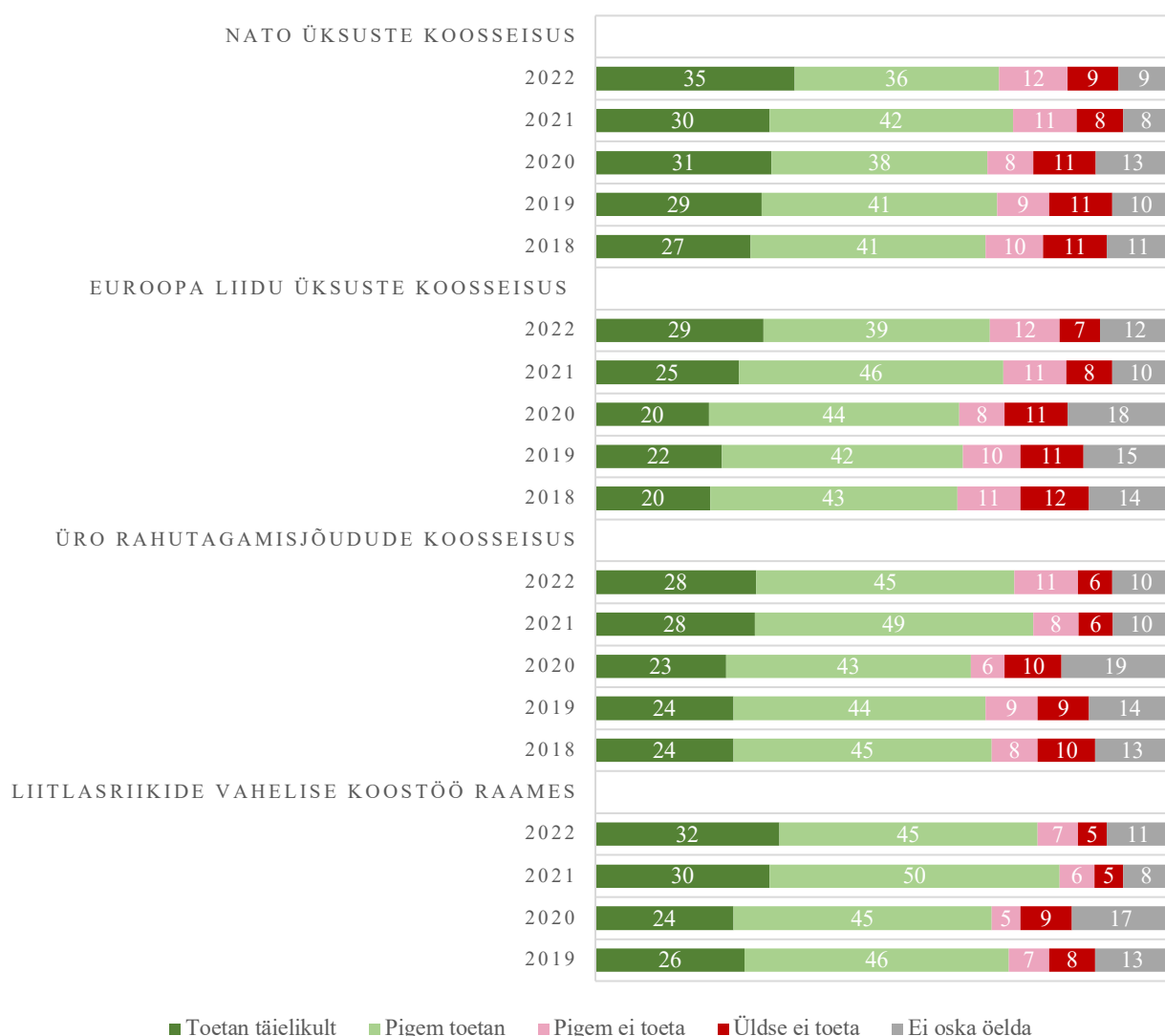

Joonis 62. Olulisemad põhjused, miks Eesti peaks osalema rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides 2019-2022 (% , N=kõik vastajad).

9.3 Suhtumine osalemisse NATO, EL ja ÜRO missioonidel

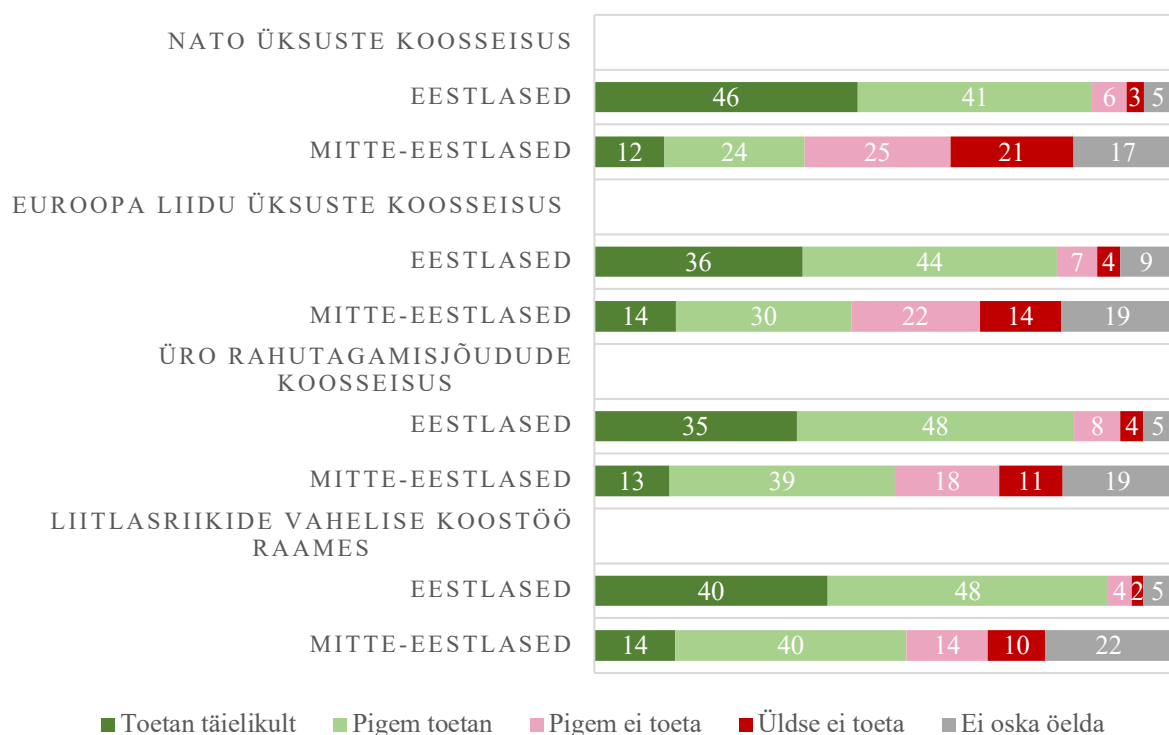
Küsitletutel paluti hinnata, mil määral nad toetavad Eesti osalemist NATO, Euroopa Liidu, ÜRO ja liitlasriikide vahelise koostöö raames aset leidvatel missioonidel.

Kui aastatel 2018-2020 oli toetus erinevates missioonidel osalemisele üldjoontes võrdne, siis aastatel 2021-2022 on toetajate osakaal tõusnud kõikide missioonide puhul (joonis 63). Kõige enam on toetus kasvanud liitlasriikide vahelise koostöö operatsioonidele ning osalemisele ÜRO rahutagamisjõudude koosseisus, seejärel Euroopa Liidu ja NATO üksuste koosseisu kuulumise osas. Vastu on erinevatel missioonidel osalemisele 12–19% elanikest.

Joonis 63. Suhtumine Eesti Kaitseväge üksuste osalemisse rahvusvahelistes operatsioonides 2018-2022 (%; N=kõik vastajad).

Eestlaste seas on toetus missioonidel osalemisele oluliselt kõrgem kui mitte-eestlaste seas – eestlastest toetab neis osalemist üle 80%, muudest rahvustest elanikest aga alla 60% (joonis 64). Kõige suurem on arvamuste lahknevus aga NATO üksuste koosseisus missioonidel osalemise puhul - eestlastest seas on pooldajate osakaal 87%, mitte-eestlaste seas aga 36%.

Joonis 64. Suhtumine Eesti kaitseväge üksuste osalemisse rahvusvahelistes operatsioonides rahvuse lõikes 2022 (%; N=kõik vastajad).

10. Veterani mõiste

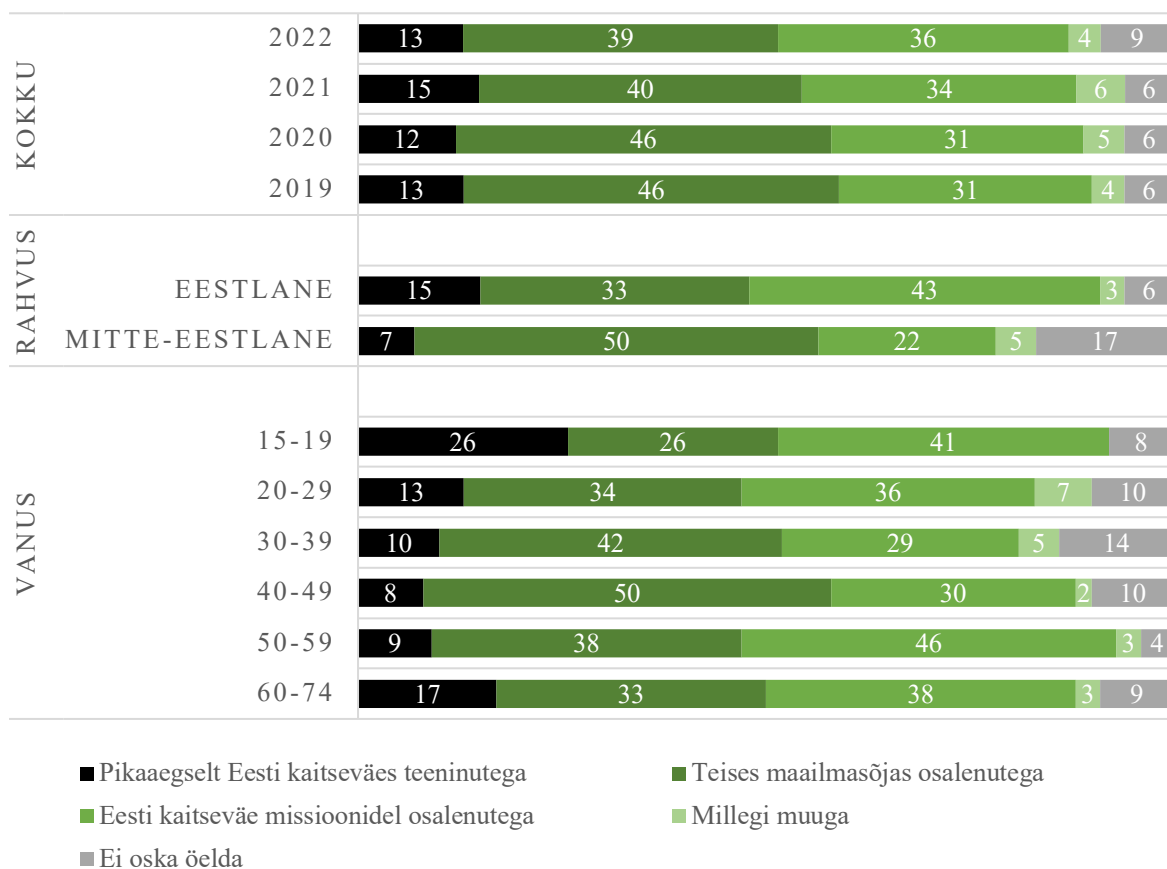
Vastajatelt uuriti, mis seostub neile sõnaga „veteran“. Aastal 2021-2022 seostub varasemast vähem, kuid jätkuvalt kõige enam, veterani mõiste Teises maailmasõjas osalenutega (ca 40%) (joonis 65). Vaid veidi vähemal määral on neid, kes seostavad veterani mõistet Eesti Kaitseväge missioonidel osalenutega, kuid see seos on viimaste aastate jooksul tasapisi tugevnenud.

Teises maailmasõjas osalenutega seostavad veterane eestlastest oluliselt sagedamini mitte-eestlased (33% vs 50%). Vanusegruppide seostub sõna „veteran“ enim Teise maailmasõjaga 40-49-aastastele (50%) ning vähim 15-19-aastastele (26%).

Eesti Kaitseväge missioonidel osalenuid peavad veteranideks mitte-eestlastest pea kaks korda sagedamini eestlased (43% vs 22%) ning vanusegruppidest enim 50-59- ja 15-19-aastased (vastavalt 46% ja 41%).

Pikaaegselt Eesti Kaitseväes teenimisega seostub veterani mõiste enam eestlastele kui mitte-eestlastele (15% vs 7%) ning vanuse lõikes enim noorimale (26%) ja vanimale (17%) eagrurile.

Kindlat ettekujutust „veterani“ mõistest ei oma 2022. aastal ligi kümnendik elanikest („ei oska öelda“), sagedamini mitte-eestlased (17%) ja 30-39-aastased (14%) eestimaalased.

Joonis 65. Veterani mõiste kuvand (% , N=kõik vastajad).

11. Riigikaitseõpetus koolides

Suhtumine riigikaitseõpetuse vajalikkusse kooli õppeprogrammis on Eesti elanikkonna seas olnud läbi aastate positiivne: juba 2008. aastast alates on seda kindlasti või arvatavasti vajalikuks pidanud üle 80% küsitletutest.

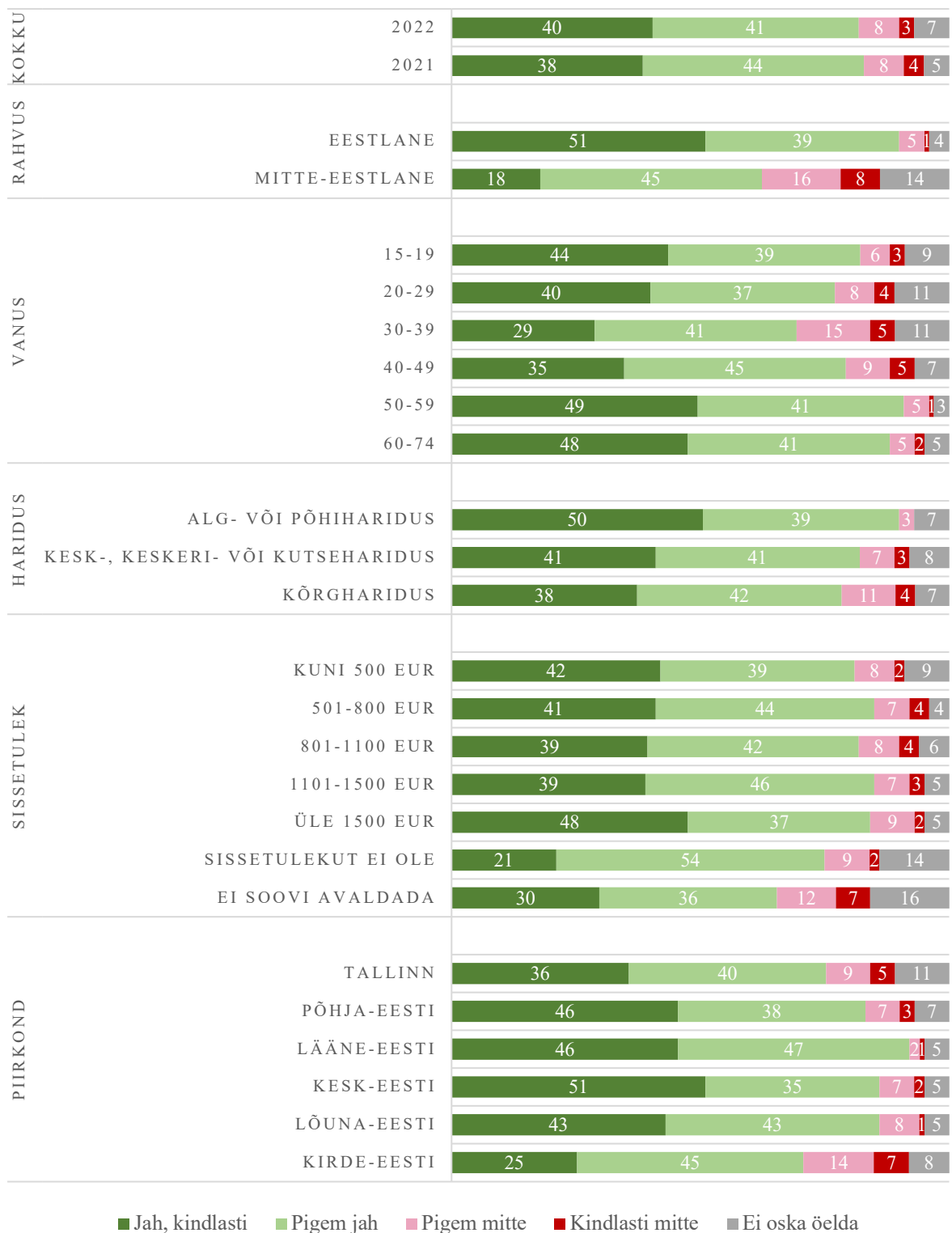
Alates 2021. aastast küsitakse riigikaitseõpetuse vajalikkuse asemel: *“Kas kõigis keskharidust andvates õppeasutustes peaks olema võimalik õppida riigikaitseõpetust?”*.

2022. aastal 81% Eesti elanikest täiesti või pigem pooldab, et riigikaitseõpetust oleks võimalik õppida kõikides keskharidust andvates õppeasutustes (joonis 66). Veidi üle kümnendiku elanikest on sellele pigem vastu ning 3% täiesti vastu.

Võrreldes 2021. aastaga ei ole Eesti elanike suhtumine riigikaitseõpetuse vajalikkusse kooli õppeprogrammis märkimisväärselt muutunud.

Riigikaitseõpetuse võimalust kõikides keskharidust andvates koolides pooldavad oluliselt sagedamini eestlased kui mitte-eestlased. Enim toetust avaldasid sellele ka 50-74-aastased, alg- või põhiharidusega, üle 1500-eurose netosissetulekuga ning Kesk- ja Lääne-Eesti elanikud.

Enim on sellele aga vastu 30-39-aastased ja kõrgharidusega eestimaalased ning Kirde-Eesti elanikud.

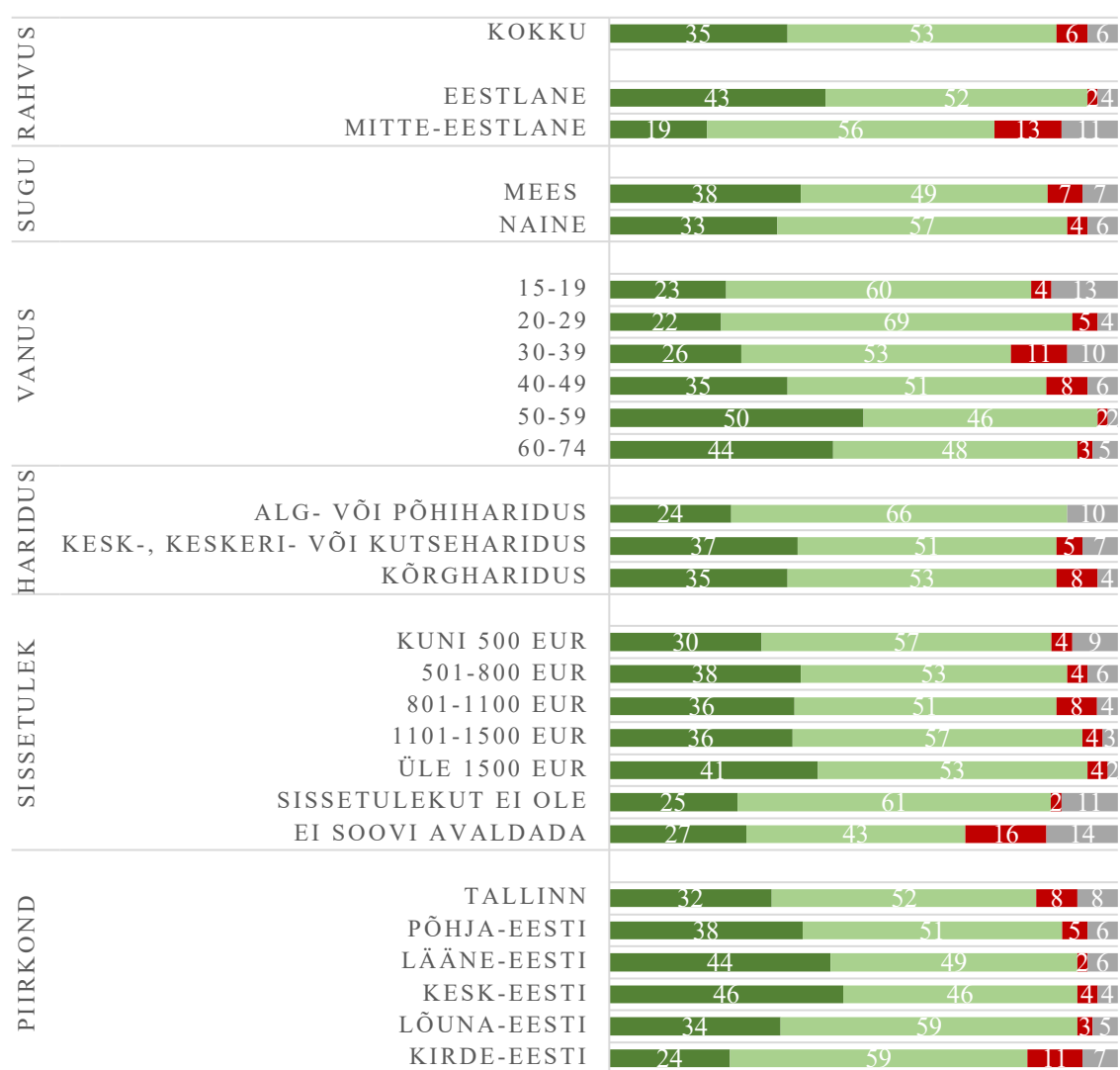

Joonis 66. Suhtumine riigikaitseõpetuse õppimisvõimaluste loomisse kõikides üldhariduskoolides 2022 (% , N=kõik vastajad).

Lisaks uuriti, kuidas peaks riigikaitseõpetuse läbiviimine olema korraldatud keskharidust andvas õppeasutuses - kohustusliku või vabatahtliku õppeainena.

Enam kui kolmandiku eestimaalaste arvates võiks keskharidust andvast õppeasutuses (gümnaasium või kutsekool) olla riigikaitseõpetus kohustuslik õppeaine, rohkem kui pool elanikkonnast nägi seda vabatahtliku õppeainena, 6% pidas aine õpetamist ebavajalikuks ning 6% puudus selles küsimuses seisukoht (joonis 67).

Kohustusliku õppeainena nägid riigikaitseõpetust keskharidust andvas õppeasutuses sagedaimini mehed (38%), 50-59-aastased, kesk- keskeri, kutse- või kõrgharidusega ja üle 1500-eurose kuu netosissetulekuga eestimaalased ning Kesk- ja Lääne-Eesti elanikud.

■ Kohustusliku õppeainena ■ Vabatahtliku õppeainena ■ Õppeaine ei ole vajalik ■ Ei oska öelda

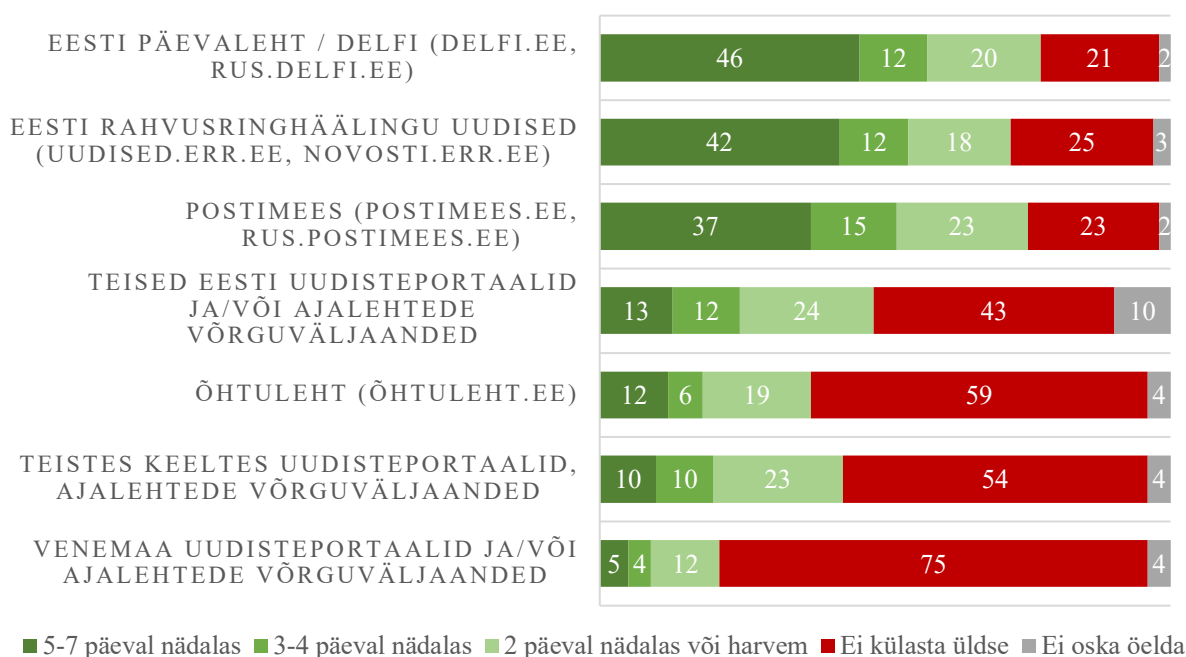
Joonis 67. Suhtumine riigikaitseõpetuse läbiviimise vormi keskharidust andvas õppeasutuses 2022 (% , N=kõik vastajad).

12. Meediatarbimine

Selleks, et hinnata meediatarbimise seost riigikaitse alaste hoiakutega, sisaldus küsitlusanneedis ka ulatuslik meediatarbimise plokk. Kaardistati erinevate meediakanalite jälgimise sagedust ning hinnanguid erinevate meediakanalite olulisusele riigikaitse alase teabe saamisel.

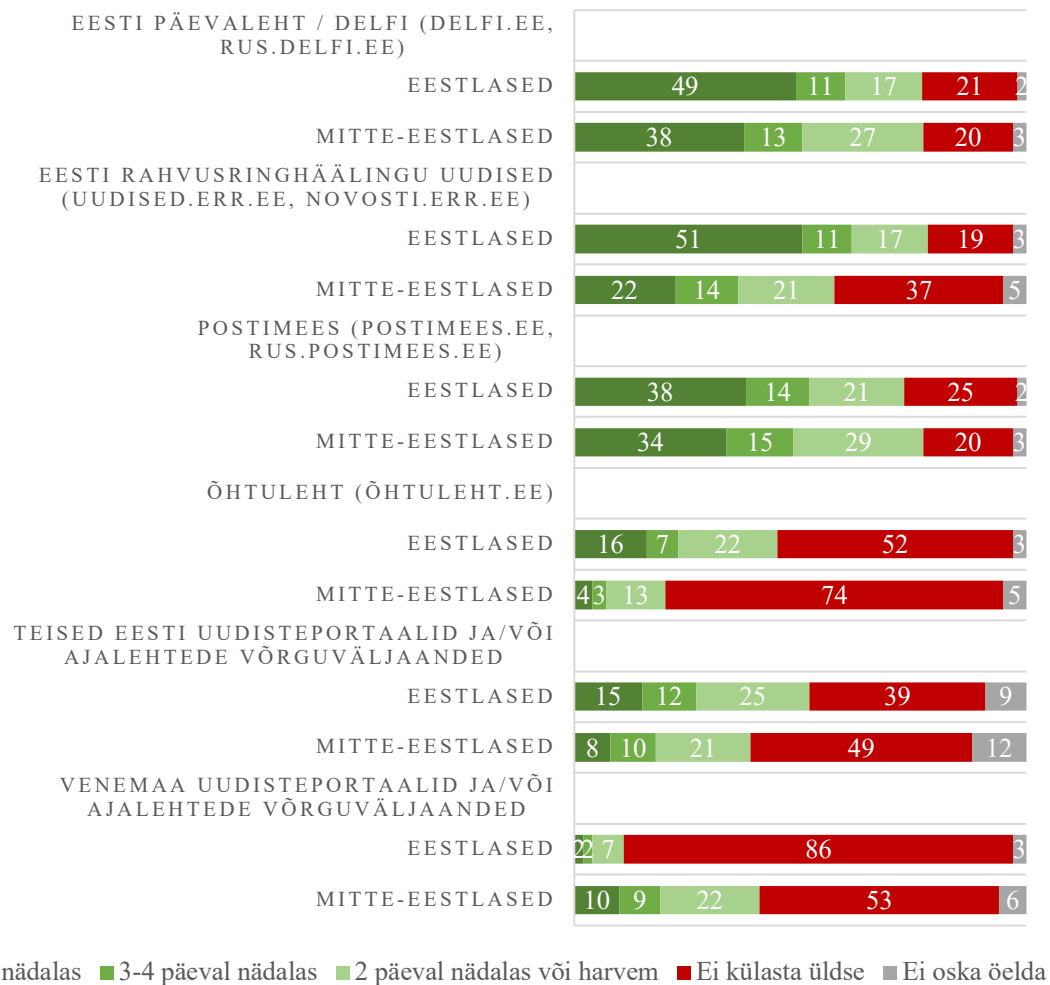
12.1 Infokanalite jälgimine

Eesti uudisteportaalidest on kõige enam jälgijaid Eesti Päevalehel/Delfil (78%), Postimehel (75%) ja Eesti Rahvusringhäälingu uudistel (72%) (joonis 68). Venemaa uudisteportaalet ja ajalehtede võrguväljaandeid jälgitakse kõige vähem (21%).

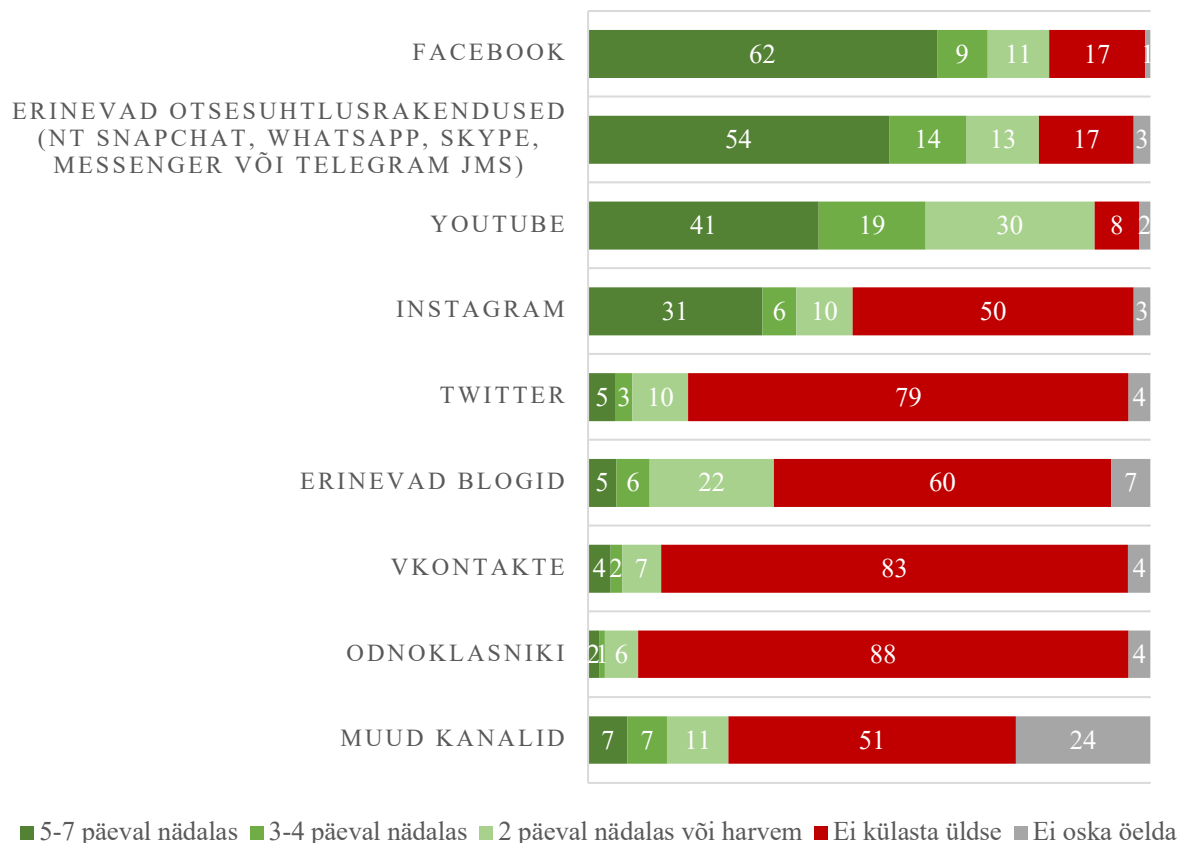
Joonis 68. Uudisteportaalide ja ajalehtede võrguväljaannete jälgimise sagedus 2021 (%), N=kõik vastajad).

Mitte-eestlased jälgivad eestlastest oluliselt vähem ERR-i uudiseid (vastavalt 57% ja 79%), Õhtulehte (20% ja 45%) ja teisi Eesti uudisteportaalet (39% ja 52%) (joonis 69). Seevastu Venemaa uudisteportaalet jälgivad mitte-eestlased eestlastest oluliselt rohkem (vastavalt 41% ja 11%).

Joonis 69. Uudisteportaalide ja ajalehtede võrguväljaannete jälgimise sagedus rahvuste lõikes 2022 (% , N=kõik vastajad).

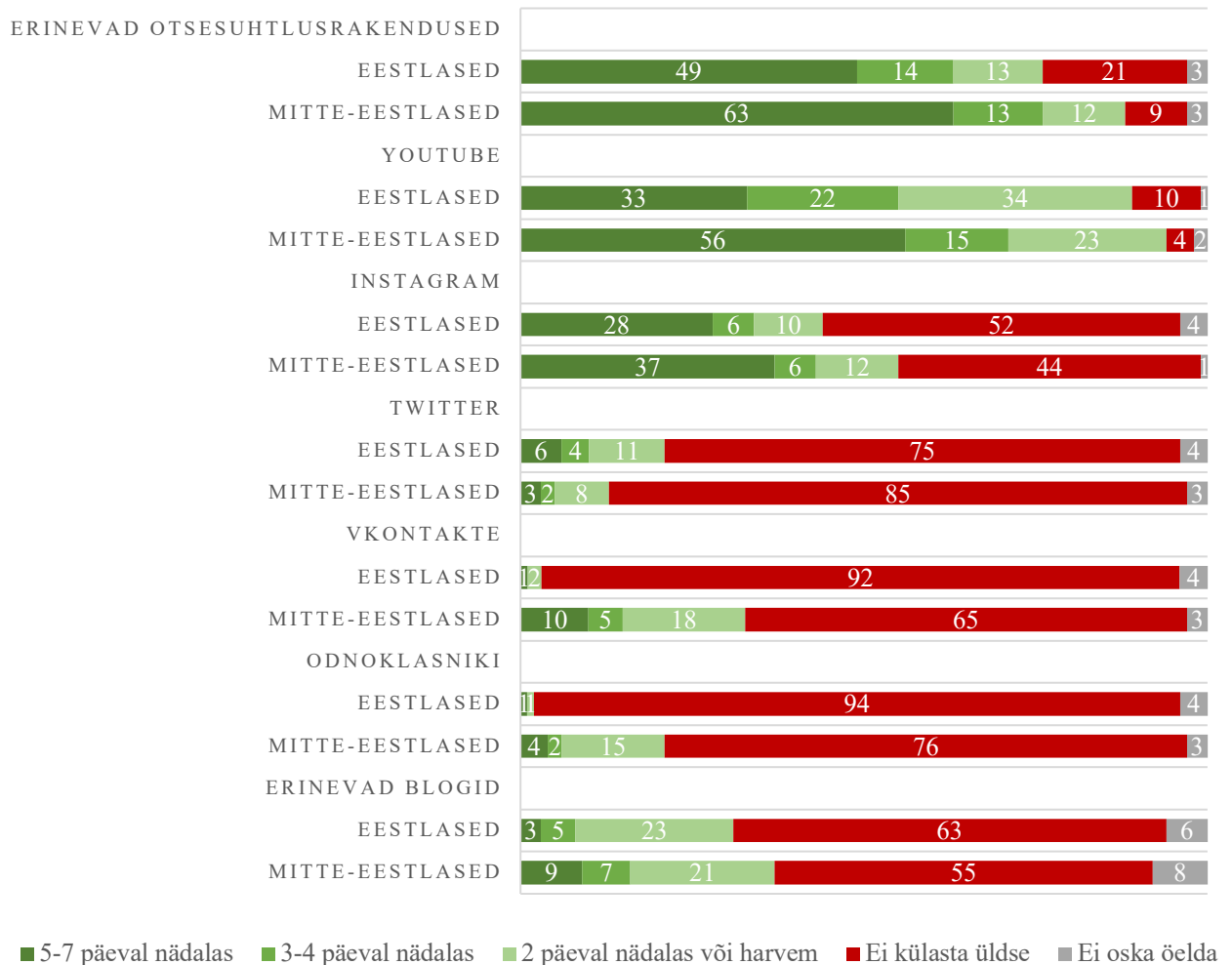
Sotsiaalmeediakanalitest jälgitakse kõige enam Youtube-i (90%), Facebook-i (82%) ning kasutatakse laialdaselt ka otsesuhtlusrakendusi (81%) (joonis 70). Mõnevõrra vähem kasutatakse Instagram-i (47%) ja blogisid (33%). Teisi sotsiaalmeediakanaleid kasutatakse vähem kui 20% ulatuses.

Joonis 70. Sotsiaalmeediakanalite jälgimise sagedus 2022 (%; N=kõik vastajad).

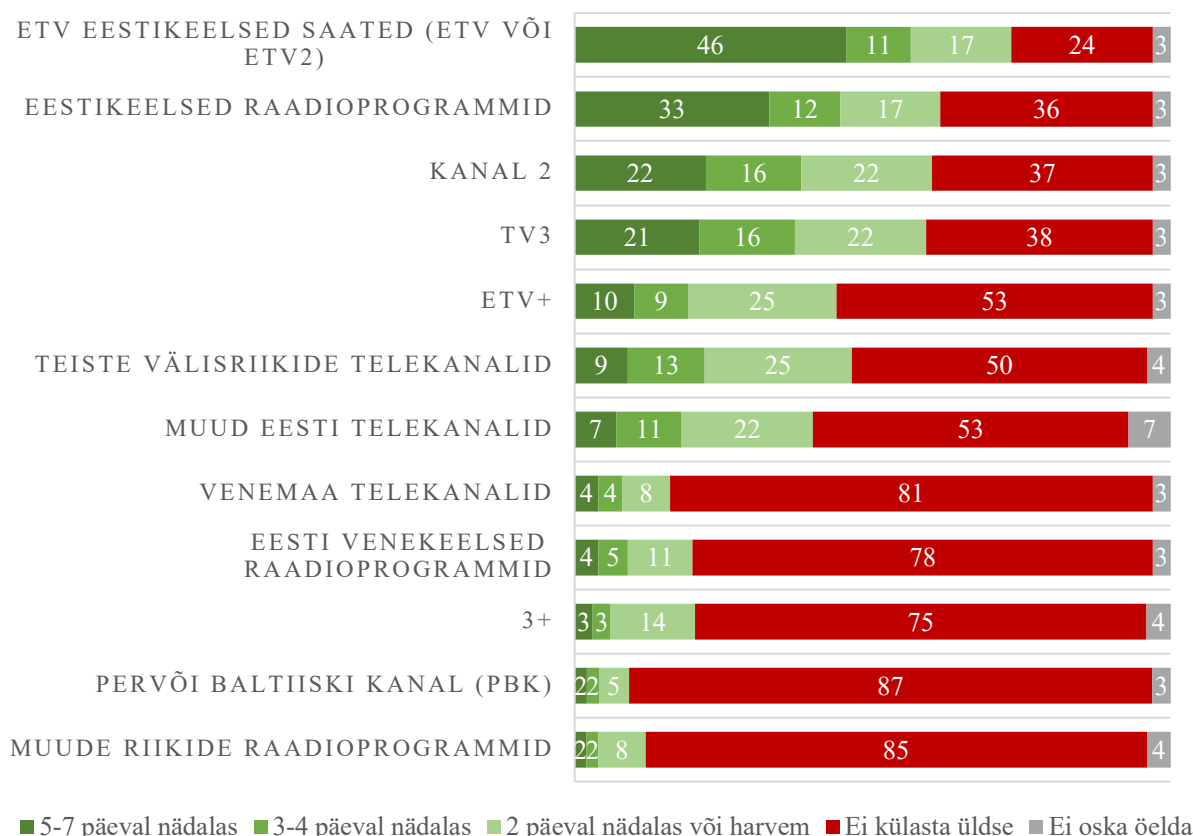
Mitte-eestlased tarbivad sotsiaalmeediakanaleid rohkem kui eestlased ning nende sotsiaalmeediakanalite tarbimine on ka varieeruvam - nad jälgivad lisaks muudele kanalitele eestlastest enam V Kontakte-t (33%) ja Odnoklassnikit (21%) (joonis 71).

Mitte ühtegi sotsiaalmeediakanalit ei kasuta 8% eestlastest ja 2% mitte-eestlastest.

Joonis 71. Sotsiaalmeediakanalite tarbimise sagedus rahvuste lõikes 2022 (% , N=kõik vastajad).

Tele- ja raadiokanalitest jälgivad Eesti elanikud kõige enam ETV ja ETV2 eestikeelseid saateid (74%), TV3 ja Kanal 2 (59-60%) ning eestikeelseid raadioprogramme (62%) (joonis 72). Ülejäänud kanalid jäävad vaadatavuselt ja kuulatavuselt alla 50%.

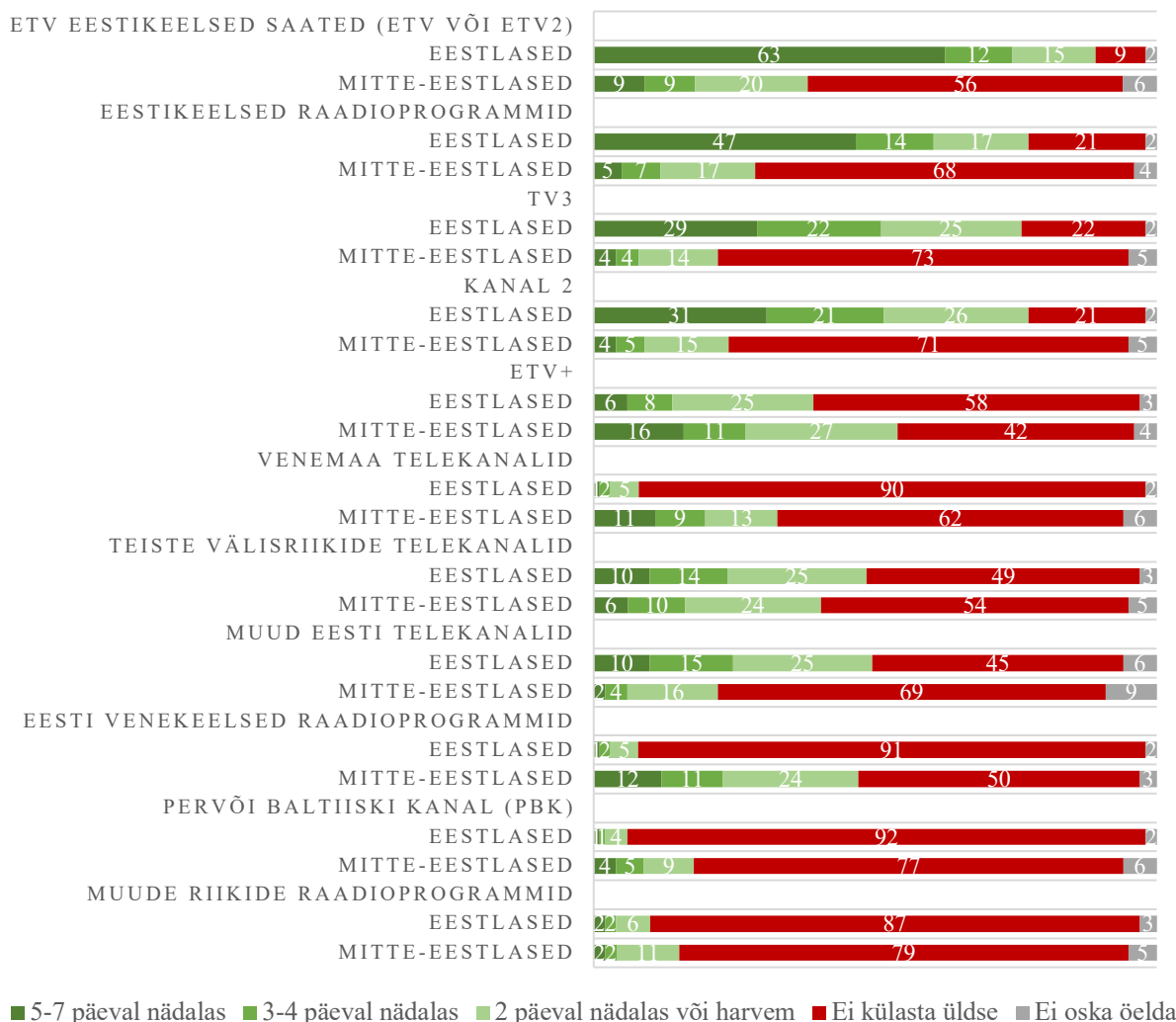

Joonis 72. Tele- ja raadiokanalite tarbimise sagedus 2022 (% , N=kõik vastajad).

Eestlased jälgivad peamiselt eestikeelseid kanaleid, mitte-eestlased ka muukeelseid (joonis 73).

Eestikeelsed elanikud jälgivad enim ETV eestikeelseid saateid (90%), eestikeelseid raadioprogramme (78%), Kanal 2 (78%) ja TV3 (76%).

Venekeelsete elanike jaoks on kõige sagedamini jälgitavateks telekanaliteks ETV+ (54%) ja Eesti venekeelsed raadioprogrammid (47%). Võrreldes 2021. aastaga on 2022. aastal Venemaa Ukraina agressiooni eskaleerumise järgselt kehtestatud piirangute tõttu venekeelsete kanalite jälgimine oluliselt langenud - Venemaa telekanalite vaadatavus vähenes 63%-lt 33%-le ja ning Pervõi Baltiiski Kanali vaadatavus 50%-lt 18%-le.

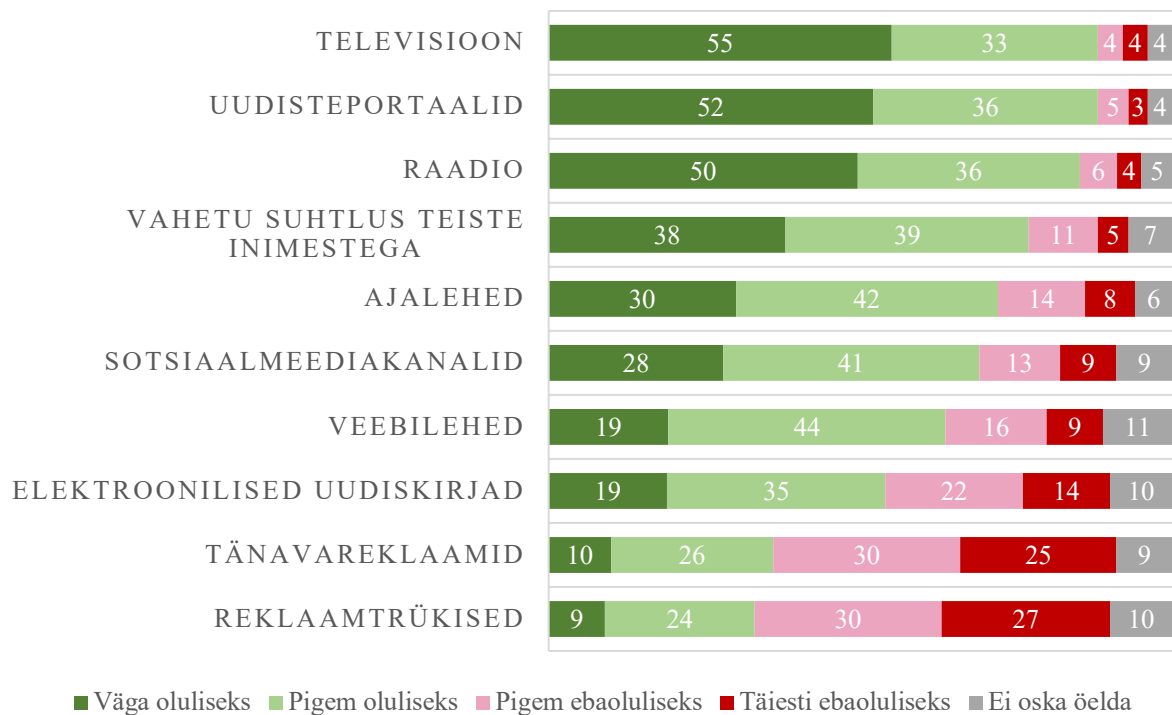
Joonis 73. Tele- ja raadiokanalite tarbimise sagedus rahvuste lõikes 2022 (% , N=kõik vastajad).

12.2 Infokanalite olulisus riigikaitse alase teabe saamisel

Viimase teemana küsiti vastajailt, kui oluliseks peavad nad erinevaid infokanaleid riigikaitse alase teabe saamisel.

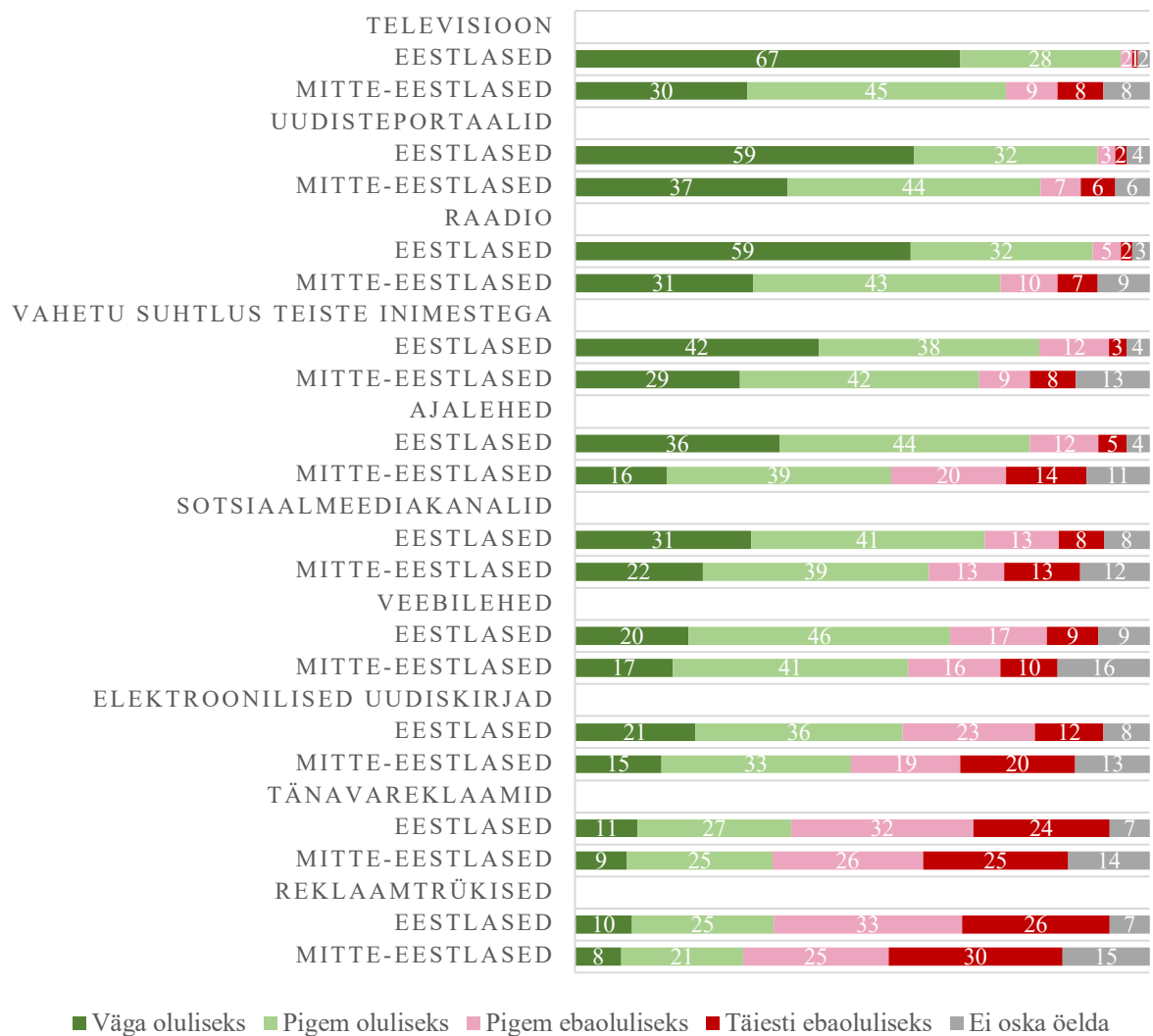
Kõige olulisemateks riigikaitse alase teabe allikateks peetakse televisiooni ja uudisteportaale (väga või pigem oluline 88%) ning raadiot (86%) (joonis 74). Võrreldes 2021. aastaga peetakse neid kanaleid 2022. aastal ligi 10% võrra sagedamini väga olulisteks.

Pigem või täiesti ebaolulisteks kanaliteks peetakse jätkuvalt kõige enam reklaamtrükiseid (57%) ning tänavareklaame (55%)

Joonis 74. Hinnangud meediakanalite olulisusele riigikaitse teemalise informatsiooni allikana 2022 (%; N=kõik vastajad).

Eestlased peavad riigikaitse teemalise informatsiooni jagamisel kõiki kanaleid mitte-eestlastega võrreldes olulisemaks. Võrreldes eestlastega peavad mitte-eestlased riigikaitse teemalise informatsiooni jagamisel oluliselt sagedamini pigem või täiesti ebaolulisteks kanaliteks televisiooni (vastavalt 3% vs 17%), uudisteportaale (5% vs 13%), raadiot (7% ja 17%) ning ajalehti (vastavalt 17% ja 34%) (joonis 75).

Joonis 75. Hinnangud meediakanalite olulisusele riigikaitse teemalise informatsiooni allikana rahvuse lõikes 2022 (% , N=kõik vastajad).